

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

<p>Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.</p> <p>Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre 6 korona.</p>	<p>Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.</p> <p>Az egyesületi tanács felügyelete alatt: Főszerkesztő és kiadásért felelős: Rubinek Gyula az OMGE. igazgatója. Felelős szerkesztő: Buday Barna.</p>	<p>Szerkesztőség: Budapest, IX., Köztelek-utca 8. Kiadóhivatal: Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám. Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.</p>
---	---	--

Darányi miniszter bucsuzása.

A király végre elfogadta a kormány lemondását és az összes miniszterek távoznak, hogy új férfiak jöjjenek helyükbe. Nehéz szívvel bucsuzunk ettől a mai kormánytól, mely nagynevű és erős tehetségű férfiaktól állott. Aligha ismétlődhetik még egyszer a sorsnak az a kegyelme, hogy olyan férfiakat lássunk a kormány élén, kiknek egyéniségében valamennyi magyar politikai párt közös munkára egyesülhetne.

Megadatott egyszer ez a lehetőség, de sajnos, minden jó hazafi nagy szomorúságára a belső egyenetlenség megbontotta a nemzeti politikusok szövetségét, mielőtt ez a politikai szövetség a hozzáfűzött szép reményeket megvalósíthatta volna. És a régi magyar atok arra kényszeríti a nemzet idáig való vezéreit, hogy erejüket ismét egymással szemközt állítsák, különböző jelszavakkal belső harcra szervezzék ezt a szegény országot. Kit ne töltené el mélységes szomorúsággal ez a fordulat!

A távozó kormányval együtt nagy és értékes örök vonulnak vissza a hatalom vezetésétől. Helyüket új emberek és olyan törekvések foglalják el, melyekkel ma még nem vagyunk tisztában, de annyit tisztán látunk, hogy az öt év előtti nagyszerű reménykedés helyébe gyászos lehangoltság és a bizonytalanság nyomasztó érzése lépett.

A közvéleményt átható bizonytalanság érzése reánk, mezőgazdákra kivételes súlytal nehezedik, mert a kormány távozásával elenyészett az a garanciánk, melyet a Balkán-szerződésekre nézve a kormány ígéretében és különösen Darányi miniszter egyéniségében birtunk. Tudtuk, hogy míg Darányi helyén van, addig nagypolitikai jelszavakért fel nem áldozhatják a magyar mezőgazdaság érdekeit. Am semmiféle biztosítékunk sincs abban a tekintetben, hogy az, aki Darányi örökébe lép, a Balkán-szerződések kérdésében fenntartja-e nagynevű elődjének álláspontját? Mindenekelőtt erre a kér-

désre adandó felelet dönti el azt, hogy a gazdatársadalom az új földművelésügyi minisztert hogyan fogadja és vele szemben milyen magatartást tanúsítson.

Bárhogyan alakuljon a jövő, mély sajnálattal látjuk távozni Darányi minisztert abból a pozícióból, melynek hív betöltésével a magyar mezőgazdaságnak a nyugodt fejlődés feltételeit biztosította, önmagának dicsőséget szerzett.

Tizenkét hosszú éven keresztül volt Darányi legfőbb öre és vezetője földművelési ügyeinknek és ellenségeinek is be kell ismerniök, hogy ebben a hivatásban nálánál nagyobb sikereket senki el nem ért; népszerűsége példátlanul magasra nőtt, neve valódi fogalomná vált. Az ő egyénisége valóban az alkotó munkára teremtett. Senki nálánál jobban nem tudta alkalmazni azt az államférfiúi képességet, mely az emberek megismerésében, a létező értékeknek és eszközöknek megbecsülésében, nagy célokra való csoportosításában és a körülmények okos kihasználásában áll. A tiszta látás és felismerés nagy talentumával nemcsak a feladatokat látta meg, de megtalálta a munkához szükséges erőket és eszközöket is, ennél fogva nem volt olyan a haladás számára használható erő, melyet Darányi következetes szorgalommal gyűjteni és értékesíteni elmulasztott volna és nem volt olyan alkalom, melyet Darányi ki ne aknázott volna céljai érdekében. Óriási akcióképessége egyetlen pillanatra se szűnhetett; elméje örökösen dolgozott és mindig tárczája ügykörében és örökös mozgásban, haladó munkában tartotta az ő hatalmas egyénisége körül koncentrált nagy hálózatát az embereknek és az intézményeknek. Az ő elméjében hiányoztak a halogatás és a feledékenység fogalmai. Darányi miniszterkedése alatt nem volt a földművelési ügynek egyetlen mostoha gyermeke sem. Ilyen mindent átfogó, odaadó munkásságnak köszönhetjük azokat az eredményeket, melyek Darányi működését emlékeztetéssé teendik.

Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy

Darányi a sikeres működés feltételét mindenkor a gazdatársadalommal való együttműködésben kereste. Miniszterkedésének egyik alig felbecsülhető nagy haszna éppen abban rejlik, hogy a társadalmi intézményeket fejlesztette, erősítette, azok befolyásának minden vonalon illő tért engedett. Ezzel nemcsak önmagának szerzett törhetetlen támasztékot a gazdatársadalomban, de egyúttal érvényt szerzett a társadalmi önkormányzat elvének is, mely abban áll, hogy lehetőleg mindenki részesevé váljék sorsa intézésének. Darányi ahelyett, hogy a társadalomra nehezedett volna a kormányzati mindenhatóság súlyával, munkatársává tette a társadalmat, respektálta véleménynyilvánításának legteljesebb szabadságát, minden életrevaló felfogást mérlegre vetett, minden közérdekű mozzanatot, nem tekintve honnan jön, felkarolt, úgy hogy Darányinak oppozíciója nem volt, mert minden jogosult társadalmi erő és törekvés megtalálta az érvényesülés útját. Elmondhatjuk, hogy működésének ideje alatt gazdatársadalmi intézményeink megerősödtek, nagykorosítottak, hozzászoktak a nagy szólamok nélkül való komoly munkához és hozzászoktak ahhoz, hogy a hatalom képviselőjében pártpolitikai különbség nélkül a mezőgazdasági érdekek hü örét lássák.

Egyik legfőbb vágya volt Darányinak, hogy a gazdatársadalmi önkormányzatnak törvényes alapot és jogot teremtsen. Nem az ő buzgalmán mulott, hogy az érdekvéviselői törvénytervezet nem válhatott törvényté. Ő a kezdő lépést megtette s folyton felszinen tartotta a kérdést, de mire a gazdatársadalomban az ellentétes nézetek kiegyenlítődték, akkorára a politikai helyzet minden törvényhozási tevékenységet lehetetlenné tett. Ilyenformán Darányinak több nagyjelentőségű terve a jövő programjának maradt.

De Darányi nemcsak programot hagyott a jövő örökségéül: ő maga is a mienk marad. Vannak politikusok, kiket a kedvező szél falevélként előtérbe sodor és

egy másik szeláramlat visszaragad az ismeretlenségbe. Darányi nem az ilyen politikusok közül való. Ő mint lemondott miniszter nem kevésbé tisztelt és tekintélyes pozíciót fog elfoglalni a gazdasági életben, mint a Magyar Gazdaszövetség elnöke, mint megboldogult Károlyi Sándor eszméinek egyik letéteményese és mint az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek egyik hatalmas, minden időkre nézve kiprobált oszlopa.

Midőn tehát Darányitól, a minisztertől elbucszunk és hálás szívvvel mondunk neki köszönetet mezőgazdasági érdekeink hű és férfias védelméért, ugyanakkor örömmel üdvözljük az ő vezérlő egyéniségét a társadalmi tevékenység mezején. A változott helyzetet ezzel a néhány szóval fejezhetünk ki: „Isten áldjon, Isten hozott.“

Darányi Ignác Öfelségétől megkapván a felmentést, bucsuzó levelet intézett Károlyi Mihály grófhoz, az OMGE. elnökéhez és Desseffy Aurél grófhoz, az OMGE. volt nagydemü elnökéhez, kinek személyéhez hosszú évek együttműködésének feledhetlen kötelekei fűzik. Ez a két vezetőférfihoz intézett levél voltaképpen a gazdatársadalomnak is szól, ezért ezt a két levelet, mint Darányi miniszterkedésének immár történelmi okmányait a bennük foglaltatott nagybecsű tanulságoknál fogva is kötelességünknek tartjuk szó szerint közreadni. Darányi bucsuzójában hangoztatván a közte és a gazdatársadalom vezeterei között mindvégig fennállott harmóniát, egyetértő tömörülésre int bennünket az idáig fel nem adott érdekek megvédése céljából. Idáig semmi sincs feladva a külkereskedelmi szerződések kérdésében, mondja Darányi, de nem tagadhatja, hogy a jövőre nézve komoran alakulhat a helyzet. Ajánlja, támogassuk az új földművelésügyi minisztert abban a nehéz hivatásában, hogy a Balkán-szerződésnél a mezőgazdaság védelmére megállapított keretek sértetlenül fenntartassanak.

Erre a támogatásra kétségtelenül készek vagyunk és az új földművelésügyi miniszter bizvást számíthat arra, hogy hűséges támaszai leszünk, valameddig ő hiven áll őrt érdekeink fölött és magát a távozott kormány külkereskedelmi politikai álláspontjával azonosítja. Am arra is el lehet készülni az új földművelésügyi miniszter, hogy a távozó kormány által is elfogadott és képviselt álláspontunkkal szem-

között jövő minden törekvés ellen a leg-erőteljesebb opposzióba lépünk. Ne tegyük fel azonban a priori, hogy az új földművelésügyi miniszter azzal a szándékkal veszi át Darányi örökét, hogy a magyar mezőgazdaságot önfeláldozásra és vérvesztésre kényszeríti. Ilyen felleléssel vállalni a magyar agrárérdekek képviselőjét: logikai és erkölcsi összeférhetetlenség volna. Mi mindenekelőtt dolgozni, erősödni és haladni akarunk, de a harcztól se fogunk visszariadni.

Darányi bucsuzó iratait alább közöljük: „Méltóságos Károlyi Mihály gróf urnak, a magyar országgyűlés főrendiházi tagja, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnöke.

Méltóságos Gróf, Elnök Ur!

Ö Császári és Apostoli Királyi Felsege folyó évi január hó 17-én kelt legfelső kéziratával a m. kir. földművelésügyi minisztérium vezetésétől saját kérelmemre legkegyelmesebben felmenteni méltóztatott.

Hálás köszönettel éreztem azon hazafias támogatást, melyben az igen tisztelt egyesület mindenkor részesített és amely megfelel azon tradícióknak, melyek az igen tisztelt egyesülethez immár a második nemzedéken fűznek.

Ha némi sikereket talán lehetséges volt elérni, azt azon egyetértő és együttműködő munkásságnak tulajdonítom, melyet az igen tisztelt egyesülettel folytattunk.

Nem tagadom, hogy hivatali működésem méltatásában része volt azon személyes rokonszenvnek is, melyet gazdatársaim irántam tanúsítani szivesek voltak, nem egyszer azt is méltányolván, amit megtenni elemi kötelességem volt.

De végleges ítéletet különben is egy más korszak lesz hivatva mondani hivatalkodásom felett, egy korszak, amelyben a dolog természete szerint szubjektív érzések már ki lesznek zárva. De ennek hiányát talán ki fogja pótolni azon körülmény, hogy akkor részleteikben is ismeretesek lesznek azon nagy nehézségek, melyekkel a mezőgazdaság létérdekeinek védelmében a vezetésem alatt álló minisztériumnak megküzdeni kellett.

Azt a sulyt és pozíciót, amelyet évek hosszú során át annyi kitartással és erélyvel szereztünk meg a magyar mező-

gazdaságnak, csak teljes egyetértéssel és vasakarattal lehet fenntartani.

Non minor est virtus parere, quam parta tueri. Amiben megegyezünk mindannyian, azt együtt védelmezzük, amiben pedig nem egyezünk meg, abban addig tárgyaljunk és tanácskozzunk, amíg meggyőzzük egymást, amíg megegyezésre jutunk, mert a jelen időkből mindent távoztatni kell, ami elválaszthatna bennünket egymástól.

Még csak egyet kívánok megjegyezni. Én mint miniszter résztvettem az Ausztriával való kiegyezés és a vámtari/a megalkotásában; a magyar mezőgazdaság érdekeit a külkereskedelmi politikában is az utolsó percig képviseltem.

Ezen körülmény nekem nemcsak jogcímet ad, de kötelességemmé is teszi, hogy ezen aktuális kérdéseket — melyek az egész gazdaságunkat ma uralkják — hallgatással ne mellőzzem.

Külkereskedelmi politikánkban eddig minden meg van véde és semmi feladva nincsen, de nem tagadom, hogy e kérdésben komor felhőket látok tornyosulni égboltozatunk fölött.

Ezért figyelmeztetni kívánok minden magyar gazdát, hogy egész tekintetét a hátralévő Balkán-szerződésekre és külkereskedelmi viszonyaink szabályozására szegezze és az új földművelésügyi minisztert azon nehéz hivatásában — hogy az általunk a mezőgazdaság védelmére megállapított keretek és biztosítékok sértetlenül fenntartassanak — a legnagyobb erélyvel támogassa.

Végül nem mulaszthatom el, hogy Méltóságodnak őszinte köszönetet mondjak azon nagybecsű támogatásért és meleg rokonszenvért, melyet Méltóságod részéről személy szerint is mindenkor tapasztaltam.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1910 január 18.

Darányi s. k.“

„Nagyméltóságú Desseffy Aurél gróf urnak, a Lipót-rend nagykeresztése, Öfelsége valóságos belső titkos tanácsosa, a magyar országgyűlés főrendiháza elnökének.

Nagyméltóságú Gróf, Elnök Ur!

Ö Császári és Apostoli Királyi Felsege folyó évi január hó 17-én kelt legfelső kéziratával a m. kir. földművelésügyi mi-

nisztérium kegyelmese

Fogadja köszönetem melyben ne legelső köz az Országos volt nagydem során át ré

Hálásan azon nehéz mezőgazdas mében folyt tott, bátorító is engemet.

Vajha a magyar mez muló érdem Nagyméltóság igazi jutalmá magyar föld

Ami pedig kérem tisztel hogy bármil mitson mind sabb tisztelő

Fogadja teletem nyilv Budapest,

AZ OMGE

Gazdasági

Az Országos egyes időszakos céljából gazdasági Az előadások utca 8.

Nagyon szép sütőt s ha néha azért a pusztán kifehéredett, me mintha opáliból A nagykert hallatszotti. A le fülemüle szólott. tündérszűzek ajk hordozta felém.

Alig vártam, s kiszökhessék végére. Ugy oson dáról szétnéztem Előttem a kert de nagy fa kev Azok közt vigan egér. Arrább, kif tepoly-óriások és Még azokon fülemüle ott s közelebb volt, m ban elrejtve; a m hegedü hangján dalmok versengés az éjszakában.

A gyepen gyér parányi csöpp; ami a holdfénybe

*) Mutatvány B jelenő Magyar föld

Megjelent a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

(Budapest, V., Alkotmány-u. 31.)

nagy Téli és tavaszi gazdasági anyag

árjegyzéke

☛ Kivánatra ingyen és bérmentve küldjük ☛

nisztérium vezetésétől kérelmemre legkegyelmesebben felmenteni méltóztatott.

Fogadja Nagyméltóságod mélyen érzett köszönetemet azon hazafias támogatásért, melyben nemcsak mint az ország egyik legelső közjogi méltósága, hanem mint az Országos Magyar Gazdasági Egyesület volt nagyérdemű elnöke is évek hosszú során át részeltetni méltóztatott.

Hálásan emlékeztem vissza arra, hogy azon nehéz küzdelemben, melyet a magyar mezőgazdaság képviselőjében és védelmében folytatni kénytelen voltam, buzdított, bátorított és ha kellett, védelmezett is engemet.

Vajha a nemzet Nagyméltóságodnak a magyar mezőgazdaság körül szerzett nem muló érdemeit méltóan elismerné és vajha Nagyméltóságod sokszoros fáradozásának igazi jutalmát az annyi viszontagságot látott magyar föld felvirágzásában megtalálhatná.

Ami pedig engemet illet egyénileg, arra kérem tiszteletteljesen Nagyméltóságodat, hogy bármily helyzetben legyenek is, számítson mindenkor leghívebb és leghálásabb tisztelői közé.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1910 január 18.

Darányi s. k.*

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Gazdasági előadások a Közteleken.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület egyes időszaki gazdasági kérdések megbeszélése céljából gazdasági előadásokat rendez.

Az előadások helye: Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

Az előadások ideje: 1910 január hó 22. és 23. napja.

Programum:

Első nap, január 22. szombat.

Dél előtt.

9—11 óráig *Kerpely Kálmán megbetegedése miatt az újabb talajművelési kísérletekről tervezett előadása elmarad. E helyett Gyórfás József tartja meg előadását az országos növénytermesztési kísérleti állomás 1909. évi kísérleteinek eredményeiről.*

11 órától *ifj. Sporzon Pál: Önműködő talajművelők.*

Délután.

3 órától *Rodiczky Jenő dr.: A juhtenyésztés új irányai. Ezt követőleg: Jablonowski József dr.: Az 1904—1909. évi sáskairtas eredményei (képvettésekkel kísért előadások).*

Második nap, január 23. vasárnap.

Dél előtt.

9—11 óráig *Linhart György: A burgonya újabb járványszerűen fellépő betegségei. (1. Levélfodrosodás. 2. Gyűrűsbetegség.)*

11 órától *Weiser István dr.: 1. A m. kir. állatelettani és takarmányozási kísérleti állomás feladatának és eddigi működésének rövid ismertetése. 2. Vizsgálatok a takarmánysavanyítás köréből. A) A leveles cukorrépa-fej zsombolyázása. C) Friss és besavanyított tengeriszár tápláló értéke.*

Délután.

1/23 órákor: *A m. kir. központi szőlészeti kísérleti állomás és ampelológiai intézet megtekintése és Istvánffy Gyula dr. tud.-egyet. tanár, igazgató előadása.*

Megjegyzendő, hogy a három napra tervezett előadások, egy hosszabb előadás elmaradása miatt, két napra vonattak össze.

A gazdasági előadásokat az OMGE. tagjai díjtalanul hallgathatják. Nem tagokra részvételi jegy váltása kötelező, melyet 2 koronáért árusít az OMGE. kiadóhivatala.

„Köztelek” társasvacsora.

A „Köztelek” szerkesztősége a gazdasági előadások első napján, január 22-én este 8 órákor a „Royal” szálló különtermeiben társasvacsorát rendez, melyre 5 korona 20 fillér beküldésével egyidejűleg az OMGE. titkári hivatalánál lehet jelentkezni e hó 20-áig.

Az 1910. évi XXVII. tenyészállatvásár.

Az 1910. évi XXVII. tenyészállatvásár február 27. és 28-ik napjain tartatik meg a *Budapesti Tattersall-telepen.*

Bejelentési határidő 1910 február 10.

Szabályzatot és bejelentési íveket megkeresésre küld az OMGE. titkári hivatala.

A rendező-bizottság.

Tenyészállatvásár rendező-bizottság ülése.

(1910 január 10.)

Az OMGE. tenyészállatvásár rendező-bizottsága folyó hó 10-én ülést tartott, amelyen a tenyészállatvásár megtartásának idejét állapította meg s egyéb a tenyészállatvásár rendezésével kapcsolatos ügyek tétettek megvitatás tárgyává.

Az ülésen jelen voltak *Pirkner János* elnöklétele alatt: *Elek Ernő, Fenyvessy Adolf, Matta Árpád dr., Málnássy Ferencz, Rátz István dr., Reusz Henrik, Wellmann Oszkár dr. és Wuest de Velberg Jenő* bizottsági tagok; az egyesület tisztviselőikara részéről: *Rubinek Gyula* igazgató, *Krolopp Hugó* ipari titkár, *Murányi Nándor* törzskönyvvezető és *Jeszzenszky Pál* ügyvezető-titkár, mint előadó. Távoimaradásukat kimintették: *Almády Géza* és *Mayer Pál* bizottsági tagok.

Elnök a megjelenteket üdvözölve, az ülést megnyitja.

Jeszzenszky Pál előadó vázolja a fővárosnak a Tattersallal kötött szerződése lejártával előállott helyzetet, mely a rendezési munkálatok

TÁRCZA.

Örség. *)

Nagyon szép éjszaka volt. A hold gyönyörűen sütött s ha néha elbujt is egy-egy felhő mögött, azért a puszta világos maradt. A felhő ilyenkor kifehéredett, megfényesedett; olyan volt a széle, mintha opálból lett volna.

A nagykert nyárfái felől a lombok sóhajtása hallatszott. A levegő illatos volt s a berekben fülemüle szólott. A virágokról s a láthatatlan tündérszűzek ajkáról mézet lopott a szellő, azt hordozta felém.

Alig vártam, hogy a házbüliek lefeküdjenek s kiszökhessek a kertbe, a pusztára, a világ végére. Ugy osontam ki, mint a tolvaj. A verendáról szétnéztem; senki sem volt a közelében. Elöttem a kert virágos része; itt-ott bokrok, de nagy fa kevés. Fialat platánok és hársak. Azok közt vígan csapongott a törpe szárnyas-egér. Arrább, kifelé, vén gesztenyefák, sátoros topoly-óriások és susogó jegenyefák voltak.

Még azokon is túl következett a berek. A fülemüle ott szólt. Az egyiknek, amelyik közelebb volt, mintha fuvola lett volna a torkában elrejtve; a másik, a kert legvégéről, kremónai hegedű hangján feleltetett neki. A két mesterdalnok versengése bübájosan keveredett össze az éjszakában.

A gyepeken gyémántos harmatesillagok. Milliárd parányi esőp; átsuhanó szellemek könnye, ami a holdfényben rezgett, élt.

*) Mutatvány *Bársony Istvánnak* legközelebb megjelenő *Magyar földön* című illusztrált díszkönyvéből.

Egy lappantyú surrant elém, újra meg újra visszakerült; talán az utat mutatta: merre menjek. A némaszárnyu madár ott szálldosott folyvást s egyre hívott.

Igy jutottam el a kert végéig. Ott egy emelvény volt: a „messzelátó”. Nappal végig lehetett nézni róla az egész nagy pusztán. Arra mindenütt vetés hullámzott, buján és sötétén. Valahol messze, egy fűj pity-palattyolt; az egyhangú, ütemes szólam olyan igénytelen volt amellyel a panaszos, szenvedélyes, gyönyörű dal mellett, amit a berek királyi lantosai zengtek mögöttem...

Egyszer csak hallom a tanya felől: Tü-tü-tü! — tizszer egymásután.

A bakter fujta a tiz órát. A pusztán régóta pihentek már azok, akiknek hajnali három órákor kezdődik a nap.

Egészen éjszaka volt.

Ahogy a „messzelátóról” szétnéztem, mindjobban és jobban úgy tetszett, mintha megállna a világ. Teltek az egymást kergető percek; hallgattam a halk, sejtelmies neszeket, amiket a hajlongó galy okozott; láttam a derengő fényt a rónán; éreztem a meg-megéledő szellőt s azt gondoltam, mindegy, mi volt tegnap, mindegy, mi lesz holnap, csak ez a mostani pillanat ne mulnék el soha; ezért érdemes lenne örökké is élni.

A tanya felől kutyaugatás hallatszott; az kikökökkentett álmódosásomból. Valaki jár ott, tehát nemcsak én vagyok ébren... A baktert nem ugatja a kutya; talán valamelyik legény settenkedik a tanyán; rést keres valahova... Hogy mindenütt ugyanaz a kis komédia

folyik!... A fűj vajjon nem azért pity-palattyol-e? A fülemüle tán másért csattogtatja csudás dalát.

Halk morgás zavart meg. Nyomban utána, csöndes szóval csittította valaki a kutyát: nye te! te rongyos!...

A bokrok mellett egy ember jött; olyan volt, mint az árnyék. Csak akkor ösmertem meg, amikor a világos utra lépett s köszönt.

— Maga az, Bertók bácsi?

— Én volnék, megkövetem assan a tekintetes urat. A kutyám nagyon szaglálódott erre felé.

— Rosszjártu embernek tartott, ugy-e?

Rántott egyet a vállán.

— Az ember nem tudhassa; — sötétben minden tarka kutya fekete...

A kürtje ott lógott a vállán, a kezében pedig kampós bot volt, vasavégű; arra támaszkodott.

— Ugyanacsak jó dolga van itt magának, Bertók...

Nem felelt mindjárt. Gondolkodott.

— Ha azt tetszik gondolni, akkor biztosan ugy is van! — morogta.

— Ezt a gyönyörű éjszakát lesheti itt, amíg meg nem unja.

— No, abból kijutott.

— Mióta éjjeli bakter maga?

— Amióta egyéb nem lehetek.

— Már hogyne lehetne egyéb.

— Hát amikor rám esett a gép, megrokkantam; amikor megrogott a esődör, megsántultam. Így aztán bakternak jó vagyok.

— Oda is egész ember kell, bátya.

— Igen, aki a kűrbe bele tudjon fujni.

— Meddig fujja?

korábbi megítélését lehetetlenné tette. A fennálló nehézségekre való tekintettel javaslatára a bizottság a tenyészállatvásárnak február 26. és 27. napjain való megtartását határozza el, valamint a siker biztosítása érdekében felkéri határozta a földművelésügyi minisztert, hogy a díjak fedezése ezélejtől 16,600 koronát bocsásson a rendezőség rendelkezésére, amely kérelem előterjesztésére elnöklő a bizottság felkérésére készséggel vállalkozik.

Az éveken keresztül érvényben levő rendezési szabályzatot a bizottság általánosságban a jelen tenyészállatvásárra vonatkozólag is elfogadja; kimondja azonban előadó javaslatára, hogy a juhokra nézve a darabonkénti térdíj szedése helyett ketrecenkénti térdíj fizetésére tér rá.

A bíráló-bizottságot illetőleg ugyancsak előadó javaslatára egy generális bíráló-bizottság alakítását határozza el, amelyből a 3 tagú csoportok szerinti beosztás a bíráló alkalmával fog meg-ejtetni.

A pointrozással kapcsolatban megindult vitában, melyben *Wellmann* Oszkár dr., *Elek* Ernő, *Reusz* Henrik és *Rubinek* Gyula vettek részt, utóbbi indítványára a bizottság elhatározza, hogy megkeresi az állatorvosi főiskolát az irányban, hogy a méretekre vonatkozó tanulmányt végezzen a tenyészállatvásár alkalmával, amelynek adatai megfelelő módon publikáltatni fognak.

A bizottság előadó elterjesztését is, mely a látogatóközönségre nézve eddig fennállott 50 fillér belépti díjnak 60 fillérré való emelését célozza, nemkülönböztetve az előző javaslatát, hogy a katonaság, valamint a felsőbb iskolák részére megfelelő számú jegy bocsátassék rendelkezésre, határozattá emeli.

Ezzel az ülés véget ért.

A gépolajkérdés.

Szociálpolitikai s szorosan vett közgazdaság kérdések annyira uralják ma a magyar mezőgazdaságot s az ennek szolgálatában álló lapainkat, hogy bizony idestova már egészen leszorult a mezőgazdasági zurnalisztika fórumáról a mezőgazdálkodásnak nem egy oly kérdése,

amely pedig jelentőségben semmiel sem áll hátrább a napirenden levő felkapott kérdéseknél.

Éppen ezért csak örömmel üdvözölhető, hogy a gépolajkérdést, ezt a „divatját” ugyan talán mulott, de mégis mindig új és a mezőgazdasági üzem velejébe vágó pénzkérdést a Köztelekben elfoglalt vezetőbizottságunknál fogva leghivatottabb kéz fölszínre vetette. Ifj. *Sporzon* Pál a gyakorlati szükségletek éles észrevezésével ezuttal is arra adott alkalmat, hogy azok, kik e téren bármily kis mértékben is serkentetik a gazdaságukat saját érdekeik megvédésére, el ne mulasszák föltárni azt a sok millióra rugó nagy kárt, amely gazdaságunkat e czímen is matematikailag következetességgel éri. Szívesen áll tehát a gépolajkérdés ügyének csekélységem is szolgálataiba s megkísérlem itt dióhéjban elmondani mindazt, ami a gazdát e kérdésről közelebb érdekelheti.

Hanem az ehonandókat egy kis szemrehányással kell kezdenem.

A vegykísérleti állomások vezetői tehetnek elsősorban tanúságot arról, hogy bár gazdánk tudatában vannak annak, hogy a mezőgazdaság segédanyagait ma lépten-nyomon hamisítják, *kenőanyagokat* — nyilvánvaló érdekükkel egyenes ellentétben — alig küldenek be ellenőrző vizsgálatra a vegykísérleti állomásokhoz!

Igaz ugyan, hogy a kenőanyagok a szükséges sokféle irányban való vizsgálata lényegesen többre kerül, mint pl. a szuperfoszfátoknak egyedül vízben oldható foszforsavtartalomra való vizsgálata, de ez nem fogadható el igaz okul arra, hogy az intelligensebb gazda, aki legalább a műtrágyát még vizsgálattalja beltartalomra, a magvakat csiraképességükre: a gépolaj vagy egyéb kenőanyagok szakszerű ellenőrzésére még csak nem is gondol! Midőn évekkor ezelőtt annak megállapítása ezélejtől, hogy a gazdák kezébe ezer meg ezer beszerzési forrásból (gyáros, nagy- és kiskereskedő, szatócs, ügynök, házaló stb.) kerülő különböző kenőanyagok mily *valóságos* összetétellel s használati értékkel bírnak, nagyobb akcióit indítottam s az ország legkülönbözőbb vidékein gazdálkodó birtokosok s bérlők nagy számát felkértem, küldjenek be a debreczeni mezőgazdasági vegykísérleti állomáshoz *díjtalan* vizsgálatra kisebb mennyiségeket

a gazdaságunkban használt bármily kenőszerekből, akkor azt a nem várt, de érthetően elkedvetlenítő tapasztalatot tettem, hogy mindössze 8 gazda nem sajnálta a fáradságot összesen 23 kenőanyagminta beküldésére. A többi felszólított még csak nem is felelt a közérdekű kérésre. A beérkezett kisszámú kenőanyagmintával természetesen mitsem kezdhettem.

E ténynek egyszerű regisztrálásakor egyedül az vigasztalhat bennünket némileg, jóllehet szintén szomorúan, hogy nálunk tisztán az ipar körébe tartozó üzemekben használt kenőanyagoknak is nagyrésze minden ellenőrzés nélkül kerül fogyasztásra. Ez is tehát újabb és újabb milliókra menő károkat jelent az országnak.

De ebből nem következik, hogy ez így is maradjon.

Az a mérhetetlen pénzpocsékolás, mely mezőgazdaságunkat a különböző célokra szükséges kenőanyagoknak a véletlenre, esetleg a kinnl legolcsóbb árú bizott öntudatlan megválasztása folytán éri, indokoltá teszi, hogy a felszínre vetett ügygel bővebben foglalkozzunk s azt állandóan napirenden tartjuk. Mert a rossz kenőanyagok előidézte károk nemesak a tönkremenésében, hanem főleg abban is nyilvánulnak, hogy a viszonylagos elmozdulásban lévő gépalkatrészek surlódásának csökkentését célzó hatásuk annyira csekély lesz, hogy a gép hajtására különben *nélkülözhető* erő (energia) is fog szükségessé válni, illetőleg felhasználatni. Már pedig az ilyen erőpazarlás a gazda zsebének legmélyére vág, használjunk a hajtóról letehozására vagy kifejtésére, a gép berendezése szerint, akár fát vagy szenet, akár petróleumot, benzint szeszt vagy akár vizet, szelet, emberi kezet, esetleg állatot, amelynek szükségessé váltott erőpazarlása takarmánypocsékolást von maga után s hozzá az állat idő előtt még le is römlik.

De hát milyen módon is teljesíti a kenőanyag feladatát?

Bármily finoman legyen is kidolgozva két egymással szemben elmozduló géprész, pl. egy tengely és ennek ágya, azon nagyítóval mindig kisebb-nagyobb kiemelkedéseket s mélyedéseket, esetleg repedéseket fogunk látni. Ha

— A hármát már nem fujom, hanem kalapom. Akkor ébred a pusztá.
— S addig kerül-fordul; járja a belsőséget.
— Igen, de éjfékor pihenek.
— Akkorra elfárad?
— Dehogy; hanem akkor a lelkek mozognak.
— Ostobaság.
Rám nézett; megcsóválta a fejét.
— Pedig azt még a kutyák is megérik.
— Olyankor bekén hagyják a tolvajt?
Az öreg ember vállat vont.
— Idevalósi ember vagy éjfel előtt lop vagy jóval éjfel után. Én aközben még sose láttam tolvajt.

— Persze, ha nem kereste.
Durezásan mondotta: lehet.
Ki kellett engesztelnem.
— Fogja, egy szivar, Bertók bácsi.
Mégköszönte, elvette, zsebredugta.
— Miért nem gyújt rá?
— Nem élek vele; jobb a bagó.
— Az se igaz am, öreg!
— Mit tudják azt az uri népek. Czukor! Csupa czukor!...
— Osz! maga egyedül bakter itt?
— Mért lennének többen is naplopók?
— Hát a felelősség?... Sok mindenre kell ügyelni, vigyazni.
— Azt nemesak magam végzem.
— De, ha egyedül van.
— Vagyok is, nem is. Ahogy veszszük.
A szerű felől elnyújtott vonítás hallatszott.
— Az is segít ott, ni!
Nem értettem. Jobban megmagyarázta.
— A gépész kutyája, aki ott vonit. Nagyon jó házőrző.
— Hunczut torka van, hallom...

— Bizony, az még engem is megugat. Mert hogy esőndben járok.

— A bakter csak nem járhat lármával?
— Dehogy is nem. Vajai mindig úgy járt.
— Hogy-hogy?
— Elindult és kiment a szőlőkert jobb sarkára; ott elkiáltotta magát: Vigyázz!! — Azután átment lassan, döcögve a balsarkára, ott is azt kiáltotta: Vigyázz!! A tolvaj mindig tudhatta, hol jár.
— Ki is lopták a szeme világát, tudom.
— Osztoztak... — sugta halkán, mintha valaki hallgatná. — Tyűh, az áldóját! — riogott hirtelen s felkapott egy rögöt az út mellől. — Nyitva maradt az ajtó!

A kertben egy nagy fehér állat loholt errefelé. Bertók megdobta s rákiáltott:

— Nem mégy!... Nem takarodsz?...
Hatalmas komondor volt; akár a jegesmedve.
— Most aztán siessünk, mert összejárják a virágágyakat s akkor én kikapok — dünyögte a bakter.
Előre loholt de megint megállott.
— Tessen idekerülni mellém. Ezek nem tréfálnak.

— Csak nem esznek meg?
Ümmögött egyet: — Majdnem! — De mindjárt hozzátette: — No, iszen itt vagyok!

A kertből csakugyan még egy pár kutya ugrott ki, amint az öreg bakter hívogatni kezdte őket.

— Sokan vannak. Nappal nem is igen látni valamennyit — mondtam.

— Mind elbujik. Pedig híres kutyák. Van ám olyan is, amelyik száz pengőt ér.

— No, azt szeretném látni. Híjja ide.

— Akkor majd mind elő talál jönni.

— Hát aztán! Baj az?...
— Nem ismerik a tekintetes urat.

— Ugy látszik, maga ijesztget engem, Bertók. Vállat vont.

— Különbözn itt vagyok — mondta megint s elkezdett esetlegni, fütttyögni.

Az épületek körül halk neszek támadtak. Jöttek a négy lábú házörzök. Egy egész kutyakiállítás. Kicsi, nagy, komondor, kuvasz, agár, takszli, még egy kores vizsla is.

— Csinos társaság — jegyeztem meg.
— Ugy-e, hogy nem vagyok magamban? Hanem egyikhez se tessék hozzányulni. Látja a ténsur azt a szürke kuvaszt?

Egy lompos, kajlafüli, alattomos kutyára mutatott. A legkomiszabb parasztkutya volt, amit valaha láttam.

— Tán ez az a százpengős?
— Nem ez, de nekem valamennyi közt ez ért leg többet. Ugy hívják, hogy Darázs. Nagy tehetsége van ám...

— Micsoda tehetsége?
— Nem ugat, csak harap. Egy hang nélkül csipi meg az embert.

— Kedves kutya. (Arrább húzódtam tőle.)
Az öreg vérszemet kapott.

— Ha én a gyümölcsösben tolvajt sejtetek, akkor oda lármás kutyával hiába is mennék, az csak elugatná.

— Nem elég az? Akkor a tolvaj elfut.

— Igen, de visszajön. Hanem akit mink ketten megcsipünk!...

— Persze!... Hogy is csinálják csak?

— Amikor intek, Darázs leügrök s körülfut a kertben. Ahol nyomot érez, úgy megy rajt, mint a kopó. Ha a tolvaj éppen a fán van, akkor ő a fa alatt szépen megül és vár...

a két gép az egyiknek másnak a sulyerőnd a két gépre vagyis a tel a kiemelkedése hajtótengelyre forró kifejtésre erővesztéses esőkentésanyagokat.

A kenőegymással részfelületek egyenlítését, teket eredményt egyenlítővel egymással való közöltük — teljesíti valóságosság tekelel meg. egyenlő norm föltételezve, közlül az le sebbe kerül. drága olaj a belőle s meg zott gépolaj surlódó gépre előzése céljára géprészszel e

A kenőmozgó gépre szemben bizonyítottam, amelyet a kenő viszonylagos bíró géprész megváltoztatni anyagréseket a kenőolajok nyos mértékig kenőanyagfogy különösen az mozgó géprész

— Ott nyu
— Már an

Akkor lerázott
— S vár a

— Muszáj
odafenn vár.
zelkedik a tolvaj
— szakított a f

te beste!

A szürke kutyák
Kis híjja volt
a tehetségét.

Aggodalmasság
mind nekem is
döntött.

— Maradjon
kell felni. At

jámbor; csak a
Lefogja a bikát
kapja a forgó k

Ez az a százf

Gyönyörű, ó
désafejű, oszlo

— Nem bán

minthogy nagy

— Akit nem

ráfekszik s fe

illetékes, le no

Egyszer mégis

— Valami b

— Azt. De

asszonyunk k

a gépészné ép

kigyót s ott b

Medve azt hitt

pészne úgy m

babázott. En vo

a két géprész egymáshoz illeszkedik, akkor az egyiknek felületén lévő kiemelkedések a másiknak felületén lévő mélyedésekbe fognak a súlyerőnél fogva is illeszkedni. Midőn tehát a két géprészt egymással szemben elmozdítjuk, vagyis a tengelyt forgó mozgásba hozzuk, akkor a kiemelkedő részek kölcsönös egymáshoz ütődése hajtóerőresztletet fog igényelni, amely a tengely forgó mozgásából származó munkakifejtésre nézve teljesen elvész. E surlódási erővesztéség minél nagyobb mértékben való csökkentésére használják a különböző kenőanyagokat.

A kenőanyagok feladata tehát az, hogy az egymással elmozdulási érintkezésben lévő géprészfelületek kiemelkedéseit s mélyedéseit kiegyenlítsék, illetőleg minél egyenletesebb felületeket eredményezzenek, amit tökéletesen csak úgy tehetünk lehetővé, ha a két mozgó felület egymással való érintkezését — válaszfalat alkotva közöttük — megakadályozzuk. Minél jobban teljesíti valamely kenőanyag e célját a gazdaságosság tekintelbe vétele mellett, annál jobban felel meg. Mert ugyanazon géprészre nézve egyenlő normálisan elérhető munkateljesítményt feltételezve, több jól használható kenőanyag közül az lesz a legjobb, amely a legkevesebbet kerül. Sokszor a súlyegységár szerint drága olaj az olcsó, mert kevesebb szükséges belőle s megfordítva, a legolcsóbban árajánlatozott gépolaj esetleg a legdrágább lesz, ha a surlódó géprészek szárazon maradásának megelőzése céljából igen nagy mennyiséget kell a géprészszel elfogyasztatni.

A kenőanyagok legkisebb részecskéi, ha a mozgó géprészek között vannak is, egymással szemben bizonyos *vonást* (cohaesio) fejtenek ki, amelyet a hajtóerőnek szintén le kell győznie, mivel a kenőanyagok legkisebb részecskéinek viszonylagos helyzetét, a relatív elmozdulásban bíró géprészfelületeknek szintén állandóan kell megváltoztatniuk. Mindennek ellenére a kenőanyag részecskéik egymáshoz való vonzása, melyet a kenőolajoknál *cseppfolyóságnak* nevezünk, bizonyos mértékig mégis szükséges azért, hogy a kenőanyagfogyasztás tulságos nagy ne legyen, ami különösen az egymáshoz nagy erővel nyomódó mozgó géprészek kenésénél bir borderővel.

Azonban a kenőanyagoknak bizonyos mértékben a mozgó géprészfelületekhez is kell tapadniuk (adhaesio), hogy feladatukat tartósan teljesíthessék. E tulajdonságukat *sikamlóságnak* vagy *tapadóságnak* szokták nevezni. Minél nagyobb valamely kenőanyag sikamlósága, annál kisebb a kenőanyagfogyasztás s annál kisebb a surlódást legyőző erőszükséglet s az érintkező géprészek kopása.

A kenőanyagok említett két fősajátságán kívül még más tulajdonságaik is lényeges befolyást gyakorolnak hasznavehetőségükre. Így pl. a konzisztenciális állandóság, a szín, az állászsóság, a halmazállapot s a sűrűség is befolyást fejtenek ki a kenőanyag értékére. Értékbíráslásukra továbbá fontos kihatással van a levegő vagy egyéb gázok, a nyomás s a hőmérsékek hatására szenvedett megváltoztatásuk, illetőleg elbomlásuk, esetleg meggyulladásuk, nemkülönbön az is, hogy véletlenül vagy hamisítás folytán tartalmazott kémiai alkotrészek a kenőanyaggal kent gépalkatrészek anyagát mennyire támadják meg stb.

Látnivaló mindezekből, hogy a kenőanyagok használhatóságának elbírálásánál mennyi mindenféle tényezőre kell figyelemmel lennünk. Ennek a meglehetősen sokféle tulajdonságnak: a gépek kímélésétől, az igényelt hajtóerőresztlettől s a gazdaságossági szemponttól együttesen irányított harmóniában kell lennie, ha a kenőanyagot joggal *jönak* akarjuk mondani. Ezért nem létezik utólrhetetlenül *legjobb* kenőanyag, hanem csak *viszonylagosan* jobb vagy rosszabb kenőszert, mely jelzők között természetesen megszámlálhatatlan fokozat van. Ebből következik az is, hogy valamely kenőanyag néhány különböző hivatású géprész kenésére esetleg egyaránt *elég jól* használható, de u. n. *univerzális* jó kenőanyag, mely bármely gép vagy géprész kenésére alkalmas lenne, nem létezik!

Más kenőanyag szükséges például a könnyű luxuskocsi tengelyének kenésére s más a nehéz hegyi vasúti mozdonyok keréktengelyének; más kenőanyag kell a gőzgép hengereinek, ahol 12—13 légköri nyomásnak megfelelő feszültség mellett 180—200 C° hőmérsék is támadhat s más pl. egy szélmotor hajtókereke tengelyének, tesztem azt, télen, amikor a kenőanyag —10—30 C°

hőmérséknek s egy légköri nyomást nem igen meghaladó nyomásnak van kitéve. Más kenőszert igényel a lassu forgásban levő közönséges szecskevágó tengelyágya s más pl. a perzenként 4000—6000 forgást tevő alfazseparátor tengelye. Más kenőanyagra lesz szüksége a poros levegőben dolgozó cséplőgépeknek, mint a gépház tiszta levegőjében működő dinamógépek; más a szőlőpermetezőgép csözelzáró csapjának, mint a szeszgyári burgonyagőzölő gőzbevezető csőven levő csapnak stb.

A kifejtettekből kitetszik az is, hogy a kenőanyagoknak *még hamisítottak sem kell lennie* s mégis a legnagyobb ártalmára lehet valamely géprésznek s egyébként is pénzkidobást jelenthet! Mert a kenőanyagipar és kereskedelem légiókra menő legkülönbözőbb termékeket dob a piacra, amelyek készítésénél sokszor nemcsak a féktelen s lelketlen nyereségvágy, de a szakértelem jóhiszeműséggel párosult hiánya is szerepet játszhatik.

Hogy a gazdasági üzemből hányféle kenőanyagot fogunk tartani, az mindig a lehetőség bizonyos határaitól, a gépek és géprészek kényes voltától s az évi kenőanyagszükséglettől függ. Ahol egy-egy kenőanyagminőségből egyfajta jellegű géprészek ellátására 40—50 kg.-ot elérő mennyiség szükséges, évente, ott az ily kenőszert már föltétlenül abban a lehető legjobb minőségben igyekeznünk beszerezni, amely a kérdéses használatnak leginkább megfelel. A mondott mennyiségű kenőanyag szavatolt fizikai és kémiai összetételének valamely vegykísérleti állomáson való ellenőrzötése, esetleg gyakorlati kipróbáltatása már föltétlenül kifizeti magát s meghalálja az erre fordított költségeket. Ha azonban *specziális* géprészeknek kisebb évi mennyiségű vagy áru kenőanyagra lenne szükségünk, amely az ellenőrzötés költségének rentabilitását kétséssé tenné, akkor nem marad hátra más, mint a szövötközés más ugyanilyféle kenőanyagot igénylő gazdatársakkal. Ez esetben az együttesen hozott garantált minőségű kenőanyagmennyiségnek a felosztás előtt vett átlagmintája (1/4—1 kg.) lesz a vegykísérleti állomásnak a használati cél megjelölése mellett ellenőrzésre beküldendő. A vegykísérleti állomás szakvéleménye alapján akkor is van a

— Ott nyugton lehet a tolvaj.
— Már ameddig én oda nem következek. Akkor lerázom a fáról.
— S vár addig a tolvaj?
— Muszáj neki! Mondom, hogy a Darázs odalenn vár. Még esővája is a farkát, úgy hízkelkedik a tolvajnak: „Gyere le már!” Ejnye! — szakította félbe magamagát — nem pusztulsz, te beste!
A szürke kuvasz ott szimatolt az ikrám körül. Kis hujja volt, hogy meg nem mutatta rajtam a tehetségét.
Aggodalmasan ugrottam el; arra a sok kutya mind nekem igyekezett. A jegesmedve majd feldöntött.
— Maradjon veszteg a tekintetes ur. Nem kell félni. Attól a nagytól éppen nem. Az jámbor; csak akkor haragszik, hogyha fölbiztatják. Lefogja a bikát, megállítja a négyesfogatot, elkapja a forgó kereket, egymaga mindent vállal... Ez az a százförintos.
Gyönyörű, óriás komondor volt. Göndörszörű, dézsaféjú, oszloplábu. Valóságos kutya-akrobata.
— Nem bántja az embert? — érdeklődtem, minthogy nagyon is közel volt.
— Akit nem ösmer, hamar leteperi; aztán ráfekszik s fel nem engedi, amíg valaki, aki illetékes, le nem hujja róla. De akkor sem harap. Egyszer mégis bolond eset történt.
— Valami bajt csinált?
— Azt. De nem ő volt a hibás. A tekintetes asszonyunk kigyóra lépett s elkezdett sikítani; a gépészné épp' ott volt, el akarta kergetni a kigyót s ott kapkodott a ténsasszony lábához. Medve azt hitte, hogy bántja. Leteperte. A gépészné úgy megjéjdi, hogy... nyomban megbabázott. Én voltam a bába.

Két kölyökkutyára mutatott; azok is komondorok voltak s ott hancuzoztak egymással a gyepen.
— Ezekből is lesz még valami. A borjut már lefogják; s a minap megreggelizték kettye a nagy pulykakakast.
— Jól indulnak. Képzelem, örült a tekintetes asszony!...
— Az nem, hanem az urunk örült. Nem szereti itt benn az aprómarhát.
Körülnézett.
— A legbolondabb még nincs itt. Az mindnél kutyább kutya. Basa, te! Hol vagy, te?... Basa!!
Az istálló tájáról nagy buffogással indult el egy hófehér fenevad. Tiszta farkastípus. A szőrt fölborzolta, a derekát meggörbítette, úgy jött közelebb-közelebb, lassu, gyanakvó ügetéssel.
— Ehhez ne szóljon a tekintetes ur. Meg ne simogassa...
(No, iszen nagyon vágytam rá, mondhatom.)
— Basa te! Basácska, te!
A bakter hízog hívására a vad kutya hörgött-morgott; fölemelte a farkát zászlósan; a száját kitátotta; a fogát vicsorgatta, esattogtatta. Mindenképpen jelezte, hogy meg szeretne enni bennünket.
— Ennek lehet még nagy „tehetsége”.
— Van is — mondotta a bakter büszkén. — Ez már embert is ölt.
— S mégsem lövik agyon?
— Szükség van itt némelykor ilyenre, megkövetem a tekintetes urat. Sok mindenféle fajta megfordul itt; egyszer egy sátoros cigány, egy lökölt, leütötte a kocsist s ha Basa nincs, ellopja négy lovunkat. Biz' azt a mi kutyánk le-marta, lehuzta; mire ki tudtuk venni a foga közül, már csak annyit mondott: dikhez-kampeez! Puntum!...

— Rettentő állat!... Nem marja meg a többit?
— Azt Medve nem engedi. Attól az egytől még Basa is tart. Egyszer már verekedtek.
— S nem ették meg egymást?
— Azt még nézni se volt jó. Basa lemarta a vizslát, Medve pedig a vizsla pártjára kelt. Elkezdte Basát rázni, rázni!... Addig rázta, amíg a nyakabőre a foga közt nem maradt. Ott most is látszik a tenyéryi seb nyoma.
A nagy komondor odadörgölődött a bakterhez; Basa félreugrott. Hörgött, vicsorgott. Medve rá se hederített.
A két takszli engem szemelt ki pajtásnak s a lábamon hempergett.
— Jaj, ezeknek nagy a tehetségök. Ezek egész nap hajkurászszák a rókát a füzesben s ősszel együtt vadásznak az agárral; kihajtják neki a tengeriből a nyulat s az agár a sikon elnyomja a süldőt. Nincs is itt nyul... Tyüh!
— riadozott s az oldalához kapott.
— Mi baj öreg?
— Fújni kell. Tizenegy az óra.
Nekifeküdt s fujta, hogy dülelt bele a szemé. A sok kutya az első kürtszóra mind szétszaladt, de nem ment messzire. Némelyik vonítani kezdett. Amikor az utolsó is jó hangosan kifujta az öreg, azt mondta:
— Most tudják, hogy nem következik több.
Az éjszaka mintha hüvösödött volna. Elég volt a kutyanalulmányból.
— No, Bertók bácsi, jó éjszakát.
— Adj' isten a tekintetes urnak is, én még virrasztatok.
— Látom, nem egyedül.
Végignézett négy lábú gárdáján s büszkén mondotta: — Nem ám!...

kenőanyag szállítóival szemben visszeresnek helye, ha a kenőanyag már használatban van, föltéve, hogy a vegyvizsgálati minta mintavételi bizonylattal két tanu jelenlétében vétetett.

A tapasztalat szerint azonban a gazdák legnagyobb része, különösen kezdeményezési stádiumban levő dolgokban, nem tud, vagy kényelmes magán segíteni. Erre való tekintettel nagyon üdvös lenne, ha az OMGE., illetőleg a Magyar Gazdák Országos Szövetsége a kenőanyagok beszerzésének irányítását is már annyiszor beváltt kezébe venné. Ezt olyképpen vélném legegyszerűbben megoldhatónak, hogy a gazdák a városi, illetőleg megyei gazdasági egyesületek révén, az OMGE. által ismert s ellenőrzött megbízható cézeknél szereznék be kenőanyag-szükségletüket. A városi vagy megyei gazdasági egyesületek titkárságai a hozzájuk beérkező garántált összetételű kenőanyagkúldeményeket azután a vegykeresleti állomáson a szükséges irányban megvizsgáltatják s a vizsgálat ily uton elenyészővé való költségét a kenőanyag eladási árba számítanak be. Tisztán ez a megoldás számíthat arra, hogy gyakorlatban beválják s az észlelt közönyösséget megtörje.

Egyszersmind észszerű lenne, ha az OMGE., tekintettel mai mostoha könyvkiadási viszonyainkra, valamely gazdasági technológust megbízna oly a gyakorlatot szolgáló könyv megírásával, amely a kenőanyagok származását, előállítását, felismerését, fizikai, kémiai, mechanikai s a gazdák által is végrehajtható praktikus megvizsgálását, továbbá hamisítási módjait s kereskedelmi forgalmi viszonyait tárgyalná, a tudnivalókat szervesen összefoglaló módon.

Szell László dr.

A tisztelt cikkiró urak megfedekeztek arról, hogy az általuk ajánlott olajbeszerző központ már *megvén* és ez a Magyar Mezőgazdák Szövetkezte, melynek vezetősége az olaj és kenőanyagok beszerzésénél a cikkirók által is föllított követelményeknek következetes szigorral érvényt szerez, amennyiben a Szövetkezet kizárólag tartalmukra vegyelemzett kenőanyagokat és olajokat árul s a gazdáknak. Az e tekintetben üzött visszaélések ellen tehát a legbiztosabb védelem az, ha a gazdaközönség szükségletét a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél szerzi be.

Szrk.

Gazdatársadalmi mozgalmak.

Rovatvezető: Fabricius Endre.

A Pozsonyvármegyei gazdasági Egyesület múlt hó 16-án Bartal Aurél másodelnök elnöklété alatt tartott igazgató-választmányi ülésén foglalkozott a gazdasági egyesületi titkárok nyugdíjintézményével. A választmány Bartal Aurél elnök indítványára kimondta, hogy az ügyvezető-titkár törzsfizetése után fizetni fogja a 6° o-os hozzájárulást, pénztárosnál pedig 600 korona fizetés után viseli a 8° 4° o nyugdíjajutalékot s e czímen 240 koronát állít be a költség-

előirányzatba. Elhatározta, hogy az egyesület 1910. évi költségvetését a közgyűlésnek elfogadásra ajánlani fogja. A választmány jóváhagyta Horváth Jenő ügyvezető-titkár által a téli és tavaszi hónapokban tartandó *téli gazdasági előadások* programját. Örömmel fogadta a választmány a földművelésügyi miniszternek azon intézkedését, hogy a *burgonya köztermesztésének feljavítása* érdekében megfelelő fajtájú egészséges vetésgumót bocsátott rendelkezésre a Stubnya-fürdői gazdasági szaktanárnak azzal, hogy abból 200 métermázsát bocsásson az egyesület rendelkezésére. Elhatározta a választmány, hogy nevezett szaktanárnál 200 métermázsá vetésgumót biztosít és utasította a titkárt, hogy a burgonya elhelyezése tárgyában tegye meg a kellő lépéseket. A választmány a Nógrádvármegyei G. E.-nek a *marhasó egyforma áron való forgalombahozatala* tárgyában megkezdett mozgalmát helyesnek tartván, kimondta, hogy az OMGE. utján a kellő lépéseket szintén megteszi. Egyhangulag elhatározta a választmány, hogy a jövő év tavaszán Pozsony vármegye területén egy *vetőgépversenyt* rendez. Bartal Aurél indítványára pedig ezen határozatot megtoldotta azzal, hogy ugyanazon év őszén az OMGE., esetleg a szomszédos társaságokkal karöltve *szántógépverseny* rendezését veszi tervbe. Az Osztrák Elemi Biztosító Társaság benyújtott ajánlata felett a választmány napirendre tért, tekintettel arra, hogy a Magyar Kölesönös Állatbiztosító Társaság mint szövetkezet intézményét vette az egyesület erkölcsi támogatása alá.

Múlt hó 20-án *rendes közgyűlést* tartott az egyesület Pálffy István gróf elnöklété alatt, akinek lendületes elnöki megnyitása után a közgyűlés egyhangulag elfogadta Horváth Jenő ügyvezető-titkár által előterjesztett 1910. évi költségvetést és elhatározta, hogy a mutatkozó 2670 korona hiányt államsegélyként fogja a földművelésügyi kormánytól kérlelni. Egyhangulag tudomásul vette az egyesület bemutatott 1910. évi munkaprogramját és elismerését nyilvánította az állattenyésztésről szóló törvényjavaslat kidolgozására Pálffy Gyula gróf elnöklété alatt kiküldött bizottság munkája felett és az igazgató-választmány által is megerősített határozatához hozzájárulását nyilvánította.

A Szatmárvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmánya Falussy Árpád dr. főispán elnöklété alatt folyó hó 5-én ülést tartott, amelyen foglalkozott a *csikó- és szüzugyalegő* megválasztására kiküldött bizottság jelentésével. Egyhangulag magáévá tette az állattenyésztési szakosztálynak az új állattenyésztési törvényjavaslatot és a marhasó árának egységes megállapítása tárgyában kifejtett véleményét. Örömmel vette tudomásul a választmány, hogy Szatmárnémeti város törvényhatósága az egyesület titkári hivatala részére hivatalos helyiségről gondoskodott. Ugyanesak örömmel fogadta Szatmár vármegye törvényhatóságának azon határozatát, mely szerint az egyesületnek 1910 január 1-től további elhatározásig évente 2000 korona évi segélyt szavazott meg. A hivatalos közlöny lapvezérlő bizottságának két tagja

Budapestre költözvén, a választmány ezek helyére Bartha Kálmán és Domahidy István tagokat választotta meg egyhangulag, az OMGE. igazgató-választmányába pedig 3 esztendőre a régi tagokat. Teleki Géza gróf elnököt, Falussy Árpád dr. alelnököt és Világossy Gáspár titkárt újból megválasztotta. Végül a választmány Világossy Gáspár titkár javaslatára elhatározta, hogy az egyesület megkeresi a járási főszolgabírákat, hogy a fennálló törvény és miniszteri rendeletek legszigorubb végrehajtásával az *aranka terjedésének* lehetőség szerint gátat vetni sziveskedjenek és hívják fel a községek figyelmét az egyesület arankamentesítő raktárára.

Az egyesület folyó hó 10-én Falussy Árpád dr. főispán alelnök elnöklété alatt rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen a közgyűlés az előző igazgató-választmány javaslata értelmében határozott a csikó- és szüzugyalegő vásárlása tárgyában. Az elnökség javaslatára a számvizsgáló-bizottság két megüresedett helyére a közgyűlés egyhangulag Bartha Kálmán és Werner Oszkár tagokat választotta meg.

A Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület december hóban Piller Kálmán egyesületi elnök elnöklété alatt tartotta meg rendes őszi közgyűlést, amelyen az egyesület 1910. évi költség-előirányzata tárgyalatott. Ezen költség-előirányzatot részletes indoklással Lukovich Aladár egyesületi titkár terjesztette a közgyűlés elé. A költség-előirányzat szerint a kiadások 10.322 koronában, a bevételek 7127 kor. 17 fillérben állapították meg. A közgyűlés az előterjesztett költség-előirányzatot magáévá tette s elhatározta, hogy a mutatkozó hiány fedezését a földművelésügyi minisztériumtól fogja kérlelni. Elfogadta a közgyűlés az igazgató-választmányak az alapszabályok némi módosítására vonatkozó előterjesztését is.

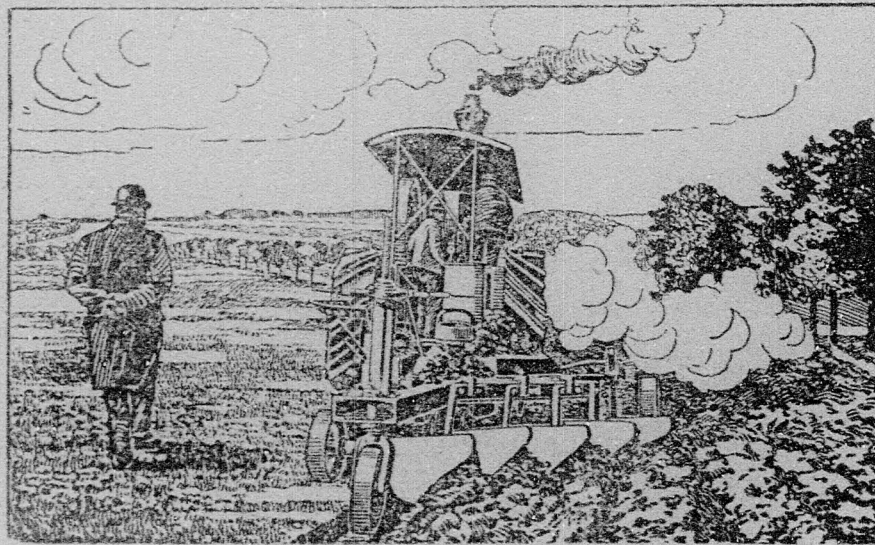
A közgyűlést megelőzőleg az egyesület igazgató-választmánya tartotta meg rendes havi ülését. Ezen ülésen elnök bejelentette a Sárosvármegyei Madár- és Állatvédő Egyesület megalakulását. Tárgyalta az igazgató-választmány az állattenyésztési szakosztály javaslatát az állattenyésztésről szóló törvényjavaslat tervezet tárgyában, mely szerint az állattenyésztésről külön törvényjavaslat alkotását nem tartja szükségesnek, de kívánatosnak és sürgősnek véli, hogy a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. teljes egészében s így ebben az állattenyésztésről szóló fejezet is a kívánalmaknak megfelelően módosítsassék. Különösen kifogásoltatott, hogy a törvényjavaslatban ismét egy külön állattenyésztési bizottság szervezése van tervbe véve. A *juhturó és juhsajt hamisításnak ellenszóló* tárgyában is tett javaslatot az igazgató-választmány. A Dessewffy Pál-fele erdősítési alapítvány 1908. évi kamatai Kópecsák János cséresi kisgazdának ítéltett meg. Cserháti Sándor emlékezetére létesítendő irodalmi alapítvány és emlékmű czéljaira 50 kor. adományozása határozatott el. Elhatározta a választmány, hogy az egyes községekben a köztenyésztésre szánt bikák tartása és használata körül észlelt visszaélésekre a járási mezőgazda-

sági bizottság Géza igazgató szakelőadások adások is választmány ismertető füzsára Zsebrac vette tudomás idején általa tést és Löver lását.

A Sárosvá az elmúlt év védelem hat államvédő egy sére mérki P körü bizotts Paulus Julia Géza, Lukovich választmányi ság alapvető hivatott össz tartatott meg Sárosvármegye Ezután Luko tette a Sárosv sület létesíté Chernel István védő Egyesüle nyitottnak nyi felolvasásáná tott arra, ho sággal bir a utalt arra, ho közzgazdasági közvetve az hat. Ezek ut állatvédelem felkarolására. tása követke indítványára tatott meg. A orsz. képvisé nyug. tanár. Bánó Aladár hadnagy, jeg orvos. ügyész dr., pénztáro kedő választ 30 tag lett t Egyesületbe és Paulus Lukovich Ala rozta, hogy védő Egyesü alkalmából t

Munk

A munka francia korr dött ki Ném vetítés otta bizottságnak van azzal, h életbeléptete vényt módos

Hazánkban és Ausztriában mindenféle talaj- és terepviszonyok között sokszorosan kipróbált

MAGÁNJÁRÓ GŐZEKE

(1 ölet fogó 7-wasu ekével). Egyedüli gyártója

Első Magyar Gazdasági Gépgyár R.-T.

Budapest, V., Váci-ut 19.

Csekély befektetés! Olcsó üzem! Tökéletes munka! Referenciákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

sági bizottságok figyelmét felhívja. Zsebraczký Géza igazgató-választmányi tag indítványára a szakelőadások sorába a „mehészetről“ szóló előadások is felvették. Elhatározta továbbá a választmány a mehészetre vonatkozó tót nyelvű ismertető füzetek kiosztását is, melynek megírására Zsebraczký Géza vállalkozott. Sajnálattal vette tudomásul az igazgató-választmány az annak idején általa alapított Sárosvármegyei Lótenyésztési és Lóversenyeket Pártoló Egyesület feloszlását.

A Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület még az elmúlt év tavaszán elhatározta, hogy az állatvédelem hathatósabb előmozdítása céljából állatvédő egyesületet létesít. Az ügy előkészítésére mérki Piller Kálmán elnökle alatt szűkebbkörű bizottságot küldött ki, amelynek tagjai Paulas Julián, Raskorányi Miklós, Zsebraczký Géza, Lukovich Aladár és Bodon Miksa igazgató-választmányi tagok voltak. Az előkészítő-bizottság alapvető munkája után alakuló közgyűlés hívatott össze, mely december hó folyamán tartott meg. A közgyűlést Piller Kálmán, a Sárosvármegyei G. E. elnöke nyitotta meg. Ezután Lukovich Aladár útkár röviden ismertette a Sárosvármegyei Állat- és Madárvédő Egyesület létesítésének történetét, majd üdvözölve Chernel Istvánt, mint az Országos Magyar Állatvédő Egyesület kiküldöttjét, a közgyűlést megnyitották nyilvánította s felkérte Chernel Istvánt felolvasásának megtartására. A felolvasó rámutatott arra, hogy mily nagy közgazdasági fontossággal bír a rovarpusztító madárság védelme s utalt arra, hogy az állatvédelem nemcsak mint közgazdasági faktor bír fontossággal, hanem közvetve az emberek kedélyére is nemesítőleg hat. Ezek után lelkes szavakban buzdított az állatvédelem szép ügyének minél hathatósabb felkarolására. Ezek után a tisztikar megválasztása következett; elnöknek Csatóry Agoston indítványára egyhangulag Piller Kálmán választott meg. Alnökök lettek: Szinyei Merse Félix orsz. képviselő, Agoston Károly r. k. lelkész, nyug. tanár, Tergina Gyula kir. tanfelügyelő és Bánó Aladárné. Titkárnak Paulas Julián főhadnagy, jegyzőnek Bodon Miksa m. kir. állatorvos, ügyésznek és jogtanácsosnak Both Tamás dr., pénztárosnak pedig Bohrandt Lajos kereskedő választották meg. Igazgató-választmányba 30 tag lett megválasztva. Az Országos Állatvédő Egyesületbe delegáltakul: Piller Kálmán elnök és Paulas Julián titkár küldettek ki. Végül Lukovich Aladár javaslatára a közgyűlés elhatározta, hogy Maday Izidort, az Országos Állatvédő Egyesület elnökét az alakuló közgyűlés alkalmából táviratilag üdvözi.

Munkásügyek. Szocialista mozgalmak.

A munkaközvetítés Franciaországban. A francia kormány nemrég egy bizottságot küldött ki Németországba, hogy ez a munkaközvetítés ottani rendszerét tanulmányozza. A bizottságnak ez a kiküldetése összefüggésben van azzal, hogy a francia kormány az 1904-ben életbeléptetett, a munkaközvetítésről szóló törvényt módosítani kívánja.

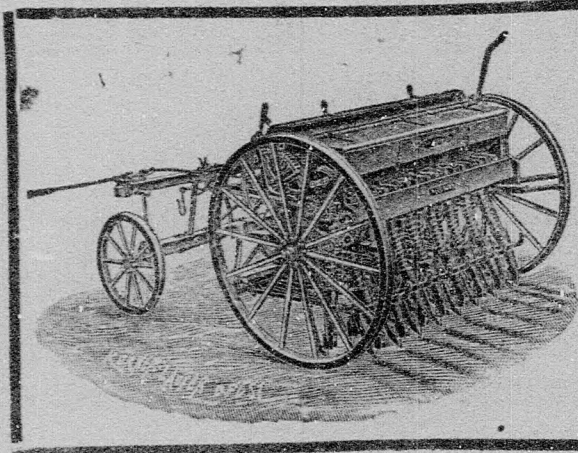
Az említett törvényt ama sok panasza és félreértés folytán hozták, amelyekre a magánvállalkozás kezében levő munkaközvetítők folytonosan okot adtak, ezek ugyanis elsősorban saját jövedelmük emelésére törekedtek és így közvetve elősegítették a munkanélküliséget. Ily körülmények között a kamara kénytelen volt a magánvállalkozók munkaközvetítésének eltiltására gondolni. Az 1904-iki törvény felhatalmazta a városokat, hogy helyükbe községi munkaközvetítő hivatalokat állítsanak fel. Nem tekintendők azonban magánvállalkozóknak az egyesületek, a munkásszervezetek ilyenü intézetei, melyek továbbra is fennállhatnak, a betiltott magánirodák pedig a város részéről igazságos kártérítésben részesítendők. Az ingyenes községi munkaközvetítő hivatalok az állam részéről többféle kedvezményt nyerne, valamint azok is, amelyeket munkás- vagy jótékonyügyi egyesületek állítottak fel és támogatnak. Minden város, melynek legalább 10,000 lakosa van, köteles ingyenes munkaközvetítő hivatalt létesíteni, melynek költségei elsősorban és főleg a munkaadók részéről fedezendők. Valamennyi hivatal a község szigorú ellenőrzése alatt áll; a vezetésükkel megbízott tisztviselőnek hivatalvesztés terhe alatt tilos a felektől bármilyen ajándékot elfogadniok. Mivel a törvény a községet nem kötelezte, hanem csak felhatalmazta a magánhivatalok betiltására, ezek egy része tovább is fennmaradt, jelentőségük azonban csökkent, minthogy az ingyenes munkaközvetítő hivatalokkal nem bírtak versenyezni. Jelenleg Franciaországban a munkaközvetítést legnagyobb mértékben a községek végzik, aztán következnek a szakszervezetek s végül a magánvállalkozók.

A törvény rendelkezését azonban nem hajtották a törvény szelleméhez képest hiven végre. A párisi községtanács azonnal a törvény életbeléptetése után elvileg elhatározta a magánintézetek betiltását, bár sok ilyen továbbra is fennmaradt (pl. a eselédközvetítők); a betiltott magánintézetek kártalanítására 2 millió frankot szavazott meg. A vidéki városok kevesebb buzgósgótt tanúsítottak. A legtöbb város megelégedett egy-két ingyenes munkaközvetítő hivatal felállításával, anélkül, hogy a magánhivatalok betiltását kimondotta volna.

Tekintve, hogy a közvetítés költségeit főleg a munkaadók viselik, valószínűnek látszott, hogy ezek ellensúlyozásul a munkabérek fogják leszállítani. Ez azonban nem következett be. A törvénynek azon jelentéktelennek látszó rendelkezése, hogy a közvetítő irodák ne legyenek koresmákkal összeköttesben, a munkások alkoholfogyasztásánál határozottan észrevehető. A szakszervezeti munkaközvetítő hivatalok tevékenysége is emelkedett, ami természetesen folyamatnak tekinthető, mivel a szakszervezetek és azok közgei közvetlenül ismerik a munka és munkás viszonyait. A jelen viszonyok között azonban ez a törvény nem megfelelő. Az elmélet általában az áll mi munkaközvetítés mellett foglal állást. A francia kormány szintén ezen az állásponton van s a német birodalomban ugyancsak ily irányú tevékenység folyik, küszöbön áll a munkaközvetítés állami uton való szabályozása. A francia 1904. évi törvény tehát csak átmenetet képezett az állami munkaközvetítés felé.

A munkások takarékoságának fokozása. Németországban újabb időben mind sürűbben foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy miképpen lehetne a munkások takarékoságát fokozni? Ez a törekvés egyébként már régebben jelentkezett, különösen a takarékpénztárak részéről. Így a düsseldorfi városi takarékpénztár, amelyet 1825-ben alapítottak, 1840 július 6-án kelt új alapszabályai szerint arra törekszik, hogy ne csak kevésbé jómódu polgároknak és gyermekeiknek, hanem a eselédeknek, az alkalmazottaknak és az inasoknak is szolgálatot tehessen. 1848-ban a takarékpénztár kihirdette, hogy a kézművesek, munkások, napszamosok, eselédék között a legtakarékosabbat jutalmazni fogja, ha legalább 200 ilyen takarékbetevője lesz. Ez a kísérlet azonban nem járt sikerrel, épp úgy, mint az 1903 július 1-én bevezetett takarékosági bélyeg eladása sem. 1899-ben a takarékpénztár elhatározta, hogy mindazoknak a lakására küld a pénzért, akik kötelezik magukat, hogy meghatározott időben, meghatározott összegeket helyeznek el a takarékpénztárban. Nem vált be azonban ez a rendszer sem, mert a betéteket legtöbbször előbb kivették, mielőtt még azt a nagyságot elérték volna, hogy jutalmazni lehetett volna őket. Így aztán öt esztendő múlva meg is kellett szüntetni ezt a rendszert. Annál inkább beváltak és elérik a céljt ellenben az 1898-ban létesített „befizetőhelyek“. Ezek a munkásnegyedekben vannak, vasárnaponként d. e. 9-től 11-ig rendelkezésre állanak a munkásoknak s hozzátartozóiknak és a rendesnél magasabb kamattal (4%) mellett fogadják el takarékbetéteket. A legmagasabb betét havonként 25 márka lehet. E befizető helyeken 1908-ban 38 005 tételben 250.837 márka folyt be; a betétek teljes összege pedig 502.166 márka volt s ez az összeg 8788 takarékkönyv között oszlott meg. Az első esztendőben a takarékpénztárnak eme befizető helyeit tiszteletdíj nélkül kezelték, jelenleg már a városi hatóság látja el a kezelést.

A düsseldorfi városi takarékpénztárnak még két munkásjólétet szolgáló intézménye van. Az egyik az aggkori takarékpénztár, amely 1884-ben létesült s amelyet a városi takarékpénztár felügyelő-bizottsága vezet ugyan, de egyébként teljesen önálló. Ennek az a célja, hogy Düsseldorffban lakó és legalább 18 éves munkásoknak, napszamosoknak, eselédéknek és más hasonló keresetűeknek a megtakarított béréhez hozzájáruljon és ily módon öregségük idejére vagy rokkantságuk esetére nagyobb összeget biztosítson. A takarékpénztár e hozzájárulásokat tiszta jövedelméből és a betevő vagyonának kamataiból fedezi. Ha ugyanis a betevőnek a városi takarékpénztárnál főkéje van letétben, úgy az ez után járó kamatok 1/4 részét átírják az aggkori takarékpénztárnál elhelyezett bérmeztakarításhoz. A tagok vagyona egyébként ugyanugy kamatozik, amint a városi takarékpénztárban; ha azonban az aggkori pénztárban elhelyezett letét eléri a 3000 márka összeget, megszűnik a hozzájárulás és a kamatok 1/4 részének az átutalása. Az aggkori takarékpénztárnál elhelyezett összeg az 55-ik életév letelte előtt csak kivételesen mondható fel és fizethető vissza. 1885-ben a pénztárnak 21 tagja volt 1104 márka letéttel. 1895-ben 395 tagja 100,807 márka letéttel. 1903-ban érte el a tetőpontját a letétek összege, amennyiben akkor 393 tagnak 144,299 márkája volt. Ezután

Szab. „Rekord II.“ sorvetőgép

Lozonczi gyártmány.

Sorba vet — sorba trágyáz!

Híjánatra szivesen küldünk árjegyzéket.

A Magy Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körút 32. szám.

a betétek 1907-ig csökkentek. 1908-ban azonban ismét növekedtek, úgy hogy 1909 márczius havában 382 tagja volt a pénztárnak 377.411 márkával, az agkori pénztárnak pedig 366 tagja 127.630 márkával. 1908-ban az agkori pénztárhoz 3154 márkát utalt át a városi takarékpénztár mint a kamatjövdelem $\frac{1}{4}$ részét, jutalom fejében pedig 9461 márkát fizetett ki.

Izgatás a választói jog jelszavával. A magyarországi nemzetközi szociáldemokrata párt vezetősége újra a régi, a megszokott módszerhez folyamodik, hogy megfélemlítse az irányadó köröket és a polgári társadalmat.

Ismét lármás felvonulást rendeztek az általános stb. választójog örvé alatt. Kegyetlenül lázító és izgató beszédek hangzottak el. Az egész akcióban igen jellemző az, hogy a haza, a gyűlölet leginkább a gazdatársadalom, a földbirtokos-osztály ellen irányul. A tisztelt szocialista vezér urak így irak és beszélnek a rájuk hallgató munkásnéphez:

„A mezőkön nem folyik szorgos munka. Több mint négy millió mezőgazdasági proletár a családjaival együtt borzalmas inségekben várja, hogy nehéz munkáját néhány fillérral megfizessék. A gazdasági válságot súlyosabbá tette az elnyomók népgyűlölete. A nyomort fokozta az uralomra jutott agráriusok fosztogatása. Négy év óta kenderés nélkül folyik és működik az agrárius-kerikális rabló politika. Kétezer dúsgazdag földbirtokos martaléka az egész ország.

Azt kérdezzük Budapest munkásságától, hogy elég volt-e a koalíció négyesztendei uralkodása az agráriusok meggyűlöletére? Azt kérdezzük a dolgozóktól, akik fogcsikorgatva nézték szervezeteik fölüggesztését; azt kérdezzük a munkanélküliektől, akik megunták már a harcot a mindennapi kis falat kenyérért; azt kérdezzük azoktól, akik házakat ostromoltak, hogy kis vaczukat megvédelmezzék; azt kérdezzük mindenkitől, aki fárad, dolgozik, koplal, nyomorog; azt kérdezzük az elnyomott és szenvedő proletároktól: elérkezettnek tartják-e már a komoly harc idejét a grófi esőcselék ellen, avagy tovább is tűrni, nyomorogni és szenvedni akarnak?”

Ez a legenyhébb hang, amivel a szociáldemokrata párt tisztelt vezetősége a munkásságra hatni kíván. Szépen fogunk kinézni, ha ez a gyűlölködő társaság politikai jogokhoz jut s ő fogja törvényekkel szabályozni a társadalmi osztályok életét.

LEVÉLSZEKRENY.

Burgonya- s répaetetés hasas koczákkal. 39. kérdés. Hasas mangalicza koczákkal lehet-e veszély nélkül párolt burgonyát kukoricázással etetni, ugyszintén egészséges nyers répát is?

M. A.

Felelet a 39. sz. kérdésre. Hasas koczákkal nemcsak párolt, de nyers burgonya is etethető, azonban utóbbi esetekben mennyiségben s főleg csak ha a koczákat szorulástól akarjuk óvni. Ha a párlásnál keletkező vizet elöntjük s ha fehérjedus takarmányt is etetünk, 5 kg. burgonyát is veszély nélkül fogyaszthat a kocza 100 kg. élősúlyra s naponta, de miután ön a burgonyán kívül csak tengeriszót, tehát szintén kevés fehérjét tartalmazó takarmányt használ, inkább kevesebb burgonyát s több tengerit ajánlunk etetni. A burgonyához fokozatosan

kell a koczákat szoktatni, pl. 0.5 kg.-al kezdve, néhány napi időközökben ugyanannyival szaporítjuk. Ugyanez áll a nyers takarmányréparól is, mely 4—5 kg.-ig adható a koczáknak 100 kg. élősúlyra s naponta. A nyers répa is hashajtólag hat, mi miatt nem ajánlatos ugyanakkor a burgonyát is nyersen etetni. A szobanförgő 3 takarmányban kevés a mész, mely tehát vagy meszes földre való kieresztéssel, vagy iszapolt krétával, vagy vakoiattal stb. pótolandó.

Cselkó István.

Mütrágyamintavétel. 40. kérdés. A Mütrágyát Értékesítő Szövetkezet „mintavételi utasítás”-ában van, hogy a mintát az állomásfőnök jelenlétében kell venni és azt a vasut peccsétjével is ellátni, de mivel ezt egy állomásfőnök megtagadta, ezzel a szóval, hogy „mi az ilyenekbe nem avatkozunk”, kérdem, hogyan kell tehát a mütrágyamintáit elbánni?

V. M.

Felelet a 40. sz. kérdésre. Az 1895. évi XLVI. t.-cz. végrehajtása iránt kiadott 38.286. számú rendelet a mintavételre a 13. szakasz b) és c) pontjában a következőket mondja:

b) A mintavételnek két községi tag vagy egy községi előjárósági tag és egy nem érdekelt kifogásolható tanu vagy esetleg két nem érdekelt és kifogásolható tanu jelenlétében kell történni, kikkel a minta vételére előirt szabályok előzetesen megismertetendők.

c) A szabályszerűen vett két egyenlő átlagminta a minta vételénél közreműködött hivatalos személy vagy magántanuk által hivatalos peccséttel, illetve saját peccsétjükkel vagy amennyiben a mintavétel vasuti vagy hajóállomáson történik, esetleg az illető szállítási vállalat peccsétjével lezárandó.

Ezek szerint a vasuti főnök aláírása és peccsétje nem feltétlenül szükséges. Minthogy azonban a Mütrágyák Értékesítő Szövetkezet mintavételi utasításában ez benne van, jó lesz az ügyben a szövetkezetnél kérdést tenni, hogy hozzájárulnak-e a mintavételnek az eredeti szabályzatban megállapított módjához, nehogy későbbben kellemlenségei legyenek. *Kosztány Tamás dr.*

Lenmag- vagy napraforgópogácsa. 41. kérdés. Melyik pogácsát jobb göbölőkkel etetni: lenpogácsát vagy napraforgópogácsát? Melyiknek több a tápanyaga, lévén a lenpogácsának 28 K. és a napraforgóé 14 K. az ára, az előbbi Budapestről, az utóbbi falusi olajmalomból.

K. K.

Felelet a 41. sz. kérdésre. A kérdéses lenmagpogácsa bizonyosan nagyon zsirtalanított gyári pogácsa s így táptartalma 27% em. tiszta fehérjére s 72% keményítőértékre tehető. Ellenben a napraforgópogácsa hámozatlan parasztpogácsa, melynek valószínű táptartalma tehát mintegy 25% em. tiszta fehérje s 65—70% keményítőérték. A lenmagpogácsa hizlaló hatása tehát nem sokkal nagyobb, mint a napraforgópogácsáé, míg ellenben az ára kétakkora, mi miatt tehát föltétlenül a napraforgópogácsa vásárlása ajánlatosabb. *Cselkó István.*

Halastó alakítása. 42. kérdés. Birtokomban van mintegy 70—80 hold 1200 □-öles területem, mely zombékos, vizenyős és részben hasznavehetetlen. Ehhez közel van egy folyó és szándékom lenne ezen hasznavehetetlen részből halastavat létesíteni, de miután ebben teljesen

tájékozatlan vagyok, kérek felvilágosítást, vajjon érdemes-e ezen eszmével foglalkozni, mibe jönne egy hold 1200 □-öles területnek a költsége, milyen nagy terület kellene hozzá és mi jövdelem várható ebből és kihez forduljak ilyen halastó elkészítése és bevezetése végett? Milyen halak tenyészíthetők legjobban? *Hala-tó.*

Felelet a 42. sz. kérdésre. A haltermelés a maga helyén nagyon jól kifizeti magát és felette alkalmas vizenyős, avagy már gazdaságilag csekély értékű, esetleg egészen meddő talajok kihasználására, amennyiben természetesen kellő mélységű vízzel boríthatók. 70—80 hold zombékos terület már elég szép arra, hogy ezen termelési ágat meghonosítsa és azzal szakszzerűen foglalkozzon, mert nagy átlagban egy-egy kat. holdon 1 q halust lehet termelni, ami mai nagybani árak mellett 120—130 koronát ér. Az ön vidékén uralkodó klimatikus viszonyok mellett ponty, csomópó és esetleg mellékiesen még süllő is tenyészíthető. A tenyésztés mikéntjére nézve a helyi viszonyok döntők, ezek közlebbi ismerete nélkül arról nem nyilatkozhatunk. Mivel azonban az országos halisági felügyelőség díjtalanul nyújt utbaigazítást minden idevágó kérdésben, azt ajánljuk, tessék a földművelésügyi miniszterhez egy rövid kérvényt beadni és abban a cél megjelölése mellett szakértő kiküldését kérni. *L. J.*

Melász jóságának jelei. 43. kérdés. Melászetetésnél kell-e sóadagolás az ökröknek? Miről lehet felismerni, hogy jó-e, illetve egészséges-e a folyékony melász? Mert én két hónap óta $\frac{1}{4}$ kg. melászt adok ökröknek szeveska közé, de határozottan romlanak tőle; sokat isznak és hig az ürülékjük, az ökrök pedig fogynak, dacára, hogy nem is igen dolgoztatok velük. *U. J.*

Felelet a 43. sz. kérdésre. A melász romlanságának fő ismertetőjele a lúgos, vagy legálább is közömbös kémhatás, ami vörös és kék lakmuspapírral állapítható meg. A friss melász mindig ilyen, de ha nagy a víztartalma, akkor melegebb időben csakhamar erjedni kezd s most ecetsav, hangyasav s egyéb bomlási termékek keletkeznek benne, melyek savanyú kémhatásúvá, föltűnően hashajtóvá s elvetélését okozóvá teszik. Átlagos víztartalma 22%, de néha csak 15, máskor 30% vagy több s utóbbi esetben nagyon romlékony s egyuttal tápszegényebb is. Az öné valószínűleg ilyen tulvizes erjedt melász, mert az ökrök 2 kg. romlatlan melászt is képesek naponta baj nélkül fogyasztani, önnél pedig már 1 kg. is hasmenést okoz. Kár, hogy a czukorgyárak nem kötelesek 20 vagy legfeljebb 22% víztartalmat garantálni, mert kötelezettségük most csak a romlatlanságra terjeszkedik ki, aminek aránylag könnyen képesek eleget tenni, de ez nem biztosítja a vevőt aziránt, hogy a melász nála sem fog megromlani. Marhasót tanácsos az ökröknek adni, mert a melász csak kálisokban gazdag, de ezek nem képesek a konyhasót helyettesíteni. *Cselkó István.*

Tuluzi ludak beszerzése. 44. kérdés. Magyar ludjaimat nagy fajta francia tuluzi gunarakkal szeretném keresztezni, mert szerintem ez a fajta edzettebb és jobb tojó (tojásai biztosabban kelnek), mint az emdeni. Kérek szíves értesítést, hol lehetne tehát tuluzi ludat beszerezni. *T. J.*

Brázay-Kincsem-Fluid

lovak, szarvasmarhák és minden háziállat részére. A magy. kir. földművelésügyi minisztérium 6632/III—2. szám alatt engedélyezve. **Nélküözhetetlen háziszer minden gazdaságban, ménesekben, versenystállókban, hizlalókban.** A Brázay-Kincsem-Fluiddal való bedörzsölések, borogatások, lemosások és fürdők a fiatal háziállatok, különösen a csikók fejlődését előmozdítják és a lábizmokat megerősítik. Képesse teszi az állatot, hogy a legerősebb munkát a legröszszabb időjárásban is megerősítet és ennek káros utókövetkezményei nélkül végezhesse el. **Különösen jó hatással van a Brázay-Kincsem-Fluid használata a lovaknál és igazállatoknál,** melyeket erős, kitarító munkára képesít s az izomzatban esetleg fellépő fájdalmas bántalmakat néhány bedörzsölés után megszünteti. Minden üveghöz részletes és pontos használati utasítás van mellékelve. Egy üveg ára 2 korona 50 fillér. **Aki 12 üveget egyszerre rendel meg, annak díjtalan csomagolással bérmentve szállítja a mennyiséget 25 koronáért a készítő**

Brázay Kálmán cég Budapest, József-körút 37—39.

Felelet a tuluzi ludakhoz. Azok az esztendői, amelyekben gyorsan nő a nyolcz kiló szép dolog bárki más vanna mi tulajdonok de hogy ba minden k szerint vis fagadásba ludak közt amelyek a ban osszpo s ezen kiva vábfejleszt

Bizonyos elnevezés a tenyészanya véreben ha annál keves gokból, ama magyarok, e más ország egy-egy hira éveken át h mazó anyak kincsnek te tetnek sem törzsek tét figyelembe, zésnél, ami tenyészés

Ha emde s azok teter tában, eppen bármely m különösen p masak. Azt mellett oly amely tenyész s ahonnan vagy nem te rülhet ki.

Ilyen emde vári m. kir. amelyeket az irányít s a anyagért a fé sére szivesen

Mondunk helyen, a Sz tenyésztésben 40—50 tojá kivétellel mi nőttek. A m kedvezőbb le ludtörzs egy szereve, ak tojáhozamol s a két évet kiválóan ludt ág és ludakr a kellemes la bővelkedő S nyekhez hozz az is láthat nyeket főleg szetes feltétel

A legjobb elveszti ezen alatt áll vagy amint kell.

**A MA
K
RÉS
BUDAPE**

Felelet a 44. sz. kérdésre. Tény az, hogy a tuluzi ludakról az a nézet van elterjedve, hogy azok az emdeni ludaknál jobbak s többet tojnak, tojásaik nagyobbak s jobban kelnek, a fiatalok gyorsan nőnek s háromnegyedéves korban már nyolcz kilót nyomnak stb. stb. Hát ez mind igen szép dolog s ezen sok kedvező tulajdonságot bárki más fajtára is elmondhatja, mert igenis vannak minden külföldi s nagy fajtában ilyen tulajdonokkal megáldott egyedek, sőt törzsek is, de hogy bármely fajtának minden egyes egyede minden körülmények között ezen tulajdonok szerint viselkedjék, ezt kénytelenek vagyunk tagadásba venni s kijelenteni, hogy az emdeni ludak közt is vannak nagyon sok oly példányok, amelyek a fentebbi sok jó tulajdonságot magukban összpontosítják, csak ki kell azokat keresni s ezen kiváló tulajdonságokat megbecsülve továbbfejleszteni s megkötni.

Bizonyos az is, hogy ma már az emdeni lud elnevezés alatt oly sok mindenféle értéktelen tenyészanyagot hoznak forgalomba, amelynek véreben ha van is egy kevés emdeni vér, de annál kevesebb van abban azon sok jó tulajdonságokból, amelyekért az emdeni ludat nemcsak mi magyarok, de az egész világ felkarolta, de amíg más országokban az igazi baromfitenyésztők egy-egy híressé vált s kiváló tulajdonait hosszú éveken át bebizonyított emdeni ludtörzsből származó anyagot drága pénzben lefoglalják s azt kincsnek tekintik, nálunk éppen erre nem fektetnek semmit s az egyedek vagy a tenyésztők teteménységét nem veszik soha figyelembe, legfeljebb az alakot nézik a beszerzésnél, ami azonban nem elég a jövedelmező tenyésztés beállításánál.

Ha emdeni ludak helyett tuluzi ludakat szerez s azok teteménységére felől nem lesz tisztában, éppen úgy járhat, mint az emdeni vagy bármely más fajtával, hogy azok tenyésztésre, különösen pedig nemesítésre nem lesznek alkalmasak. Azt a tanácsot adjuk, tessék felelősség mellett oly tenyésztőtől emdeni ludakat hozatni, amely tenyésztő tenyészanyagát kiválóan ismerik s ahonnan szép, de tenyésztésre alkalmatlan vagy nem teljesen megfelelő anyag nem kerülhet ki.

Ilyen emdeni ludtenyésztetek vannak a kolozsvári m. kir. gazdasági felügyelőség területén, amelyeket az ottani gazdasági felügyelő ismer s irányít s amely telepekről kikerülő tenyészanyagért a felügyelő felelősséget is vállal. Kérdésére szívesen fogja a beszerzési forrást megírni.

Mondunk egy példát. Egy kiválóan alkalmas helyen, a Szamos partján létesített emdeni ludtenyésztésben az első évben a tojók egyenként 40—50 tojást raktak s ezen tojások csekély kivétellel mind kikeltek s a pipék szépen felnöttek. A második évben az eredmény még kedvezőbb lett. De miért? Azért, mert ezen ludtörzs egy kiváló régi tenyésztőtől lett beszerezve, aki garantálta a hős és termékeny tojáhozamot az eladott két éves tojóiban s a két évet betöltött gunarával. Ezenkívül a kiválóan ludtenyésztésre alkalmas jó hely, ahol tág és ludaknak való hős füvel benőtt, legelő és a kellemes lassu folyású, itt-ott álló vizekkel is bővelkedő Szamos a jó tenyésztési eredményekhez hozzájárult, sőt azt biztosította. Ebből az is látható, hogy ludtenyésztéstől eredményeket főleg ott várhatunk, ahol arra a természetes feltételek is megvannak.

A legjobb tulajdonokkal bíró törzs is idővel elveszti ezen tulajdonait, ha kényszeritenyésztés alatt áll vagy nem lesz úgy tartva és gondozva, amint kell.

Kérdésére tehát ezeket el kellett mondanunk s kérjük, hogy mielőtti tuluzi ludakat hozatna Sen. *Maren-tól Laerthe* bei Berlin czégtől, melyet e czélra ajánlhatunk, forduljon a nevezett felügyelőhöz vagy bármely más ismert oly beszerzési forráshoz, ahol nemcsak emdeni ludakat, de tenyésztésre alkalmas egyedeket is kaphat. Ami az edzettséget illeti, állítjuk, hogy az emdeni lud a mi éghajlati viszonyaink közt igen jól érzi magát és sokkal edzettebb, mint bármely más külföldi fajta. *bl.*

Gazdasági munkásházak.

irta: Keller Gyula.

A mezőgazdasági munkások helyzetének javítását célzó intézkedések között egyik legfontosabb szerepet játszik a gazdasági munkásházak építésének állami támogatásáról szóló 1907. évi XLVI. t. cz. Ugy a közvetlenül érdekelt munkás-ság, mint a gazdatársadalom részéről a legnagyobb elismeréssel találkozott a földmívelésügyi minisztérium ez üdvös akezőja s ennek tudható be, hogy a törvény megalkotásától lefolyt alig két évtized alatt a törvényhatóság területein közel 12,000 gazdasági munkásház építése indult meg, melyeknek költségeire több mint 15 millió korona kölcsönt vettek fel törvényhatóságok és községek. Ezen számoknál semmisen bizonyítja jobban az 1907. évi XLVI. t. cz. szükségét s az eddigi tapasztalataink alapján bátran hozzátehetjük, hogy az épülő 12,000 munkásház a tényleges lakás-szükségnek csak igen kis hányadát fedezi s e téren még nagyarányú intézkedésre van szükség, hogy a legsürgősebb bajokon, hiányokon segítsünk.

Nagyon elterjedt felfogás a lakásmizériákat csak a fővárosban látja, pedig a munkáslakások hiánya nemcsak az ipari és kereskedelmi csomópontokon észlelhető, hanem a vidéken is, sőt egyes vidékeken még türethetlenebbek az állapotok, mint a fővárosban. Egyes városokban és falvakban a mezőgazdasági munkás már nem szobát, konyhát, de kamarát, istállót és szobasarkot bérel és örül, ha évi jövedelmének 20%-áért valami zugban meghuzhatja magát. És a jövő fejlődés kilátásai sokkal jobbak az ipari és kereskedelmi góczpontokban, mint a vidéken. A jövedelmező elhelyezést kereső töke nagyvárosokban szívesebben épít munkáslakásokat, mert itt számíthat a telek és a felépítési értékemelkedésére. Emez építkezésnél azután az ellenőrzéssel megbízott hatóságnak módjában áll a közegészségügyi szempontokat érvényre emelni. A községekben azonban a magánvállalkozás tartózkodik munkásházak építésétől, egyrészt azért, mert a bérleti viszony nem kecséget olyan eredménnyel, mint a városokban, másrészt, mert a befektetett töke nem vonható oly könnyen ki a korlátoltabb forgalmu munkásházakból, mint a nagyobb városokban fekvő bérkaszányakból.

A mezőgazdasági munkáslakások csekély jövedelmezőségének tulajdonítható az a sajnos jelenség, hogy a munkásházak szaporodása nines arányban a népszaporodással s ennek folytán nemcsak a lakberek emelkednek, de a munkások kénytelenek alig alkalmas helyiséget is lakás gyanánt elfoglalni.

A lakásviszonyok rendezetlenségének súlyos voltát érzik az érdekelt munkások, panaszkodnak is ellene, de kereseti viszonyaik és fejletlen hitelük állandó akadályá annak, hogy külső segély nélkül, önjerejükből képesek legyenek lakáskérdésük legégetőbb bajait orvosolni. Hogy pedig a mezőgazdasági munkás helyzetére milyen hatással van a lakáskérdés, legjobban az tudja,

aki különösen az alföldi községek életét ismeri, hol a munkás családja a falusi ház egy hátsó szobájában, felkonyhában kénytelen meghuzódni, legtöbb esetben háromfit sem tarthat vagy csak egy-két tyukot pórázon. Ha szaporodik a család, még helyet sem kap, nehogy a különben is népes udvarban (mert egy házban nem ritkán 5—6 család is lakik) a gyerekek a bérbeadó háziaknak alkalmatlanokodjanak, kárt tegyenek. A munkásember felesége legtöbb helyen, de különösen az Alföldön napszámba nem jár, még rendesen főzni is csak szombaton, vasárnap szokott, amikor férje a távol töltött heti munkából visszatér. A lakás körül dolga nines, az egész napot ugyszólván tétlenül, tereferélve tölti el a szomszédasszonyokkal. Munkásaink az ilyen semmit sem nyújtó otthon egy heti távollét után se becsülve, még szombaton este a koresmába sietnek, vasárnapon a piacon álldogálva ütik agyon az időt vagy lelketlen izgatók bujtogató beszédeit lesik. Délután meg ugyanezt a koresmában folytatják. Nines semmije, ami otthonához kötné, ami ott otthon elfoglalná. Az állami támogatással létesített munkásházak telkének egy része a munkásokkal kötött szerződés értelmében kert gyanánt kezelendő s gyümölcs-fával kell beültetni. Már 150—250 négyszögöles udvaron is elég terület van gyümölcsfaültetésre, veteményes, sőt még virágos ágyiak elhelyezésére is, a ház naposabb oldalának szőlővel vagy más gyümölcsöt nyújtó lugással való befuttatására. Marad hely még egy-két kaptárnak is, továbbá baromfinak, házinyulnak és sertésnek ketrecz, sőt idővel, a viszonyok jobbulásával még egy kis tehén-istállóra is. Kizárólag a család ott tartózkodni kénytelen tagjai által megmivelve, mennyi hasznot nyújt az ilyen udvar, hiszen mint a csongrádi, szentesi, orosházi stb. munkásházaknál látjuk, az egyszerű háztartás majdnem egész szükséglete kikerül az udvarból. Az egy heti távoli munkában töltött idő után nem a koresma, a piac érdekli a csongrádi munkásház tulajdonosát, hanem hogy mi az otthonmaradtok heli munkájának eredménye? Hogy lesz-e gyümölcs? Ilyenkor pár kanna víz is kijut a veteménynek a családfőtől. Mennyit hizott a süldő? Tojnak-e a tyukok? Szorgalmasak-e a méhek? Azután a virágok nézése is időt igényel. A feregpusztítást meg kell vizsgálni, egyet-mást megigazítani, rendbehozni, már amihez csak a gazda ért. És mennyi szórakoztató beszéd tárgyat nyújt egy ilyen berendezett udvar. Hiszen a végzendő munkát is előre kell meghányini-vetni. Szóval, nem igen marad idő koresmázásra s piacozásra.

A jó lakás elsőrendű szükségletek közé tartozik, ettől függ a munkás egészsége, a termelésben elhasznált munkaerő visszaszerzéséhez szükséges nyugodalma, ez ad a munkásnak védelmet az időjárás viszontagságai ellen s ez ad bekés otthont a munka furdalmái után. Mint családi tűzhely, a lakás erkölcsi fogalommal emelkedik, amely csodás érejt érezteti a bűn és nyomor ezernyi esábitásával szemben. Az állandó lakás a munkásnak otthont ad s megtanítja ezt a hazai földhöz való ragaszkodásra s arra, hogy boldogságát, örömét övéj körében keresse és találja fel, megtanítja a munkást a magántulajdon tiszteletére és megbecsülésére, mert csak az érezi a jogi, gazdasági és társadalmi intézmények áldását, aki azok védelmét, előnyét maga is élvezzi.

A munkáslakás kérdésének helyes megoldása azonban nemcsak a munkás egyéni érdeke, hanem országos érdek is. Talán elég, ha arra a sok közrendészeti, közegészségügyi és közkerölcsi, társadalmi és gazdasági hátrányra utalok, amelyek

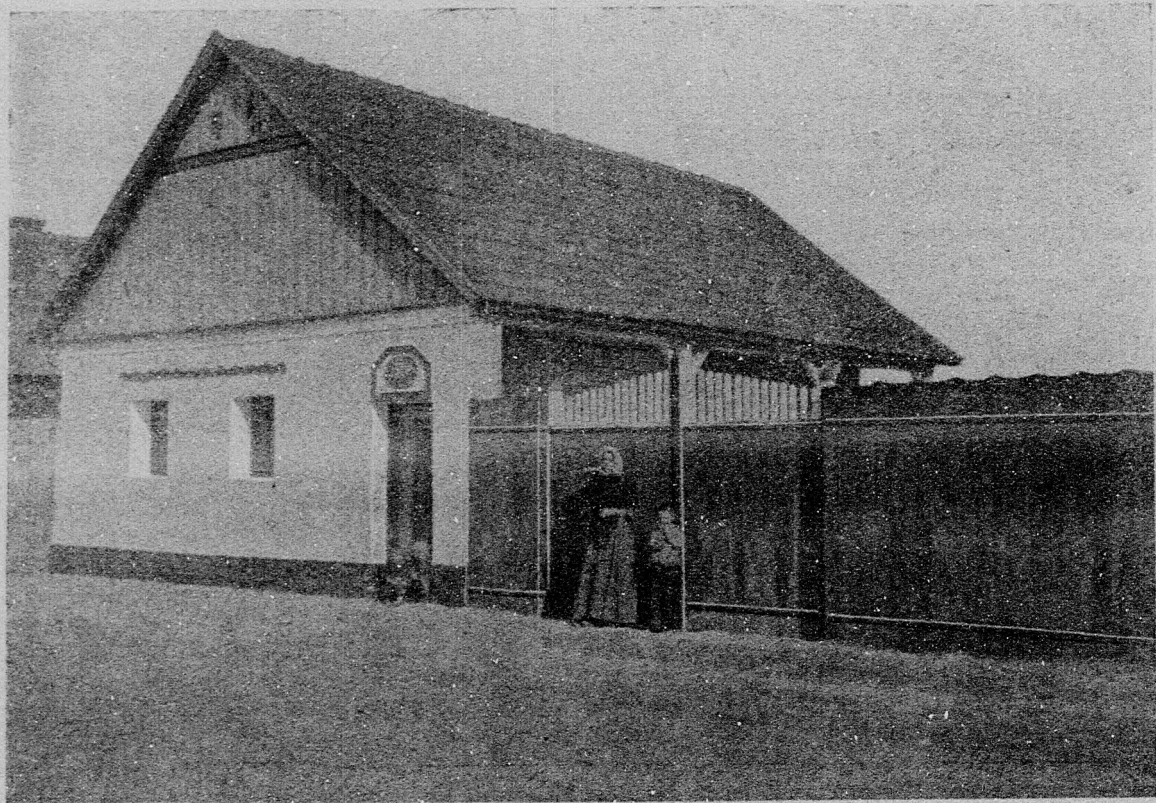
**A MAGYAR ÁLTALÁNOS
KÖSZÉNBANYA
RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPEST, V., ERZSÉBET-TÉR 19.**

**Ajánlja csépléshez, gőz-
ekeszántáshoz és gazda-
sági üzemekhez:
tatai briketteit.**

A tatai brikett teljesen pótolja a porosz szenet, ára azonban jóval olcsóbb. A báró Hatvany-uradalomban megejtett gőzkepróbanál 11 és háromnegyed hold földszántásához szükséges 914 kg. szállítási brikettel szemben csak 1000 kg. tatai brikett kellett!

a tulzsufolt lakásokból származnak. A zsufolt lakás, a rossz lakás melegágya a bűnnek, mert otthonától fosztván meg a munkást, kényszeríti, hogy ez házon kívül keresse szórakozását. Így lesz a munkás a koresmák rendes látogatója s így indul neki a züllésnek. A tulzsufolt lakás

költségvetésben felvett 300,000 korona, mely eddig csak mint tőkesegély használtatott fel, ezentul törvényhatóságok, községek és erkölcsi testületek által munkáslakások létesítése céljából felvett kölcsönöknél, mint kamatsegély legyen felhasználható. A kettő között társadalompolitikai

28. ábra. Munkásház Zentán.

romboló hatást gyakorol a közerkölcsökre is. A családi kapcsolatok igen lazák ott, ahol egyetlen helyiségben két-három család állandóan együtt él, ahol a különböző nemhez tartozó gyermekek egymás mellett serdülnek fel, teljesen nélkülözvén a szeméremzetet legemibb követelményeinek megfelelő berendezést. A lakásszükség nemzetpusztító hatása azonban legkirívóbban a közegészségügy terén mutatkozik. Azok a sötét, szűk, kellenő soha nem szellőztetett s csak nehezen fűthető nyirkos lakások melegágyai a tüdővésznek, ennek a rettentő tömegbetegségnek, amely évenként 60,000 léleknél többet követel áldozatul hazánkban. És a tulzsufolt lakás másik kísérő jelenségére, a gyermekhalandóságra gondolva, amely lerontván hazánk kedvező születési arányszámát, fajunk gyarapodásának legerősebb akadályát képezi, még sötétebb kép tűnik szemünk elé. Az a sok ezer munkáskéz, amelyet nemzeti termelésünk évenként a kivándorlás folytán elveszít, bizonyos részben az otthon hiányának áldozata s így elmondhatjuk, hogy a lakáshiány és a tulzsufolt lakás közgazdasági és szociálpolitikai szempontból számokban ki sem fejezhető veszteséget jelent hazánkra nézve. Ezen fontos társadalmi szükséglet felismerése indította a földmívelésügyi minisztériumot arra, hogy 1902. évtől fogva az állami költségvetés keretében gondoskodott gazdasági munkásházak támogatására szükséges összegről. Bárha a munkásházak építésének támogatására felvett költségvetési tétel az 1906. esztendőben 300,000 koronára emelkedett, ez a tőke nagyobb arányú munkásházépítési mozgalmak segélyezésére föltötte csekélynek bizonyult. Ezen hitel mellett évtizedek kellett volna a mezőgazdasági munkásházak kérdésének rendezéséhez akkor is, ha a népességi viszonyok a jelenlegiek maradvánának.

E körülmény mérlegelése vezette arra az elhatározásra az 1907. évben a földmívelésügyi minisztert, hogy a gazdasági munkásházak kérdésének gyorsabb megoldására alkalmas eszközöket kerjen a törvényhozástól. E célból gazdasági munkásházak építésének állami támogatásáról oly értelmű törvényjavaslatot, készítet, mely az építendő munkásházak részére adó- és illetékmentességet és egyéb kedvezményeket biztosítson s lehetővé tegye, hogy a

szempontból nagy különbség van. A fentebb említett, eddig rendelkezésre állott összegből ugyanis évenként legfeljebb 600 munkásház építésére lehetett tőkesegélyt adni, míg a törvényjavaslat értelmében a kamatsegéllyel egyszerre 15,000 munkásház építése válna lehetővé a költségvetésben e célra biztosított hitel túllépése nélkül. A javaslat a törvénytervezetben 1907. évi XLVI. t.-cz. gyanánt 1907. év augusztus havában törvényerőre emelkedett. Főbb rendelkezései a következők: Ha valamely törvényhatóság vagy

29. ábra. Munkásházak Zentán.

község munkásházak létesítése céljából gazdasági munkásoknak ingatlant ad el vagy az építéshez kölcsönt nyújt vagy kész munkásházakat ad el vagy ad bérbe, a földmívelésügyi miniszter: a) az államkincstár költségére díjtalanul elkészíttetheti a szükséges felméréseket, felosztási

vázlatokat, terveket, a szerződések és egyéb okmányok terveit; b) az államkincstár terhére évenként összesen 300,000 K.-ig a törvényhatóság vagy községek irányában a munkások helyett, ezek javára kötelezettséget vállalhat a vételár, illetőleg a kölcsön után járó évi tőke- és kamattörlesztési részletek meghatározott hányadának legfeljebb 100 féléven át, illetőleg az évi bérösszeg meghatározott hányadának legfeljebb 30 éven át való megfizetésére. (1. §.) Ezek a kedvezmények csak akkor engedélyezhetők: a) ha a kijelölt ingatlan alkalmas; b) ha az építéshez kizárólag hazai anyag használtatik; c) ha a telkek vagy házak eladása (bérbeadása), illetőleg a házépítési kölcsön a közérdeket szolgálja és nem üzérkedési célú; d) ha az eladás (bérbeadás), illetőleg a kölcsön feltételei s a létesítés terve a gazdasági munkásokra nézve előnyösek; e) ha a gazdasági munkásoknak az eladóval (bérbeadóval), hitelezővel szemben váltói kötelezettséget, kezességet vagy egyetemleges kötelezettséget, kezességet nem kell vállalniok; f) ha a törlesztési idő 100 félévnél nem hosszabb s a tartozás a megállapított idő előtt is bármikor és bármely részletben, minden külön díjfizetés nélkül visszafizethető; g) ha a bérbeadott munkásházakra nézve a szerződésben ki van kötve, hogy a munkások az előre megállapított évi bérösszegnek legfeljebb 30 éven át megszakítás nélkül eszközölt pontos fizetése által a tulajdonjogot megszerezhetik és a bérviszonyt a munkás özvegye és leszármazói az eredeti feltételek mellett fenntarthatják; h) ha legalább 10 munkásház létesíttetik; i) ha a vevő vagy bérelő gazdasági munkások magyar állampolgárok. (2. §.)

Az ingatlan megszerzésére vonatkozó jogügyletek, a kölcsönszerződések, a telekkönyvi ügyletek, beadványok bélyeg- és illetékmentesek. (3. §.)

A teljes adómentesség 20 évre szól. (5. §.)

A gazdasági munkásházak létesítésére szolgáló területen az 5. §-ban megjelölt időtartam alatt italmérési engedélyt kiadni nem szabad. (6. §.)

A vételár, illetőleg kölcsön törlesztésének tartamáig, az ingatlan vételárból, vagy a létesítésre adott kölcsönből eredő követeléseket kivéve, végrehajtás alá nem vonható és a törvényhatóság első tisztviselőjének kivételes esetekben megadható engedélye nélkül más ingatlannal

nem használatosra adható. (8. §.)

A kedvezményes kölcsönök kérelmének kifizetésére a munkásoknak a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

A kifizetésre kötelezettnek a területen kifizetésre kötelezettnek kell lenniük. (9. §.)

nem használt részösszegeket a földművelésügyi miniszter az 1907. évtől kezdve „Országos gazdasági munkásházépítési alap” létesítésére és gyarapítására fordíthatja s ezen alapról gazdasági munkásházak építésére segélyeket engedélyezhet. (8. §.)

A kedvezmények megadásánál a földművelésügyi miniszter azon községek és törvényhatóságok kérelmét részesíti előnyben, amelyek a munkásházak építését ingyen telek vagy kert létesítésére is alkalmas telek adományozásával támogatják, kivételesen figyelembe veendő azon azon törvényhatóságok és községek, amelyek területén a kivándorlás indokoltá teszi a munkásházak létesítését. (9. §.)

A földművelésügyi miniszter, ha a törvényhatóság vagy a község a gazdasági munkásházak létesítésére általa kiadott felhívásnak meg nem felel, a jelen törvényben megállapított kedvezményeket más erkölcsi testületeknek és jogi személyeknek engedélyezheti. (10. §.)

A kereskedelemügyi miniszter a munkásházak építéséhez szükséges építési anyagokat az államasutakon és az állami biztosítást élvező vonalakon az önköltségek megtérítése mellett szállíthatja. (11. §.)

A végrehajtási utasítások szerint, ha valamely törvényhatóság vagy község az 1907. XLVI. törvényezikk szerinti állami támogatással gazdasági munkásházakat akar létesíteni, a törvényhatóság kérelmére a földművelésügyi miniszter a helyszínére küldi megbízottját a szükséges tájékoztatás és utbaigazítások megadása végett. A földművelésügyi miniszter azután értesíti a törvényhatóságot, hogy a törvényes kellekek mellett hajlandó-e a tervezett munkásházépítést állami támogatásban részesíteni.

Azon esetben, ha gazdasági munkások közvetlenül fordulnak a földművelésügyi miniszterhez állami támogatásért, kérelmük a törvényhatósághoz küldetik meg tárgyalás céljából. Ha sem a törvényhatóság, sem a község nem hajlandó a munkásházak létesítése céljából a rendeletben szabályozott eljárást megindítani, az erre vonatkozó közgyűlési és képviselőtestületi határozat a kérelmezőknek azzal kézbesítendő, hogy 15 nap alatt jogukban áll a földművelésügyi minisztertől megbízottjának kiküldését kérel-

miniszter a törvényben megállapított kedvezményeket a munkásházak létesítésére hajlandó más jogi személynek, pl. munkásházépítő szövetkezetnek stb. engedheti át. Itt is ugyanazok a szabályok irányadók, mint a törvényhatóság vagy község részére engedélyezhető állami támogatásnál.

31. ábra. Munkásházak Szentesen.

Ha a munkásházak létesítése iránti engedély a törvény 10. §-a értelmében nem törvényhatóságnak vagy községnek, hanem más jogi személynek adatik, a munkásház tulajdonjogának a gazdasági munkás javára leendő bekebelezését rendszerint már az engedély alapján kötetendő szerződésben kell megengedni.

Olyan munkásházak létesítése, melyben több családnak kellene lakni, a törvény szerint állami támogatásban nem részesülhet.

30. ábra. Munkásházak Csongrádon.

mezni. Ha a földművelésügyi miniszter a munkásházak állami támogatását szükségesnek tartja, úgy a törvényhatósághoz, illetőleg a községhez felhívást intéz a munkásházak létesítése iránt. Amennyiben e felhívásnak sem a törvényhatóság, sem a község megfelelni nem hajlandó, a

A törvényben foglalt elvek szerint az 1909. év szeptember haváig a következő törvényhatóságok és községek nyertek munkásházak építésére államssegélyt:

	Építendő házak száma	Építéshez szükséges összeg	Évi Állami segély a házak tartására
Csongrád vármegye	500	500,000	10,000
Törökbeese község	100	100,000	2,000

Gyula város	100	100,000	2,000
Félegyháza község	200	200,000	4,000
Békés megye	500	500,000	10,000
Csorvás község	80	100,000	2,000
Kötelek község	20	20,000	400
Hódmezővásárhely	200	200,000	4,000
Csanád vármegye	700	720,000	15,000
Komárom vármegye	300	300,000	6,000
Izsák község	80	80,000	1,600
Zenta város	450	500,000	10,000
Peér község	50	60,000	1,200
Veszprém vármegye	300	450,000	9,000
Veszprém város	50	80,000	1,600
Nagykikinda	30	30,000	600
Szabadka	100	120,000	2,400
Arad sz. kir. város	110	175,000	3,500
Torontál vármegye	1000	1,000,000	20,000
Tolna vármegye	680	650,000	13,000
Nyíracád község	30	30,000	600
Temes vármegye	1000	1,000,000	20,000
Temesvár sz. kir. város	200	100,000	2,000
Moson megye	100	100,000	2,000
Pest-Pilis-Solt-Kiskun m.	1000	1,000,000	20,000
Székesfehérvár sz. kir. v.	150	250,000	4,500
Zombor sz. kir. város	50	100,000	2,000
Sátoraljauhely	100	125,000	2,500
Tokaj község	15	20,000	400
Toicsva község	20	30,000	1,200
Balmazújváros	120	160,000	3,200
Moór község	200	300,000	6,000
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	500	700,000	10,000
Léva város	50	100,000	2,000
Ujvidék sz. kir. város	250	250,000	5,000
Fehér vármegye	200	500,000	4,000
Kishegyes község	40	40,000	800
Bihar vármegye	1000	1,000,000	20,000
Temerin község	100	150,000	3,000
Miskolc	100	150,000	3,000
Péterréve	220	250,000	5,000
Egyházaskülső	16	16,000	320
Balassagyarmat	135	270,000	5,400
Zala vármegye	100	200,000	4,000
Pozsony vármegye	200	400,000	8,000
Heves vármegye	120	300,000	6,000
Gyöngyös-Solymos község	50	100,000	2,000

Ezidőszerint tehát 261,220 korona államssegély hozzájárulásával 15 vármegye és 31 község 13,426,000 korona költségen felvételét határozta el, mely összeggel 11,716 gazdasági munkásház felállítása biztosított, ezekből 1909. év végéig felépült több mint 3200 ház, a többi ház 1910. év végéig fog felépülni.

Legtöbb helyen a házak építése vállalatba adatik s a munkás teljesen kész házat kap.

Egy-egy munkásház rendszeren 250—300 négyzetméter telken épül, egy szoba, konyha és kamrából áll s felépítése téglalapon vert fal vagy

vályogból készítve, terekkel együtt 1200—2500 koronába kerül.

A munkás a házat és telket terhelő 1200—2500 korona kölcsönt 20—50 évi törlesztéssel fizeti ki, ilyenformán évenként 50—125 koronát fizet, amely összeg rendszeren csekélyebb, mint az eddig egy szobáért fizetett lakbér.

egyéb haszonfát ültetni, az épületet állandóan tisztán és jókarban tartani.

A vevő elhalálása esetén az összes jogok és kötelezettségek az örökösre szállnak át.

A legnagyobb munkásházatelepek az Alföldön Szentesen, Püspökladányban és Zentán épülnek s minthogy az utóbbi helyen a házak 1909. év

szőgölenként 1 kor. 50 fillér árban. A terület egészséges, könnyen rendezhető, azelőtt gabonaszériük céljára szolgált. A földművelésügyi kormány kiküldöttjei is a területet megfelelőnek találták s így az új városrész itt megalkotható lett. A területből 443 házhelyet lehetett kiosztani és emellett maradt még két iskolatelek is. Ezek 17 utcában és három tér körül helyezkednek el. Az utcák 10 ölesek, a terek 1 hoidasok s templom, középületek stb. céljaira alkalmasak. A telkek általában 250 ö² területűek. Tehát a ház és udvar mellett még kertnek is marad annyi, amennyiből a ház szükségletei kitermeszthetők, sőt eladásra is marad.

A házakban egy 25 m²-es kétablakos szoba, 16 m²-es egyablakos konyha és 7 m²-es egyablakos kamra van és előtte faoszlopos tornác. A falak anyaga téglalábazaton vert fal, ez a speciális magyar építőanyag, melynek fölönye, hogy olesó és amellet tartós. 60 éves vertfalu házat akárhányat találhatni ezen a vidéken. Igaz, hogy a teoretikus higiénia talál hibákat benne, de jól kiszáritott falakkal, elég tágas helyiségekkel, megfelelő nagyságu ablakokkal egészen kifogástalanok az ilyen házakban a lakások. A válaszfalak vályogból és a kémény téglából falaztattak. A fedél eseréppel van fedve. A ház két végén deszkaoromfallyal bir, melyek közül az utcai díszesebb kiképzésű. Az utcai falak tapasztott ornamentikával vannak ellátva s az épületeken, dacára, hogy ugyanazon kaptafára készültek, mégis élénk változatosság észlelhető. A homlokzattapasztás, oromfalak, utcaajtók, kapuk, kéményfejek, ajtók és ablakok mázolása, a ház színezett meszelése oly sokféle variációra adott módot az építészvezető mérnöknek, hogy az utcák legkevesebbé sem egyhangúak.

Az építés házanként, utcai és udvari deszkakerítéssel együtt, körülbelül 1445 koronába kerül s így egy ház ára a telekkel együtt mintegy 1670 korona. A város a munkásházak céljaira 740.000 korona 50 éves törlesztéses kölcsönt vett fel, melyet az Osztrák-Magyar Bank 5²⁵/₁₀₀-os annuitással nyújtott. Az évi törlesztéshez a földművelési kormány 2⁰/₁₀₀-kal járul hozzá s így a munkásnak csak 3²⁵/₁₀₀-ot kell évi részletképpen fizetnie. Így az évi részlet körülbelül 54 korona. Változik ez az összeg a telek esetleg eltérő mérete s a kerítés különböző hosszúsága miatt. De mindenesetre oly csekély, hogy ennél kevesebből egy család részére tisztességes otthon biztosítani már nem lehet. És ami a fő, ezért az összegért a ház idővel, a kölcsön letörlesztése után teljesen tisztán jut a munkás vagy örökösei birtokába. Jogában van természetesen a vételárat előbb is kifizetni s a házat a törvényszabta korlátokon belül kizárólag tulajdonába venni.

Az építési munkálatokat oly kikötésekkel adta a város vállalatba, hogy a vállalkozók a házakat ényert munkásokat tartoznak első sorban és pedig mindegyiket a maga háza munkáinál alkalmazni, továbbá hogy lehetőleg a zentai kisiparosokat kell mint alvállalkozókat a munkákban részesíteniük. Így az építési költség jelentékeny része a munkásoknak mindjárt visszatért.

Az építés mult év márczius 30-án kezdetett meg. De már januárban megkezdtek a vállalkozók az épületekhez szükséges faanyag feldolgozását. A telep egyik terét deszkakerítéssel vették körül s itt folyt az ácsmunka 10 kisiparos alvállalkozó s mintegy 80 ácsmunkás által június végéig. A falverő munkák június 24-én fejeztettek be s július 9-én az összes házak tető alatt voltak. Az építés tehát valóságos amerikai arányokban és gyorsasággal folyt. Alig 3 hónap alatt épült fel egy egész város. Ekkor a bekövetkezett aratás és épületek száradása miatt a munkákban egy kis szünet állott be, de azért már augusztus 1-én mégis átadott 151 ház a használatnak. Boldogan és örömmel költözött be új és végleges otthonába sok népes család. A házak kiosztásánál első szempont a gyermekek száma volt. Van 10—12 tagu család akárhány a telepen s

32. ábra. Munkásházak Szentesen.

A munkásházat a hatóság a munkásnak szerződés mellett eladja és pedig úgy, hogy a ház árát 20—50 éven át a munkás évenként két részletben törleszti.

A vevőnek szabadságában van minden külön díjazás kizárásával rendkívüli törlesztéseket is eszközölni. Ha az egész tőkehátralékot egyszerre akarná kifizetni, az esetben a fizetés idejéig járó kamatokon kívül csak az akkori hátralékos

november hóban elkészültek s a munkások a házakba már be is költöztek, ezen nagyarányu telep létesítésének adatait fogom részletesen ismertetni.

Zenta város irányadó tényezői a törvény életbelépte után azonnal felfogták annak fontosságát s megtették a lépéseket a törvénybiztosította kedvezmények igénybevételével a munkásházak létesítése érdekében. A város vezető-

33. ábra. Munkásház udvara Hódmezővásárhelyt.

tőkét tartozik lefizetni; ha azonban a hátralékos tőkénél kisebb összeget kívánna törleszteni, ezáltal a törlesztési idő annyi félévvel apad, ahány tőkerészlettel a törlesztési terv szerinti tőkerészletek száma kevesbedett.

Köteles a vevő a munkásház udvarát alkalmas módon saját költségén bekeríteni, gyümölcs- és

ségének sikerült a város közönségét a dolog horderejéről felvilágosítani és némi nehézségek leküzdése után a város közgyűlése elhatározta, hogy közvetlen a város mellett, a szabadka-öbessai vasut két oldalán mintegy 75 kat. hold területet átenged a munkástelep céljaira. És pedig valódi értékének mintegy 25⁰/₁₀₀-áért, négy-

az lesz
gyermek
szapor
összes
a legal
év előtt

A ki
ismeret
nem ne
józan
telepen
család
család
óriási sz
válogata
amit egy
mester
zését és

Az e
követke

Dolgoz
vályogve
átlag 45
asztalos
munkás
1000 em
használt
1772 drl

Az ép
nak leg
maradt
munkás
A faany
fűrészg
eserép z
és vasal
kapuvasa
elő ezen
számokk

Az ajtó
drb) két
munka m
műhelye
szerejék
lése is le
nek két

Ily mó
minden r
senek üdv

Ezen m
ügyi korm
építési kö
kölcsönt
kut furás
tott. Ezen
gedélyzet
mely nép
gazdasági
gyasztási
közvetítő
és raktár
dést és va
elhelyezé
eredményt
is, mert e
belül nyit
vénynevel
országban.

Viszont
hozott a
telkeket ig
pet járdá
ról gondos
fásítottja
eperfakkal.

A gazdas
támogatás
nemes és
haszna me
ben, hogy
osztálynak,
den lehető
bármilyen
ezzel a vá
dalomra új

az lesz a városnak vagy talán az országnak is gyermekekben leggazdagabb s valószínűleg leg-szaporább pontja. Október közepére már az összes házak elkészültek s hangos és élénk lett a legalább 2500 lakostól ez a terület, hol egy év előtt még csak szalmakazlak állottak.

A kiosztásnál a város a legnagyobb lelki-ismeretességgel járt el. Vallásra és anyanyelvre nem nézett, hanem a családok, sok gyermekes, józan életű kérelmezőket válogatta össze. A telepen számos szerb, sőt cigány származású család is nyert házat, kiknek munkás, jó magyar családdá válását a környezet biztosítja. Az óriási számú kérelmezőkből a legmértőbbek kiválogatása elképzelhetően nagy munkát adott, amit egy erre kiküldött bizottság végzett a polgármester vezetésével. A telep és építkezés tervezését és művezetését a városi mérnök teljesítette.

Az építés arányaira világosságot vetnek a következő számok:

Dolgozott az épületeken 350 falverő, 150 vályogvető, 80 ác, 200 lapasztó, 60 kőműves, átlag 45 napszámos. Ezekon kívül a szükséges asztalos-, lakatos-, üveges-, mázoló- és cserépfedőmunkások. Elmondható, hogy az az építkezés 1000 embernek adott ez évben kenyeret. Felhasználtatott 1.400.000 cserép, 6000 m³ épületfa, 1772 db ajtózár stb.

Az építési költségnek, közel 640.000 koronának legnagyobb része Zentán és környékén maradt és pedig igen nagy körre szétosztva. A munkások kevés kivétellel mind zentaiak voltak. A faanyag túlnyomó nagy részben a zentai fűrészgyárból került ki. A téglát zentai, a tető-cserépet zentai és nagyikindai gyártású. A zárat és vasalásokat az egri zárgyár szállította. A kapuvasalásokat helybeli kovácsmester állította elő ezen célra beszerzett speciális szerszámokkal.

Az ajtókat és ablakokat (mindegyikből 1772 db) két helybeli asztalos készítette, kiknek ezen munka módot adott arra, hogy eddig kezdetleges műhelyeiket modern gépekkel és benzínmotorral szereljék fel. Sőt a nagyszámú épületek meszelése is lehetővé tette az elvállaló szobafestőnek két meszelőgépet beszerzését.

Ily módon a város közönségének ugyszólván minden rétege megérezte a munkásházak építésének üdvös következményeit.

Ezen munkásházépítő akciózt a földművelésügyi kormány a következőkkel támogatta: Az építési költségen törlesztéséhez évi 14.800 korona kölcsönt engedélyezett s a telepen 3 ártézi kut furására megint 6000 korona segílyt nyújtott. Ezenkívül legutóbb 30.000 koronát engedélyezett a telepen népház létesítésére, mely népkönyvtár, olvasóterem, előadóterem, gazdasági munkás- és eszelősegélypénztár, fogyasztási és értékesítő szövetkezet, munkások-zetítő hivatal, háziipari foglalkoztató műhely és raktár és egyéb a hazafias és józan művelődést és vagyonosodást előmozdító intézmények elhelyezésére fog szolgálni. Szükséges és a várt eredményt biztosító intézkedések ezek már azért is, mert ezen a területen koresmát 25 éven belül nyitni nem szabad. Ez tehát az első törvényenyl biztosított alkoholmentes helység is az országban.

Viszont a város is jelentékeny áldozatokat hozott a telep érdekében. Azonkívül, hogy a telkeket igen olcsón engedte át, az egész telepet járdával látta el, megfelelő vízvezetéséről gondoskodik, az utcákat rendeztetli és befásíttatja és pedig a selymentenyésztés érdekében eperfákkal.

A gazdasági munkásházak építésének állami támogatásáról alkotott törvény ugy emberbaráti nemes és hazafias intenciója, mint gyakorlati haszna mellett annyiban ideális a maga nemében, hogy otthonot szerez a legszegényebb néposztálynak, ezen otthon elnyerésére megad minden lehető kedvezményt anélkül, hogy ezért bármi ellenszolgáltatást is kérne s anélkül, hogy ezzel a vármegyékre, községekre vagy a társadalomra újabb terheket róna.

Ez állami segílyvel épült gazdasági munkásházak némelyikének rajzát 28-34. számú képeink bemutatják.

A közlegelőügyek rendezéséről.

Irta: Deak Gyula.

A „Köztelek”-nek múlt év november 17-én megjelent 90. számában e cím alatt Szilárd Ferencz dr.-tól egy cikk jelent meg, melynek tartalmát és megokolását nemcsak egész terjedelmében helyeslem, hanem elég fontosnak tartom a dolgot arra, hogy a közlegelő tulajdonjogának telekkönyvi alakulásából, valamint az új tagosító eljárás közben szervezett közlegelőkről is alkalmilag olyan dolgokat elmondjak, melyeket Szilárd dr. csak érint. Nézetem szerint ugyanis a közlegelő megváltásának gazdasági és szociális fontosságát csak akkor ismerhetjük fel teljes nagyságában, ha ezekkel a kérdésekkel némileg részletesebben foglalkozunk s ezekből vonjuk le következtetéseinket.

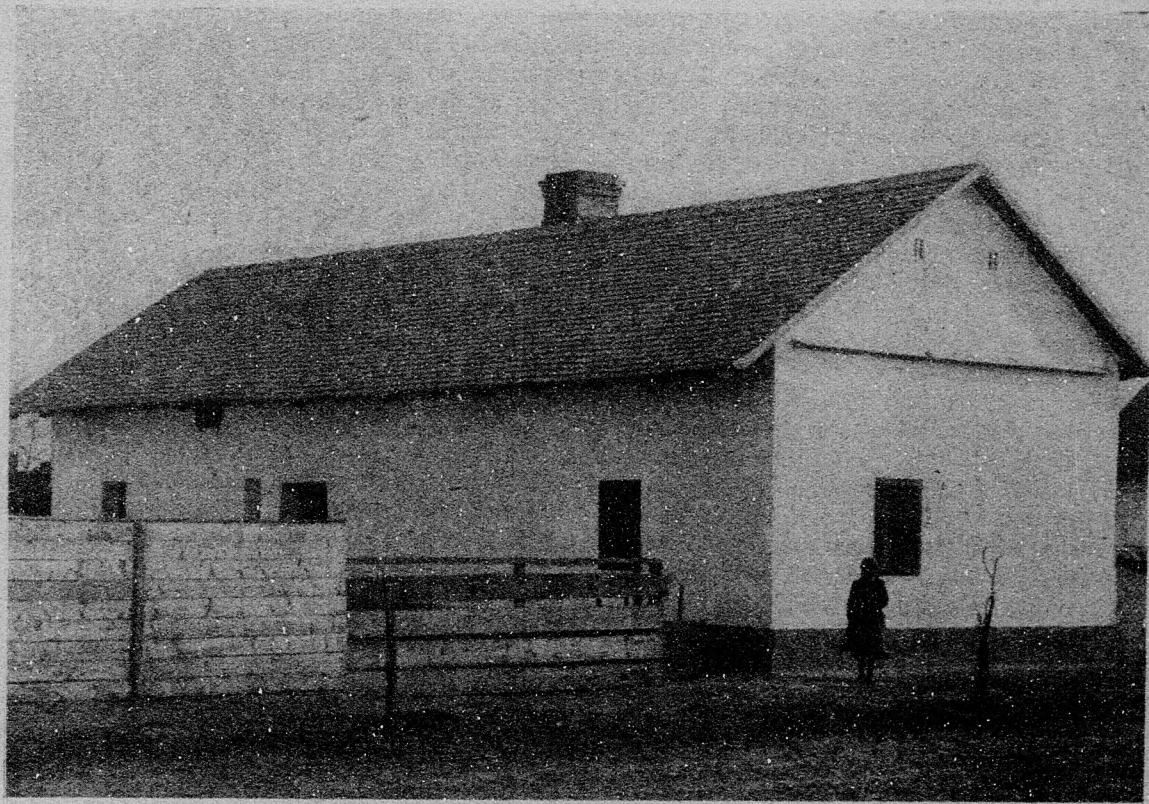
Az osztatlan határozatlan arányú jogzimek kiterjedt használatának büne a magyar koronartományban és Erdély nagyfejedelemségében a múlt század 50-es éveinek első felében kiadott császári pátenseket terheli, mely nagyon

urbériséggel nem terhelt közösségek is. Ezeknek és az urbériséggel terhelt közösségek kisebb részének tulajdonjogát az első időszakban kétféleképpen könyvelte el a helyszínelés a telekkönyv számára.

Egyik módszer volt, hogy beírták az összes tulajdonosok neveit, de az egyes tulajdonosok tulajdonjogának nagyságával nem törődtek, amint-hogy ezt urbéri közösségeknél nem is tehetők.

Másik módszer volt, hogy — nem urbéri közösségnél — megállapították az érdekelt családokat s az egész jogzimet annyi ajjogzimecra osztották, ahány családnak tulajdonjogi igénye volt az illető közösséghez. A közös területet pedig *eszményileg* felosztották apró részletekre, megállapították — adózási célból — a részletek területét, helyrajzi számot adtak nekik és az így elkészített adatokat beosztották az egyes családok tulajdonai gyanánt. Miután a területet ösidőktől fogva közösen használták, természetes, hogy az így elkönyvelt részletek se a természetben, se a telekkönyvi vázrajzokban sehelse fordultak elő, hanem a közösségnek, mint osztatlan testnek volt rengeteg sok száma.

E berendezésnek mégis volt annyi haszna, hogy a családok jutalékát telekkönyvi arányban meg lehetett állapítani, sőt sok esetben az egyes családok a családtagok vagy jutalékosok része-

34. ábra. Munkásház Orosházán.

jó alkalom volt a munka apasztására, függő kérdések teremtésére és később majdnem megoldhatatlanná vált zavarok előidézésére.

Később ez elvet a múlt század 70-es éveiben készült telekkönyvi helyszínelés továbbfejlesztette s nemcsak az urbéri közösségek függő kérdését állapította meg (és ez akkor kikerülhetetlen volt), de nem urbéri természetű közösségeket is szervezett, melyek egy vagy több család birtokát foglalták magukban. Így keletkeztek a magánbirtokok osztatlan határozatlan arányú jogzimek, melyek később annyi bajnak kárnak váltak okaivá. E jogzimek szaporaságának pedig az a magyarázata, hogy az illető helyszínelő kényelmesebbnek találta így elintézni a dolgot, mint a családtagok arányrészzeit kikutatni, a jutalékok arányszámát kiszámítani vagy az egyes családtagok külön-külön használt részleteinek elkülönített kezelésével munkáját szaporítani.

Egy perezig se higgyük, hogy a közösségek tulajdonjogának telekkönyvi bejegyzése ország-szerte egységesen történt.

Az urbériségekkel terhelt közösségeket a legtöbb esetben mint ilyeneket jelölték meg a jutalékosok neveinek teljes kihagyásával.

Azonban a hazában szétszórvan fordultak elő

sedésének viszonyzatát is meghatározták. — Mikor az urbéri elkülönítések és arányosítások telekkönyvezésére került a sor, keletkeztek a volt urbéreskek közösségei, melyekben már az egyes jutalékosok részeit megállapítva tüntettek ki.

Igy aztán majdnem minden községben van egy, két, három olyan telekjegyzőkönyv (betét), melynek jogzimekben csaknem az összes birtokosok nevei helyet foglalnak. Évek hosszú sora alatt aztán a tulajdonosok majdnem mind kicserélődtek. Ezeket a változásokat azonban már csak esetről-esetre jegyezték fel a telekjegyzőkönyv B oldalán, hol az érvényes és érvénytelenül vált feljegyzések egész szövevényébe fejlődtek.

Ha már most rágondolunk azokra a zavarokra, miket az azonos nevek okoznak, ha nem hagyjuk figyelmen kívül azt a tapasztalati tényét, hogy hagyaték vagy más birtokváltás esetében részint feledékenységből, részint költségkimelés miatt a közösségekben a változásokat részben vagy egészen akárhányszor elintézetlenül hagyják: akkor egészen természetesnek fogjuk találni, hogy manapság még szakember is csak hosszú kutatás után tud magának bizonytalanul képet alkotni valamely tulajdonjogi igény állapotáról.

Ily helyzetben érkezett el az új birtokrendező törvény intézkedése a közös legelők kiegészítésére, illetőleg új közös legelők felállítására nézve.

A törvény é rendelkezése megérdemli, hogy külön is foglalkozzunk vele. E rendelkezés szerint a közös legelő kiegészítése vagy új közös legelő felállítása céljából a tagosítandó területnek legfeljebb 5 százalékát el kell különíteni és a birtokosoktól birtokuk arányában le kell vonni.

Itt tehát eljutottunk egy újabb jogezim-monstrumhoz, mely természetesen szintén teljesen különbözik a többitől s tehát a különböző közösségeket csak egymás mellé lehet helyezni, de nem lehet összeolvasztani.

Eltekintek attól, hogy az új jogezim a régié összes bűneit tartalmazza. Eltekintve attól, hogy lesznek a községben birtokosok, kiknek az egyik legelőrészben van, a másikban nincs legeltetési joguk. Nem gondolok azokra a nehézségekre, melyek az így összefűzött legelőrészek kezelésével a jogosult igények kielégítésével és a jogosulatlan igények megfékezésével járnak. Ezek mérlegelését szíves olvasóimra bízva egy másik nézőpontból vizsgáljuk meg az új helyzetet.

Legyen a tagosítás alá kerülő terület 5000 hold, akkor az új legelő legfeljebb 250 hold lesz. E területet tehát a földmérőnek a meghatározott területen ki kell tervezni, azután meg kell állapítania a kitervezett terület becsértékét s az így nyert értékét az új közös legelőnek birtokaránylagos részekben le kell vonnia az összes birtokosoktól külön-külön.

Most ne foglalkozzunk azzal a kérdéssel, hogy vajon 4750 hold mezőgazdasági üzem alatt álló terület mellett 250 hold legelő kielégíti-e az okszerű marhatenyésztés igényeit, hanem csak arra figyeljünk, hogy a levonások az egyes érdekeket mennyiben érintik.

A birtokosság nagy többségének 5 beesholdon alul van a birtoka.

Fogadjuk el azt a ténnyel szembe forduló legkedvezőbb esetet, hogy 250 kataszteri hold legelő 250 beesholddal egyenlő és legyen a 4750 kataszteri holdnyi mezőgazdasági üzem alatt az egyesek kezében maradó birtok szintén 4750 beeshold. (A gyakorlatban a legelő beesholdjainak száma kisebb, a másiké pedig nagyobb szokott lenni a kataszteri holdak számánál.)

E nem létező kedvező esetben egy 5 beesholdas birtokos a közös legelőbe 0,263 beesholdnyi értéket, vagy 421 □-ölnyi területet adna be. Az egy beesholdas birtokos pedig 84 négyszögöllel járulna hozzá a közös legelő képzéséhez.

Most már azt kérdelem, hogy ezek a törpe birtokosok a közös legelő kézrekapása után hogyan fogják élvezni beadott birtokuk hasznát? Micsoda jószágot hajthatnak ki a közös legelőre? Nem hiszem, hogy ezek részére külön libalegelőt különítsenek el.

De nézzük a dolog másik végét.

Van a birtokosok közt egy 1000 holdas gazda. Ettől a földmérő 50 beesholdat von le a közös legelő céljaira.

Kevés olyan község van, hol az 5000 holdas határból 1000 holdat úgy vághassunk le, hogy abba csak legelőnek alkalmas terület ne essék. Már pedig e ritka esetet leszámítva, a nagybirtokos vagyonát is károsan csönkítettük meg, mert reá nézve az volna az okszerűen helyesebb, ha az elvont 50 beeshold a tagjának legelőminőségű részét egészítené ki s ne kelljen marhaállományát kétféle osztva kezelnie.

Ilyen körülmények közt mi lehet a gyakorlati életben az új közös legelő sorsa?

Legelőszőr is se a kisbirtokosok, se a nagybirtokosok nem valami nagy bizalmat fognak nyerni a törvény intézkedéseiről, melyben ilyen gyakorlatiatlan rész is fordulhat elő, mely elősegíti azt, hogy birtokuk egy része használhatatlanná váljék. Természetes, hogy a kisbirtokosok sürgősen fogják tartani, hogy ezeket a használhatatlan jutalékokat eladják, mert így legalább hozzájuthatnak az elveszett fejsze nyeléhez. Ez a tömeges eladás pedig nemcsak a birtokok értékének devalvációját fogja okozni, de a közös legelő szociális célját is teljesen megsemmisíti.

Az új legelők, a legelőkonglomerátumok tehát a mai viszonyok közt se közgazdasági, se szociális céljukat el nem érhetik, sőt a helyzet rosszabbodása egészen bizonyos, ha valami nem történik, mely a fejlődést helyes irányba terelje.

Nézetem szerint a törvényhozás intenciója egészen helyes, sőt nemzetgazdasági nézőpontból tekintve, az új közös legelő céljaira történő levonások elrendelését se lehet kifogásolni. A hiba ott van, hogy még egy lépés nem történt meg, mely a különböző származású legelők egységesítését biztosítsa s azok közös vagyon természetét megadja a magántulajdon sérelme nélkül.

Erre pedig egyetlen mód a két-, három-, négy-féle jogezimek alatt selyő közös legelő községenként történő megváltása hosszú lejáratu amortizáció útján.

Ha az állam ezirányban befolyását érvényesítené, akkor a közös legelő valóban a közvagyonosodás alapjává lennének, rettenetes visszaélések, örökös torzalkodások kikerülhetőké válnának. Mert a közigazgatási fenntarthatóság alatt álló közös legelőket, helyesebben községi legelőket az összes lakosok bizonyos díjak lefizetése ellenében használhatnák. E legeltetési díjak pedig a kölcsönök törlesztésére és a fenntartás költségeinek fedezésére volnának fordítandók.

Ha pedig még az is ki volna mondva, hogy elsősorban a birtoktalanok vagy kisbirtokosok válthatnak tulajdonukban levő marhaállományuk számára legeltetési jogot, akkor a szociális szükséglet is éppen Szilárd dr. helyes igénye szerint volna kielégíthető.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

Darányi miniszter bucsuzása	Oldal
Az OMGE. közleményei	149
A gépolajkérdés	151
Gazdasági munkásházák	152
A közlegelőügyek rendezéséről	157
Tárca.	
Órség	161
Gazdatársadalmi mozgalmak	151
Munkásügyek. Szociálista mozgalmak	154
Levélsekreny	155
Vegyések	156
Az új földművelésügyi miniszter. — A közteleki gazdasági előadások programjában. — Bács-Bodrog megye mezőgazd. állapotai 1909-ben. — Gazdasági cselédek balesetbiztosítása. — A Magyar Gazdaszövetség. — Katonák gazdasági oktatása. — Amerikai naphal a Balatonban. — Házipari tanfolyamok Veszprém vármegyében. — Nemzetközi gazdasági kiállítás Buenos-Airesban. — Gőzhajzási hírek	162
Kereskedelem, tőzsde	163
Szerkesztői üzenetek	164
	165

Az új földművelésügyi miniszter.

A király Serényi Béla grófot földművelésügyi miniszterre nevezte ki. Az új miniszter 1866-ban született, 1890-ben jogi doktorátust szerzett a budapesti egyetemen. Három ízben volt országgyűlési képviselő, mint ilyen az ipari és kereskedelmi érdekek szószólójává szegődött. 1903-ban kereskedelmi államtitkárrá nevezetett ki. Serényi grófot jó gazdának ismerik, az OMGE.-nek is alapító tagja, azonban a gazdatársadalom országos mozgalmában mindeddig nem vett tevőleges részt és általában véve úgy multja, mint egyéni hajlandóságai alapján idáig a merkantil érdekek egyik előharcosát látták benne. Miután azonban mégis elvállalta a földművelésügyi tárcazt, fel kell tennünk részéről azt az eltökéltséget, hogy ezután teljes őszinteséggel a mezőgazdasági érdekekkel kívánja magát azonosítani. Ugy ez a jó fellevés, mint a minden körülmények között megőrzendő tárgyilagosság arra kötelez bennünket, hogy hevenyszett előzetes birálatokkal ne terheljük az új minisztert, kire kétségtelenül nehéz hivatás vár, hanem ítéletünket programjától és cselekedeteitől tegyük függővé.

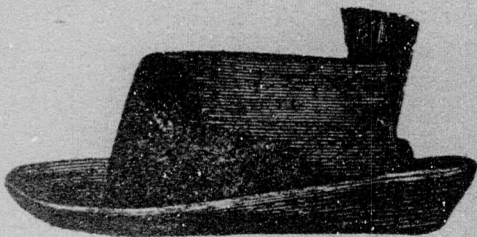
A közteleki gazdasági előadások programjában változás történt, amennyiben Kerpely Kálmán betegsége miatt nem tarthatja meg előadását. A megfelelően változtatott programot a „Köztelek” mai számának hivatalos részében találja az olvasó.

Bács-Bodrog megye mezőgazdasági állapotai 1909-ben. Bács-Bodrog megye közgazdasági előadója, Günther Ferencz, a vármegyei közgazdasági bizottság f. hó 5-én megtartott ülésében terjesztette elő jelentését az 1909. évi állapotról, mely azonban inkább csak a növénytermesztési helyzettel foglalkozik és amelyet röviden az alábbiakban ismertetünk.

A megye különböző járásában a termésátlag kat. holdanként a búzából 4—6,6, zabból 6—9,5, árpából pedig 7—12 mm. között ingadozott. A búzatermés tehát feltűnően csekély. A megye területén 985 db aratógépet használtak, amely nagy szám a megye technikai kulturájának tekintélyes fejlettségére vall.

A gyenge búzatermést részben az abnormis időjárás, részben pedig a hesszeni légy és egyéb rovarkárok és az üszög okozták. E megkarosodás pedig annál nagyobb jelentőségű, mivel e megye Magyarország összszubzatermésének majdnem egy tizedrészét szolgáltatja. Hogy pedig e baj helyes talajművelési rendszerrel többé-kevésbé orvosolható, bizonyítja azon körülmény, hogy a legesekélyebb, 4 métermázsas termésátlagu kerületekben is voltak gazdaságok, ahol a jobb megművelés 8—9 q termést eredményezett. A természet mostohaasága, a szárazság elleni küzdelem okszerű talajműveléssel nagyon is lehetséges.

Az aratógépek kiterjedt mérvű alkalmazása gyöngítette a munkásmozgalmakat, de tagadhatatlanul csökkentette az aratómunkások keresetét és így közvetve a kivándorlást is előmozdította. Feltűnő mégis, hogy míg a nagybirtokon aránytalanul kevés, addig a 30—40 holdas kisbirtokon és azon fölül középirtokon az aratógépeknek több mint háromnegyed része

VADÁSZKALAPOT, MELLÉNYT és ALSÓ RUHÁT ajánl elsőrendű minőségben

„LUKÁCS” kalap és rudivat különlegességek üzlete Budapest, IV., Kecskeméti-u. 7.

A „Köztelek” előfizetői 5% engedményben részesülnek.

dolgozott. Tehát elsősorban a kis- és közép-birtokosnak kellett áttérnie az emberi munkát megkímélő gépek használatára. Az így fölöslegessé vált munkaerő a baranyai nagy uradalmakban, Szlavoniában és a megyebeli jó kendertermés feldolgozásában talált kerestet, de azért a kivándorlás is nem csekély arányokban emelkedett.

A kenderből jó termés volt s e termelési ág mindinkább tért hódít. A komlótermesztés az előző évi rossz árak miatt területében megcsökkent s az idej 300-350 koronás magas árakat is sokan nem érték el, mert termésüket időelőtti eladással csak 200-205 koronával értékesítették. A szőlőtermés a peronoszpóra nagymérvű pusztítása folytán fele sem volt a tavalyinak. A buza után legjelentősebb tengeri több mint jó közepes termést adott, de úgy a szár okszerű felhasználása, valamint a szemtermés ipari feldolgozása e megyében még nem honosulhattak meg, a gépmunkával nem helyettesíthető törés és szárnyágás pedig a tengeri miveltését nagyon megdrágítja.

Az idej őszi vetések nagyon szépen fejlődtek, bár a korai vetéseket a hesszeni légy erősen meglepte. Fölötte örvendetes a műtrágyázás térhódítása, amennyiben több mint 1000 vagon szuperfoszfáttal a 480,000 kat. hold buzaföldek mintegy ötödre trágyázottak. A gépmunkához hasonlóan a műtrágya használatában is a kisbirtok vezet, amely körülmény a megyebeli termesztéskor tekintélyes emelkedését teszi remélhetővé.

Gazdasági eselések balesetbiztosítása. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségpénztárra vonatkozó törvények értelmében Magyarországon tudvalevőleg minden gazdasági eseléd balesetbiztosítást élvez oly értelemben, hogyha a munkaadó gazda a törvényszabta feltételeknek pontosan eleget tesz, úgy a pénztár a cselédeit netalán érő baleset folytán felmerülő költségeket visszatéríti neki, míg ha a gazda e feltételek betartását elmulasztja, akkor a költségeket maga kénytelen viselni és baleset folytán sérült cselédjei ugyanolyan baleseti segély követelésére jogosítják vele szemben, mint aminő pénztári segélytől a gazda hibájából eseltek (1902. évi XIV. törvényzikk 24. §-a). A pénztár fizetési kötelezettségének az az alapfeltétele, hogy a gazda minden egyes eselédje után legkésőbb április hó 1-ig, az évközben ujonnan felfogadott eselédje után pedig szolgálatbalépésük alkalmával azonnal befizesse az eljárásságnál az 1900. évi XVI. törvényzikk 8. §-a értelmében évenként előre és egy összegben lerovandó hozzájárulási díjat, továbbá hogy minden egyes eselédváltást e hozzájárulási díjak nyilvántartása céljából haladéktalanul bejelentse a községi eljárásságnak, illetőleg városi tanácsnak. Bár a törvénynek e rendelkezéseire a segélypénztári intézmény kilencz évi fennállása óta a gazdaközönség figyelmét a hatóságok és gazdasági egyesületek évről-évre felhívják, még most is gyakran előfordul, hogy a pénztár gazdasági eselédeket érő balesetek alkalmával kénytelen a segélyösszeg kifizetését megtagadni, mivel a gazda a szabályszerű bejelentést és az 1 korona 20 fillérenyi hozzájárulási díj befizetését elmulasztotta. Most a januári eselédváltások alkalmával felhívjuk tehát a gazdaközönség figyelmét arra, hogy eselédjeik után az egyenként 120 fillérenyi balesetbiztosítási hozzájárulási díjat idejekorán befizetni annyival inkább el ne mulasztásuk, mivel mulasztásukkal — netalán balesetek bekövetkeztével — maguknak okoznak jelentékeny erkölcsi és anyagi kárt.

A Magyar Gazdaszövetség hevesvármegyei középpontja nagy élénkséggel és szép sikerrel folytatja a megyei szervezetek kiegészítését. Legutóbb *Hevesen* alakították meg a járási központot népes gazdaggyűlés keretében. Ott voltak *Maczky Emil* és *Hellebront Géza* országgyűlési képviselők, *Mayer János*, *Plósz, Christján*, *Kiszály, Papp*, a megyei szervező-bizottság vezetői és mások. A gyűlést, amelyen mintegy ötszáz kiscgazda gyűlt össze a járási, sőt a távolabbi

községekben is, *Hellebront Géza* országgyűlési képviselő, a középpont elnöke nyitotta meg hazaszeretetre buzdító szavakkal. *Mayer János* kiscgazda adta elő ezután a szervezkedés célját s a járási középpont feladatait. *Plósz* aldebrői kiscgazda, a szervező-bizottsági jegyző felszólalása után megalakították a járási szervezetet, melynek elnöke *Nagy András* hevesi kiscgazda lett. A Magyar Gazdaszövetség nevében *Schandl Károly* dr. üdvözölte az új járási szervezetet és az egybegyűlteket helyeslésétől kísérve fejtegette azt a haladást, amelyet a szövetségi és gazdasági szervezkedés révén a kiscgazdák máris elértek.

Katonák gazdasági oktatása. A Veszprémvármegyei Gazdasági Egyesület a folyó év telén is nagy tevékenységet öhajjt kifejteni a Veszprém-ben állomásozó honvédség mezőgazdasági oktatása terén. Folyó hó 10-én nyit meg a veszprémi honvédelmi tanfolyam a harmadik mezőgazdasági tanfolyamot már 1908. év telén szervezte. A tanfolyamot Hunkár Dénes főispán nyitotta meg, majd Kajdaeszy Endre egyesületi titkár ismertette a célját és hasznát a tényleges katonai szolgálatban álló kiscgazdák gazdasági oktatásának. A tanfolyamon a kiscgazda okszerű gazdálkodásán és állattenyésztésén kívül a kosárfonást és seprűkötést is taníttatja az egyesület. A tanfolyam előadója: Kajdaeszy Endre titkár, Havas Jakab m. kir. főállatorvos és Marton Dénes szőlészeti és borszási felügyelő lesznek.

Amerikai naphal a Balatonban. A Természet-tudományi Közlöny legutóbbi számában *Vutskiits György* dr. érdekesen és két képpel illusztrálva írta meg, hogy balatoni halászközönség amerikai közönséges naphal (Eupomutis aureus Jord.) fogtak a Balatonban. Azt, hogy miként került ezen halfajta az amerikai Erie-tó vizéből hozzánk, nem tudjuk. Átadás által nem. Halászmadarak által sem. *Vutskiits* dr. valószínűnek tartja, hogy a Balatonban meghonosított északamerikai törpe harsák vizben, hordókban ideszállított ivadékaik között került be a naphal, mint halikra és szaporodott tovább. De bármilyen uton-módon került ez az érdekes vendég a Balatonba, tény az, hogy meghonosult, eredeti szép színe nem változott. A Balatonból rövid idő alatt négy példány került elő. Hossza 13-16 cm., szélessége 45-55 cm., súlya pedig 5-6 dekagramm volt ezeknek. A naphal színezete igen élénk és színpompás. A kifejlett példányok hátrésze olajzöld alapszín, szép kékes ezüsthényvel és oldalsó részei narancssárga foltokkal, az uszóhártyák narancssárgák, csillámok kék és zöldes-kék sávokkal. Kopolyuja felett fekete és mögötte ezüstpírós folt ékesíti. A naphal fészekrakók. Fészket a nőstény és him felváltva örzi. Ennyit öhajtottunk följegyezni ragyogó gyöngyházzsínű új halfajtánkról, a naphalról.

Háziipari tanfolyamok Veszprém vármegyében. A Veszprémvármegyei Gazdasági Egyesület négy községben szervezett kosárfonó háziipari tanfolyamot. Enyingen és Nagyalásonyban már bevégeződött a tanfolyam. Peremarton és Berhida községben most van folyamatban. *Kajdaeszy titkár* mindenütt ismertette a kosárfonó háziipari szervezetek hasznát s igen valószínű, hogy úgy Enying, valamint Nagyalásony községben már a legközelebb megalakul a szervezetek. Veszprém vármegyében már négy kosárfonó szervezet működik.

Nemzetközi gazdasági kiállítás Buenos-Airesban. Az argentinai köztársaság fennállásának jubileumá alkalmából a f. évben Buenos-Airesban rendezendő nemzetközi gazdasági kiállítás igen sikeresnek ígérkezik. Résztvesznek azon a nagy ipari és kereskedelmi államok, mint Angolország, a Németbirodalom, Franciaország, Olaszország, Ausztria, az Északamerikai Egyesült-Államok stb. A hivatalosan résztvevő államok argentinai konzuljai még márczius 1-ig fogadhathatnak el bejelentéseket. Az európai kiállítási főbiztos *Gusztáv Niederlein* konzul, az argentinai követészen, *Berlin, W. Kurfürstendam* 10.

Gőzhajózási hírek. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatósága az 1908. évi hajózás megnyitásától list- és örleményküldemények szállítására érvényes I. és II. átvételi díjszabásokat hatályon kívül helyezi.

Figyelmeztetés. Lapunk mellékletül ez évben is megjelent a sovány sertések ármozzanatai *Url Rezső* sertésbizományos (Budapest, Népszínház-utca 22) összeállítása szerint, mely az elmúlt évről a sovány sertések árának esetét, valamint emelkedését pontosan, a heti kimutatás szerint, könnyen áttekinthető módon tünteti fel. Fenti czég ezen kimutatása lapunkban minden évben megjelenik, mely a sertés-tenyésztő, vagy ez iránt érdeklődő tisztelt olvasóink részére tájékozással igen jó szolgálatot tesz.

NYILTTÉR. *)

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vess- és hólyagbajoknál, köszvénynél, eszakerbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható érvényes kereskedésben vagy a Salva-Lápán
Salvator-Forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudófrankoré 8.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetsége gabonaosztályának tudósítása a „Köztelek” részére.)

Az időjárás enyhe, tavaszias jellegű nemcsak nálunk, hanem a külföldön is. Oroszországban fordulnak elő szörványosan gyenge fagyok, ott is azonban a legtöbb vidéken szokatlanul enyhe idő uralkodik. Németországban dus csapadék fordult elő, ami lehetővé tette, hogy kezdetüket vehették már most a tavaszi vetési munkálatok.

Az üzleti viszonyokat illetőleg jelenthetjük, hogy úgy a külföldi piacokon, mint nálunk az elmúlt héten szilárd irányzat uralkodott.

Az északamerikai piacokon emelkedtek az árfolyamok, ugyancsak az orosz piacokon is, ahol főleg angliai számlákra történtek nagyobb üzletkötések. Németországban az árak szintén emelkedtek. Főleg nagy volt a behozatal takarmányárpában. Az angol piacokon szilárd volt az irányzat, csak a hét vége felé lanyhultak el az árfolyamok. Franciaországban szintén abnormális időjárási viszonyok uralkodnak. A piacokon az elmúlt héten az árakban nagymérvű fluktuációk jutottak érvényre.

A szilárd irányzat leginkább a magyar és az osztrák piacokon éreztette hatását. Szilárdítólág hatottak az irányzatra az argentinai jelentések, melyre vonatkozólag főleg a tekintetben érkeztek panaszok, hogy az új termések minősége nem kielégítő. Kínálat úgy a magyar, mint az osztrák piacokon korlátozott mérvű s főleg a vidéki malmok küzdenek beszerzési nehézségekkel.

A budapesti malmok ismét az üzemredukció gondolatával foglalkoznak. Rezsben szintén magasabb árjegyzések jutottak érvényre, ami főleg a helyi fogyasztás vásárlására vezethető vissza. Az árak emelkedését előidézte azon körülmény is, hogy német és osztrák piacokon származékokban csökkent némileg a kínálat. Árpában igen szörványosan történnek üzletkötések, az irányzat lanyha. Tengeriben a magyarországi államokról csökkent a kínálat, az árak emelkedtek némileg. Zabban változatlan az üzletmenet.

Az egyes gabonaemlék áraitól s az azokban végbe- ment változásokról napjelentésünkben számolunk be.

Napjelentés a gabonátözsderől.

1910 január 18.

A mai készruiizletben az árak néhány fillérel olcsóbbodtak. A forgalom korlátozott mérvű volt s néhány ezer métermázsára tehető.

Rozs árjegyzések tartottak. Budapest paritásában 19-20-19-30 koronával fizetik.

Zabban változatlan az üzletmenet. A kínálat gyengült. Budapestén 15-20-16- koronával fizetik.

Tengeri árak valamivel szilárdabbak.

Árpa némileg jobb figyelemben részesül. Üzletkötések szörványosan történnek.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 200 mm. 79 k. 29-75 K., 200 mm. 79 k. 29-75 K., 300 mm. 78-5 k. 29-65 K.

Fehérmegyei: 100 mm. 80 k. 29-70 K., 200 mm. 78 k. 29-60 K.

Rozs: 300 mm. 19-25 K. kp. p., 800 mm. 19-25 K. kp. p., 100 mm. 19-20 K. kp. p.

Árpa: 100 mm. 13-60 K. kp. p., 200 mm. 13-60 K. kp. p.

*) E rovatban foglaltakért a szerkesztőség felelősséget nem vállal.

Határidőárak.
(Déli zárlat.)

Buza 1910. októberre	23.94 K.
" 1910. áprilisra	28.54 "
Rozs 1910. októberre	17.94 "
" 1910. áprilisra	19.88 "
" 1910. áprilisra	15.32 "
Tengeri 1910. májusra	13.46 "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca. 1910. év január hó 18-án. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a szokott községekben 160 szekér réti széna, 63 szekér mubar, 12 szekér zsupszalma, 11 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér tengeriszár, 10 szekér zabosbukkony, 200 zsák szeeska.

A forgalom lanyha. Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna 740—900, mubar 760—860, zsupszalma 700—800, alomszalma 540—600, takarmányszalma —, kéve tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbukkony 760—840, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 680—800, szalmaszeeska 760—800. Összes kocsiszám 258. Összes súly 309.600 kg.

Hideghus-vásár az Orozi-uti élelmi piacon 1910. év január hó 18-án. (A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 47 árus 69 db sertést, 1 árus 4 db süldőt, 3200 kg. friss húst, 700 kg. füstölt húst, 1000 kg. szalonnát, 700 kg. hájat.

Videkről és pedig — árus — db sertést. Forgalom élénk. Árak a következők: Friss sertés-hus 1 kg. 160—180 fillér, 1 q ——— K., süldő-hus 1 kg. 168—200, füstölt sertés-hus 1 kg. 160—200, szalonna zsirnak 1 kg. 168—168, füstölt szalonna 1 kg. 184—184, háj 1 kg. 180—180, disznózsír 1 kg. 184—184, kocsonyahus 1 kg. 76—112, füstölt sonka 1 kg. 200—240 fillér.

Hideghus-vásár a Garai-téri élelmi piacon 1910. év január hó 18-án. (A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 76 árus 40 drb sertést, 5 árus 16 drb süldőt, 5800 kg. friss húst, 1500 kg. füstölt húst, 1100 kg. szalonnát, 600 kg. hájat.

Videkről és pedig 24 árus 362 drb sertést, 54 drb süldőt. Forgalom élénk. Árak a következők: Friss sertés-hus 1 kg. 160—240 fillér, 1 q 152—156 K., süldő-hus 1 kg. 144—200 fillér, 1 q 136—140 K., füstölt sertés-hus 1 kg. 180—200, szalonna zsirnak 1 kg. 168—176, füstölt szalonna 1 kg. 176—220, háj 1 kg. 176—180, disznózsír 1 kg. 180—184, kocsonyahus 1 kg. 80—120, füstölt sonka 1 kg. 200—220 fillér.

Szeszület.

A szeszüzletben e hét elején a forgalom változat- volt és a szeszárak ugy azonnali, mint későbbi száll- ításra tartott árakon zárulnak.

Elkelt finomított szesz adózva nagyban 179— K.-ig, adózatlanul 60— K.-ig helybeli szeszfinomítóktól, míg ellenben vidéki szeszfinomítók 1—150 K.-val elesőbb ajánlatokat eszközöltek azonnali és későbbi szállításra.

Élesztőszesz adózva 177.25—177.50 K.-ig, adózatlanul 58.25—58.50 K.-ig kelt el nagyban.

Denaturált szesz változatlan és hordóval együtt 50— K.-ig kelt. Zárlatár kötésre 50—50.50 K.-ig nagyban.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz élénkebben volt ajánlva és a későbbi té- telek 54.50 K. fix árban és 2 K. jegyzésen alul találtak vevőre.

Budapestben a kontingens nyersszesz ára 56—57— korona.

Bécsi jegyzés 53.40—53.80 K. kontingens nyers- szeszért szinárd irányzat és élénk fedezési vásárlások folytán.

Budapesti jegyzés

	nagyban	koronákban
Kontingens nyersszesz	56—57—	
Finomított szesz adózva	179—180—	
" " adózatlan	60—61—	
Élesztőszesz adózva	177.25—177.50	
" " adózatlan	58.25—58.50	
Nyersszesz adózva	177—177.50	
Denaturált szesz	50—50.50	

(Az adózott szesz a 20 K. pótdóval együtt értendő.)

Liszt, örlemények és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetsége örleltakarmány-osz- tályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Liszt. A búzapiacon uralkodott szilárd irányzat a lisztüzletben is érezhetővé vált és a malmok áraiak emelkedtek. A fogyasztók tartózkodók voltak vásárlásuk- ban, a második kéz pedig igyekezett kötésim tuladni. Rendelkezések igen kedvezőtlenül érkeztek. Heti lisztforgalom 31,394 q volt.

A fővárosi malmok átlagos búzalisztjegyzei 100 kilogrammonként Budapestben, elegysúly tisztasúlyként, zskóskul.

Szám:	0	1	2	3	4	5	6	7
Ár K:	44—	43—	42—	41—	40—	39—	37—	34.40
			7 1/2	7 3/4	8			
			31.20	25.20	14.60			

Rozslisztárak:

Szám:	0	0/1	1	WR.	II.	II/B.	III.
Ár K:	31.60	30.40	29—	27.60	25.20	23.80	21.40

A korpaiüzlet irányzata igen lanyha volt és a malmok bőséges készlet felett rendelkeznek. A második kéz erős kínálata folytán természetesen az árak is esék- kentek.

Heti korpaforgalom csak 9675 q volt.

A többi abraktakarmánycikkok árai a következők voltak Budapestben zsákkal, teljes vagonrakomány véte- lenül 100 kg.-ként:

Finom korpa azonnali szállításra	10.30—10.40
Finom korpa 1910 jan.—máj. száll.	10.80—10.90
Goromba korpa 1910 jan.—máj. száll.	11.20—11.30
Rozskorpa	11.10—11.20
Árpadara és árpaderce	12.20—12.30
Malomkonkoly	11.30—11.40
Budapesti gyári repcepegőcsa január- máj. szállításra	14.40—14.50
Derby-melász ab Hatvan vagy Pozsony	10.90—11—
Szárított moslék zsák nélkül	13.60—13.70
Szárított répaszelet ab állomások	13.80—13.90
Szörplé 48—50° e cukortart. hordó nélkül ab czukorgyár	7.70—7.80

Élelmiszerek nagybani árai a központi vásáresarnokban.

Országos Gazdasági Bank Részvénytársaság jelentése 1910 január 11-én.

Husnemlék közül a sertés exczellál alig változó, rendkívül magas áraival. Minden kommisszári többet beszélnek a jegyzések, melyet vidéki sertésnéi is, 1.52 fillért (100 kg.-ként), elértek. Borju valamivel elesőbb, bár még mindig elég drága ár van érvényben. Vad különösen nyul, jó kereslet mellett tartott árban kelt el. Vaj változatlan, a hozatalok igen mérsékelték. Magyar alma jó kereslet mellett emelkedő árban érté- kesül. Burgonya lanyha. A tojásüzlet minden kritikán aluli. Az egész üzlet rendkívül deprimáló viszonyokkal küzd, sem konzervált, sem friss árban nincs kereslet a kivétel teljesen szünetel. Egyes lapok felületes, a tényeket nem fedő árjelentései még jobban megnehe- zítik a helyzetet és bizalmatlanná teszi a vevőközön- séget.

Mai árak:

Husnemlék: vidéki marhahus hátulja 1.20—1.36 K., eleje 1—1.12 K., vidéki borju bőrben, hosszan mérve, sulylevonás nélkül 1.12—1.20 K., helybeli borju- hus 1.30—1.50 K., sertés-hus szalonnával 1.70—1.72 K., lehuzott sertés 1.72—1.76 K., szalonna friss 1.50—1.60 K., szalonna sózott 1.58—1.62 K., szalonna füstölt 1.80—1.90 K., olvasztani való 1.72—1.76 K., háj 1.76—1.80 K., sertészsír 1.76—1.80 K. kg.-ként. Füstölt-hus (vidéki) kg.-ja 1.50—1.70 K., hazai sonka 1.80—2.20 K., szaláni magyar 3.60—3.80 K., szaláni nyári 1.20—1.40 K., bárány párja ———— K.-ig.

Vad: őz 1.60—1.80 K., szarvas —70—90 K., dämrad —90—1— K., vaddisznó —90—1— K. kg.-ként egészben, nyul nagy 3.40—3.60 K., nyul süldő 2.20—2.40 K., fogoly 1.20—1.40 K., fácán 3.20—3.60 K., erdei szalonna ———— K., dämrad 0—0— K. kg.-ként. Fenyvesmadár köteje 0—0— K.

Baromfi-félék: élő rántani való csirke 1.20—1.60 K., sütni való 2.60—3.40 K., liba fiatal ———— K., kaeca sovány 3.60—5— K., kaeca hizott 6.50—8— K., lud hizott 11—18— K., tyuk 3.60—4— K., pulyka 5—10— K., élő sovány liba 0—0— K. páronként. Vágott szépen tisztított baromfi, hizott lud 1.40—1.68 K., hizott ruca 1.50—1.60 K., hizott pulyka 1.20—1.70 K., levestyuk 1.40—1.50 K., pulyka sovány 0—0— K. kg.-ként Pulard 2—2.20 K., gyöngy- tyuk ———— K. darabonként.

Tojtermékek: teavaj (centrifugált) I. 2.80—3.10 K., II. 2.40—2.60 K., főzővaj (köpült) 1.80—2— K., tehén- turó 20—26 fill. kg.-ként. Valódi erdélyi jubturót és munkásturót igen jutányosan szállíthatunk.

Zöldsgőfélék: burgonya (vagonáru) sárga 6.40—7— K., rózsá 5.60—6.20 K., fehér 4.20—4.60 K., kifli 14—16— K., sárgarépa 7—8 K., petrezselyem 9—12 K., vöröshagyma makói 16—18— K., vöröshagyma közönséges hazai 8—10 K., fokhagyma 40—44 K., káposzta 3.40—6— K. 100 kg. Burgonya, új 0—0— K. Kalarabé 0—0— K. 100 drb, spárga solo 0—0— K., közép 0—0— K., levesspárga 0—0— K. kg.-ként. Zöldbab, hüvelyes 0—0— K., kifejtett 0—0— K., zöldborsó, hüvelyes 0—0— K., kifejtett 0—0— K., paradicsom ———— K. 100 kg.-

Nemzetközi gabonapiacz 1910 január 14-től 1910 január 18-ig.

	Kelet	Effektív árak										Határidő	Határidős árak					
		Budapest	Liverpool	Wien	Prága	Mannheim	Páris	New-York	Chikágó	Buenos-Ayres	Odossza		Budapest	Liverpool	Berlin	Páris	New-York	Chikágó
Buza	18	29.80	22—*	31.20	28.50	27.97	22.96	24.08	—	20.01	19.49	Április	28.60	22.11 ^{1a}	26.92 ²	23.20 ¹	21.92 ²	20.34 ¹
	13	29.70	22—*	31.10	28.40	27.97	23.10	24.48	—	20.04	19.49	Május	28.12	21.45	26.84	23.72 ^{1a}	—	20.42
Rozs	18	19.65	—	20.50	20.20	20.61	15.80	—	—	—	14.68	Április	28.52	21.81 ^{1a}	26.94 ²	23.36 ¹	22.26 ²	20.92 ²
	13	19.55	—	20.40	20.10	20.61	15.80	—	—	—	14.68	Május	28.08	21.39	26.88	23.88 ^{1a}	—	20.98
Zab	18	16.20	—	17—	15—	19.70	—	—	—	—	—	Április	19.96	—	21.36 ¹	15.80 ¹	—	—
	13	16.20	—	17—	15.20	19.70	—	—	—	—	—	Május	—	—	21—	16.60 ^{1a}	—	—
Tengeri	18	12.30	15.09	16—	15.80	19.70	—	—	—	—	—	Április	15.36	—	19.86 ²	—	—	—
	13	12.30	15.09	16—	—	19.70	—	—	—	—	—	Május	15.32	—	20— ²	—	—	—
Árpa	18	14.80	—	17.40	15.17	20.91	—	—	—	—	—	Április	—	—	—	—	15.46 ²	—
	13	14.30	—	17.40	16—	20.91	—	—	—	—	—	Május	13.52	—	—	—	—	12—

Jegyzet: *) Red. winter II, 1) Február. 1a) Márcz., márcz.-jun. 2) Julius

6. S
ként. Ut
0—0—
Paraj 0—
Gyümö
válogat
Törökbál
harmadre
80—1—
II. 36—44
kantalu
belföldi
kg.-ként.
Vegyes
különfélé
kg.-ként.
Méhészeti
értékesítés
0—0—
szappan
apró
K. 100 kg
Tojás: t
(1440 darab
(Ere
Felhajtá
Hizott marh
hajtás
Csontozni v
hában fel
Össz
Eladatlan m
Szarmazási
Magyarorszá
Galicz. s buk
Osztrák tart
nyokból
Össz
Árak (100 kg
Magyar hiz
Galicziai hiz
Tarka hizott
Bikák
Hizott tehén
Boszniai mar
Legelőmarha
Bivaly
Kisgazd. hiz
Irányzat:
prima minős
rendü minős
elesőbb. Csor

SZOL

8 na

aki csuz, k
már minden
havi részlett
és bérmentv
pest, VII

ként. Uborka salátának való ——— K., ezefbe 0—0—0—K., savanyítani 0—0—0—K. 100 drb.-ként. Paraj 0—0—0—K. kg.-ja.

Gyümölcsfélék: Szőlő 120—160 K. kg.-ként. Alma: válogatott elsőrendű áru (aranyparmen, ranett, Jonathán, Törökbalint, batul stb.) 50—80, másodrendű 30—32, harmadrendű apró áru 16—24 K., körte elsőrendű 80—1—, másodrendű 40—60 K. q.-ként. Dió I. 50—60, II. 36—40 K. 100 kg.-ként. Görög dinnye ——— K., kantalup ——— K., szárított belföldi szilva ——— K., belföldi szilvaiz ——— K., ringló ——— K. 100 kg.-ként.

Vegyes áruk: Bor és szeszitalokat minőség szerint különféle árakon értékesítünk. Méz 0—0—0—K. kg.-ként. (A Gazdasági b. — mint az Országos Magyar Méhészeti Egyesület vezérképviselője — minden méz-értékesítési ügyben is ad felvilágosítást.) Gyümölcsiz 0—0—0—fillér kg.-ként. Gomba szárított 0—0—0—K., szappan ——— fillér, lenese (erdélyi) ——— K., bab apró ——— K., nagyszemű ——— K., lenese ——— K. 100 kg.-ként.

Tojás: bácskai 74—80— korona, hűtőházi áru (1440 darab). K., meszes ——— K. eredeti ládánként

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1910 január 17.

Felhajtás összege:		Minőség szerint:	
drb		drb	
Hizott marhában felhajtás	4046	Hizott marha	4046
Csontozni való marhában felhajtás	1065	Legelőmarha (Weidevieh)	—
Összesen	5111	Csontozni való	1065
Eladatlan maradt	46	Összesen	5111

Szarmazási hely szerint:		Nem szerint:	
Magyarországi	3180	Ökör	3470
Galiz. s bukovinai	916	Bika	713
Osztrák tartományokból	1015	Tehén	764
Összesen	5111	Bivaly	164

Árak (100 kilogrammonként élősúlyban, koronaértékben, fogyasztási adó nélkül.)

	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	80—86	66—78	48—64
Galiziai hizott ökör	84—88—90—94	70—80	—
Tarka hizott ökör	92	110	74—90
Bikák	52—76—80	—	—
Hizott tehén	52—78	—	—
Boszniai marha	—	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Bivaly	32—48	—	—
Kiszagd. hizó ökör	48—58	—	—

Irányzat: lamyha, tulnag felhajtás következtében prima minőségű ökör 2 koronával, közép- és harmadrendű minőség 3—4 K.-val olcsóbb. Bika 2 koronával olcsóbb. Csontosmarha a múlt heti árt megtartotta.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai sertéshizláló telepének jelentése a „Köztelek” részére.

Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élet 4/5 levo-nással vevő javára értendő.)

Öreg nehéz	párónként 400 kg. felül	152—153 fillérig
Öreg közép	300—400 kg.	—
Fiatál nehéz	300 kg. felüli súly	156—160
Fiatál közép	250—300 kg.	156—160
Fiatál könnyű	250 kg.-ig	156—160

A hizottsertésüzlet irányzata változatlan.

Szerkesztői üzenetek.

Tarnay J. K.-Szt. Miklós. A „Mecor” időjelzőre előfizethet Vozary Pál szerkesztőnél Budapest, II. ker., Donáti-utca 2. Egy évre 8 korona

T. G. Talánörögl. Sertésének valószínűen azért nem tesz a szeszmoslék jót, hogy vagy sok tej s ezet-savat, vagy sok szolanint tartalmaz, de az is lehetséges, hogy ön túlságos sok moslékot etet, mert malacokkal csak mintegy 3, kifejlesztett sertésekkel 6 kg. szeszmoslékot tanácsos 100 kg. élősúlyra s naponta etetni, s ehhez az aránylag kis adaghoz is fokozatosan kell őket szoktatni. Mi azt ajánljuk, hogy ne erőltesse az etetést, hanem használja inkább marhabizla-lásra vagy jármosokrok takarmányozására. Cs. I.

T. Terbesd. Süldői párónként mintegy 2,5 kg. száraz-anyagot képesek naponta fölvenni, ha tehát pl. 4 kg. takarmányrétát vagy 15 kg. burgonyát, 0,9 kg. korpát, 1 kg. ápadarát s 0,5 kg. tengerit kapnak, akkor mintegy 2,5 kg. szárazanyaghoz, 0,21 kg. fehérjéhez s 1,77 kg. keményítőértékhez jutnak. Miután azonban süldői nőnek, később többet is képesek enni. A tengerit erősen is etetheti, mert az az alagolásnak csak kis része, de ha sokkal többet etetne, inkább darálva kellene adagolni. A répa csak nyersen és pedig akár egészben, akár felaprózva, de a burgonya csak főzve etetendő. A 4 kg. répa kevésbé terheli a gyomrot, mint a 0,9 kg. korpá, mert e tekintetben nem a takarmány térfogata, hanem szárazanyagtartalma dönt. Moslékot csak a korpából, darából s főtt burgonyából ajánlunk készíteni. Cs. I.

S. I. Pusztasúzei. A tengeridaráról azt tartják, hogy legjobb szécskával vagy polyával keverve etetni. Utóbbinak az a czélja, hogy a marhát alaposabb rágásra s benyálazásra ösztönözze. Ha azonban szécskával kevert répát etet, arra is hihető a darát. Kevesebb ajánlatos a darát répával és szécskával keverve felleszteni. Cs. I.

W. I. Nyírbeltek. A 43 ökör, 13 tinó és 6 tehén össz-súlya 3345 kg. s így a marha párjának átlagos súlya 1079 kg. Erre a párónkénti súlyra csak 20,3 kg. száraz-anyag, 1,7 kg. fehérje s 10 kg. keményítőérték jut, ami eléggé megmagyarázza az elégtelen gyarapodást, mert még akkor is, ha egy havi átmenettel akar hiz-lalni, legalább 13,5 kg. keményítőértéket kellett volna naponta etetnie, ezután pedig legalább 15,5 kg. kemé-nyítőértéket kapjon a marha s akkor úgy hiszünk, meg lesz a gyarapodással elégedve. A besavanyított csala-mádó nem oka az elégtelen gyarapodásnak, mert 10 kg. meg se kottyan az 1079 kg. marhában, de abban igazat adunk önék, hogy a bőven moslékolt marhával inkább több szénát, szalmát, polyát s nem besavanyított csalamádét célszerű etetni. Cs. I.

K. A. Zalaerdőd. Ha a január 1-je óta alkalmazott ada-goláshoz 1,5 kg. bükkönyszécskát s ugyanannyi töreket számítottunk, akkor az 550 kg. súlyú hizók 10,4 kg. száraz-anyagot, 0,41 kg. fehérjét s 5,6 kg. keményítőértéket kapnak naponta. Amde most már 7,8 kg. keményítő-értéket kellene kapniok, ami pl. így érhető el: 20 kg. répa, 7 kg. bükkönyszécska, 2 kg. törek a répához s 5 kg. tengeridara. Ez 14,3 kg. szárazanyagot, 0,66 kg. fehérjét s 7,8 kg. keményítőértéket tartalmaz s a hiz-lalás végéig betartható. A 20 kg. répa 15 kg. zsombolyozott csalamádéval helyettesíthető, mert 2 kg. répa annyit ér, mint 1,5 kg. csalamádé. Jármosokrei vagy azért nem eszik a csalamádét, mert talán hibásan erjedt, vagy mert a magyar-erdélyi marha kényes természetű s jobban válogat a takarmányban, mint a nyugati. Kisérte meg izletesebb takarmánnyal, pl. darával keverni. Cs. I.

S. A. Már megint egy olyan szerződési pont, amely határozatlanságával csak disputákra ad alkalmat. Néze-tünk szerint a bérbeadó ilyen körülmények között a javításokhoz zsindelet vásárolni nem köteles, mert a szerződés idevonatkozó pontja a bérbeadót a javítások-hoz szükséges anyagoknak szolgáltatására csak annyiban kötelezi, amennyiben ilyen anyagok a birtokon találhatók vagy nyerhetők. Minthogy ez az eset fenn nem fog, a birtokos zsindelet adni nem tartozik. Nem kötelezhető erre különösen az új tulajdonos, aki a birtokot a fenyeállomány kiirtása után szerezte meg.

Egészen más kérdés az, hogy ki köteles a költsé-geket viselni, ha az épületeknél nem javításnak, hanem újból való helyreállításnak szüksége merül föl. Ez a kérdés egészen független a szerződésnek idézett pont-jától, mely utóbbi csak a karbantartásra és javításra vonatkozik.

Ha valamely épület tetőzete az elkerülhetlen romlás folyán annyira eipusztul, hogy javítással, tatarozással többé helyre nem állítható, a teljesen új zsindeletet a tulajdonosnak kell készíttetni, azon általános szabály alapján, hogy az épületek fenntartása és tatarozása a hasznosbító terhe, ellenben a rendkívüli javítások és nagyobb helyreállítások a hasznosbérbeadó terhelik. Ebben az esetben tehát a dolog úgy lesz, hogy a

rendes javításokhoz a zsindelet is a bérlő tartozik vásárolni, amennyiben azonban egyik-másik épület tetőzete egészen elromlik, a tulajdonos köteles új tetőt építtetni s a bérlőt a tűzkárra vonatkozó pont analó-giája szerint csak az anyagnak a helyszínére való szállítása terheli. Sz. F.

K. J. Székelyháid. Két levelet is írt, de egyikben sem mondotta meg világosan, hogy milyen minőségben van az uradalomnál alkalmazva és hogy a katonasághoz fegyvergyakorlatra hívták-e be, vagy póttartalékos szolgálatra; már pedig a kettő között lényeges külön-bég van. Leveleink adataiból azt következtetjük, hogy Önce névze a cselédtörvény lesz irányadó. Ennek 31. §-a szerint az éves nős vagy családos cselédnek, ha az fegyvergyakorlatra bevonul és behívójegyet az átvétel után nyolcz nap alatt a gazdának bemutatja, távolléte idejére bérét levonni, vagy a helyettesítés költségeivel őt terhelni nem szabad.

A póttartalékosokra nézve a 49. §. utolsó bekezdése egészen másként rendelkezik: „Ha a cseléd mint had-seregbeli, vagy honvéd ujoncz, vagy mint védőkeles, illetőleg póttartalékos szolgálatra, vagy mint védőkeles akár részleges, akár általános mozgósítás alkalmával bevonul, a szolgálati szerződés azonnal megszűnik s ezért egyik fél sem igényelhet kárpótlást.”

A törvénynek ezen rendelkezéseiből láthatja, hogy azon időre, amelyet mint póttartalékos a katonaságnál töltött, járandóságait csakis azon esetben követelheti, ha a szolgálatadó és Ön között olyan megállapodás jött létre, amely szerint ő magától ezen járandóságok kiszolgáltatására a katonai szolgálat idejére is köte-lezte. Ilyen világos kijelentés hiányában úgy kell a dolgot venni, hogy az Önök szerződése a katonai szol-gálat tartama alatt fenn nem állott, illetőleg zsinetelt és így erre az időre egymástól kölcsönösen semmit-sem igényelhetnek. Sz. F.

K. F. Mezőörs. Fokozatos szoktatással a hizómarhá-val 50 kg. burgonya vagy 100 kg. takarmányrétá etethető 1000 kg. élősúlyra s naponta, a jármoskörrrel pedig legfeljebb félannyi. Ha együtt eteti a kettőt, akkor pl. 25 kg. burgonya és 50 kg. répa, vagy 15 kg. burgonya és 70 kg. répa etethető, vagyis a burgonya-mennyiséget kétszeresen véve a répával együtt a bizó-nál legfeljebb 100 s a jármoskörről 50 kg.-ot tegyen ki. Ha marhája súlyát ismeri, az egyes állatra számíthatja ezen adatokat át. Cs. I.

R. J. Tisza-Ujlak. 4 erős igásló után használhat kérdőstevő 2 méter munkaszéles táresű boronát. Cs. I.

K. Zs. Zalaszentm. A rét trágyázási ügyben legczél-szerűbb lesz a keszthelyi gazdasági akadémiánál mű-ködő tanácsadó bizottsághoz fordulni, (mely díjtalan) annál is inkább, mert azok a balatonmeléki savanyu rétek talajviszonyait tüztesen ismerik. A szóbanforgó műtrágyák vizsgálatát a keszthelyi vegyiszerleti álló-más végzi, mert ennek a kerületébe esik. Minden egyes meghatározásnak, tehát a kálimeghatározásnak is a díja 4 koronában van megállapítva. Kosdány T. dr.

Táviratezim: POKRÓCZTELEP SOMOGYSZILL. Lópokróc előnyárajánlat! Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy sikerrel küzdhessünk a külföldi verseny ellen közvetlen a fogyasztókkal óhajunk összeköttetésbe lépni. Áraink még kisebb vételeknél nem létezett alacsonyága és áruink elsőrendű kiváló jósága reményleni engedi, hogy a hazafias gazdaközöniséget állandó vevőinknek nyerjük meg. **Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasut-állomásra már két darab próbamegren-delet is bérmentve szállítunk.**

1. sz. legjobb minőségű, 185 cm. hosszú, 160 cm. széles, ára 4 frt 50 kr.
2. sz. legjobb minőségű, 175 cm. hosszú, 140 cm. széles, ára 3 frt 50 kr.
3. sz. jó minőségű, 170 cm. hosszú, 135 cm. széles, ára 3 frt

darabonként, minden kívánt színárnyalatban. Rendeléseket annak gondos eszközlése végett az ősi szükségletre már most kérjük — ha utóbbi szállításra is — eszközlöni.

Ilyen minőségben és mérethen ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi czég nem szállíthat.

Kiváló tisztelettel

„SOHR” Magyar Lópokróc Szétküldési Telepe, Somogyszill.

SANTIAS

SZOBAGŐZFÜRDŐ

hozasson tőlem azonnal

8 napi próbára

aki csusz, köszvény, ischias bántalmait ellen már mindent próbált eredménytelenül. Kapható havi részletfizetésre. Ismerető könyv ingyen és bérmentve. **FÖRSTNER ALADÁR, Buda-pest, VII. 12. Alsóerdősor 30. szám.**

Keresek egy legadabb 150-158 cm magas, hibátlan fedező képes származású megvételt. Ajánlatokat szin és kor megjelölésével kérek. Czim: Kovács Antal Járóháza, u. p. Csóth, Veszprém megye. 3114

Eladó a tural (Posta m.) bárói uradalom hárbogdása következtében az alábbi számfelölti **bonyhádi tájfajta** legü szarvasmarha: 80 drb 4 éves hasas bszó, 5 drb fél éves bszó, 4 drb fél éves bika. Eladásra kerül még 91 drb március 1-én leelő, göndös mangalica hasas koca, 18 drb egy éves kan és 15 drb két éves kan. Vevő előzetes értesítés mellett Tura vasúti állomáson Jooosi várja. 3113

Yorkshire tenyészetemben 1908 2-4 hónapos **kiallítási példány** kan és emse tenyészülő kapható, darabonként 80-250 korona Ártan. Eladó továbbá 4 darab **felbugatott** számfelölti két éves **tenyésző koca** előkötésű, 3 K-éves, **Lincolnshire curly coated** választott malacokra előzetes értesítéssel darabonként 300 korona Ártan. Blaesok Gyula Kajdász, Tolna vármegye. 3115

A felsőrszi tehénesordát 1908 2-4 éves, magyartajtu tenyésző bika eladó. Értekezhetni lehet Biró G. Sándor társulati gazdaság Mezőtúron. Kossuth-utca 1560. szám alatt. 3151

12 darab tengeri darán hizlalt, részben még nem jármolt ökrökön gazdaságomban eladó. Érdeklődők az ökröket bármikor megtekinthetik Dopsán, (Szamár megye) vasutállomáson Uj-Vajva vagy Mátészalka. Földvár Tamás földbírtokos. 3153

Eladó 180 drb 8 hónapos, vérszen nem átment és 137 darab 13 hónapos, vérszen átment elsőrendű

mangalicza-süldő.

Levélczim: **MAGY DÉNES** földbírtokos, Torda (Torda-Aranyos megye). 5003

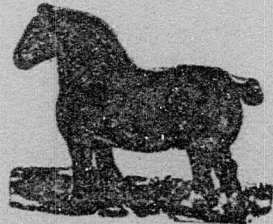
magyar tenyészbika-eladás.

M. gróf Draskovich Iván ur többszörösen kitüntetett és a 1. évi juniusi budapesti tenyészállattkiállításán is első bika-díjat nyert, nagy hírnevű magyar törzsgulya tenyésző bika eladó. Az eladást Mátészalka uradalmi kasznár esközli Baranya-Sellyén, posta, távira, vasút helyben. 2901

Kiválóan csontos nemes és jöfejlődésű Bonyhád-simmenthali keresztelésből eredő 1 1/2-2 éves tenyész bikák

eladók. Fedeztetés kiprobatva. Yorkshire tenyész. Pusztá-Forna, posta Csákvár. **Az intéző.**

Telefon: Budapest környék Csákvár 4. 5012

Muraközi hidegverü (nori) igás tenyész-lovak

vásárlásánál közvetlen a tenyésztőtől, segédkezésemet felajánlom s a folyó évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szivesen küldöm. Elsőrendű referenciák rendelkezésre állnak.

Czimem: IDŐSB HEINRICH MÓR lóvásárló igyónöksége Csáktornya (Muraköz), Törv. bej. özög.

Sürgönczim: **Heinrich Senior, Csáktornya.** 572 Interurban - Telefon 33. szám.

Elsőrendű fajtelegü vöröstarka ökör es üszőborjukat

1-2-3 éves korban, továbbá hizlalásra vagy járomba való tarka ökröket, ugyszintén hasas vagy friss fajta **tenheneket** a legjutányosabb árban egyezség szerint bármily mennyiség szállítására vállalkozunk. 269

SPITZER és WEILER Czellődmők.

Gróf Teleki Arvéd drassói uradalmában, posta Koncza, kaphatók: **Magyar igásökrök Bikhák**

Tehenek, üszök Allamilag olozmárolt aranka luczernamag 24 táresás kétsoros boronák, kéregképző vetési hengerek és lámpanélküli esibe-keltető-gépek. 3331

Erdélyi Kereskedelmi Társaság Fodor és Társai

megbízásokat elfogadnak **jármos ökrök, tinok,** sertések, juhok, levak és egyéb tenyész- vagy használati állatok beszerzésére és azokat felelősség mellett gyorsan és jutányosan direkt forrásból közvetítik **Czim: Erdélyi Kereskedelmi Társaság Kolozsvár, Szent-egyház-utca 2-ik szám.** Telefon 311. 412

Igen szép, válogatott vöröstarka szimmenthali jellegű 1-2-3 éves **novendek - ökör es üszőborjakat** ugyszintén legprimább lekötni való és **jármosökreit** legjutányosabb árakon ajánlanak: **Klein Testvérek kereskedők Czellődmők.** Megrendelések egyezség szerint bármikor is elfogadtatnak. 88

Elsőrendű Bonyhádi faj vöröstarka ökör- és üszőborjukat

1-2-3 éves korban, továbbá hizlalásra vagy járomba való tarka ökröket, ugyszintén hasas vagy friss tejs tenheneket a legjutányosabb árban egyezség szerint bármily mennyiségben szállítok és istállómban állatok állandóan kaphatók.

Nelzer Antal, Dombóvár Tolna megye. 3772

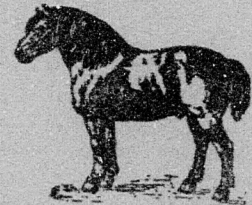

20-as gözeke készlet, elsőrendű gyártmány, alig volt 6 hónapig használatban, 40% engedelményvel, teljes szavatosság mellett ajánlom Timár Ede, Budapest, Lipót-kört 28. Telefon 46-71. Dehno gözekegyár vezérképviseletébe. 2823

Eladó vetőmag. Kifinó dup-pauzi zab 54 kg. minőség métermázsánként 18 kor., jó Hannaárpa 17 kor., nagy szemű lenese 25 korona, óriás-Ereztényi állomásra szállítva a vevő záskájában Hadnagy Gyula földbírtokosnál Dálnok, Háromszék megye. 3041

Uradalom szerű belterjes közp-birtok, nagyon jóvédelmező, Erdély legszebb vidékén eladó, vasút fővonal mellett kiválóan kizárásával. Czim a kiadóhivatásban. 3143

Széneladás. 1000 méter-minőségű szena jutányos árban eladó, Feldmann B. Jakab szeszgyártásnál Szamosújvárt, (Szónok-Doboka m.). 3120

Több ardeni származású mén, 2 1/2-5 éves, tenyészigazolvánnyal is ellátott, eladó. Bővebbet Kátay M. kasznár, Böhönye, Somogy megye. 3986

Elsőrendű eredeti bonyhádi teheneket hasasokat, berjasokat és tenyész-bikákat bármely időben, bármely mennyiségben kuláns árakon szállít: 3145

KLINGER MÓR tenyész- és használati-kereskedő Kispes. Lakás és istállók: Kispes. Kőbány-utca 5. sz. Levél- és sürgönczim ugyanna "Telefon Kispes 28. Szék házában

Vegyesek Egy társ kerestetik egy nagyobb egy birtok megvételéhez 80.000-100.000 kor. szükséges. Közvetítők kizárva. A vétel minden akadály nélkül azonnal megkötődik. Czim a kiadóhivatásban. 3189

Gyógyszerszámláit minden gazda felülvizsgálásra a „Gyógyszerszámlákat felülvizsgáló Irodába” (Budapest, I. Pauler-utca 22) küldi. 3105

Jó marhalegő 2-300 darabra Borsod megyében. Óz és Feled között a jövő nyárra, igen jutányos feltételek mellett kiadó. Bővebbet a tulajdonosnál, Bácskai Albert ügyvédnél Budapest, V., Alkotmány-utca 18. 3119

Lőszerszám és nyeregszerek eladó. Schönbald József, Budapest, Aradi-u. 24. 3186

Eladás

Alkalmi zongoravétel. Bösendorfer, Schweighofer, Kern-Wirtl kiváló mesterek gyártmányú 209 forinttól feljebb. Pianók 160 forint, új zongorák vagy planók 250 főtől feljebb, minden árban. Zongora-, cimbalomhangolások helyben és vidéken szakavatott munkások által gyorsan és olcsón eszközöztetnek **REMÉNYI MIHÁLY** a Magyar Kir. Zenekadémiára szállítója, BUDAPEST, VI., Király-utca 53. sz. 1139

Eladó vetőmag. Kifinó dup-pauzi zab 54 kg. minőség métermázsánként 18 kor., jó Hannaárpa 17 kor., nagy szemű lenese 25 korona, óriás-Ereztényi állomásra szállítva a vevő záskájában Hadnagy Gyula földbírtokosnál Dálnok, Háromszék megye. 3041

Uradalom szerű belterjes közp-birtok, nagyon jóvédelmező, Erdély legszebb vidékén eladó, vasút fővonal mellett kiválóan kizárásával. Czim a kiadóhivatásban. 3143

Széneladás. 1000 méter-minőségű szena jutányos árban eladó, Feldmann B. Jakab szeszgyártásnál Szamosújvárt, (Szónok-Doboka m.). 3120

6 drb vastáblás magtárlak, 64/64 cm. rostélyiylal, teljes felszereléssel, továbbá 1 pár kocsiba való oldal-acetilén-lámpa, 100 lépésre kiható fénynyel és egy öntöltő aranytölti, mint 1898-ig igen jutányosan eladó. Mindezek teljesen használható állapotban vannak. Czim a kiadóhivatásban. 2707

Bükkönymagot szállítunk, míg készletünk tart, mióta és árajánlattal szolgálunk. 12 mm-osa prima muharmagot 19 korona és piros ostingvántin koránérő tengeri vetőmagot 17 koronájával szállítunk. Kovács és Breuer, Tápó-Sály. 3145

Eladó a Mikósi Uradalomban Wothmann, Imperátor, Magyarokincs vetőmagburgonya nagyban. Ugyanitt **vétére** kerestetik fehér laposmajori csillagfűrt. Szives mintázott árajánlatokat kér a Mikósi Uradalom Intézsége, Mikospusztá, Állomás Zalabér. 3155

Vaj és sajt készítéséhez szükséges gözüzemű berendezés üzem felhagyása folytán eladó. Ára 1500 korona. Bővebbet Steiner-Ungár bérnököl. Földmajor, posta R. Hild végh, Vas megye. 3154

Fasor ültetéshez alkalmas akácfa jó gyökeres és többször lesokozott, két méter törzsmagasságra, 6-8 cm. kerület vastagságra, darabonként 20 filléért és 8-12 cm. kerület vastagságra 30 filléért eladó. Ugyszintén van Populus Canadensis és Populus Pyramidalis is eladó, melyek kerület vastagsága 10-15 cm., magassága a koronáig az előbbiek 150-200, utóbbiak 150-350 cm., Áruk darabonként 50 és 60 fillér. Minden a zselizi állomáshoz szállítva és a csomagolás önköltségén számítva értendő. Szives megrendeléseket kér a Sárói Uradalom, Nagysáró. Bars megye. 3117

Uradalmi tej eladó azonnali átvételre. Kőzelebbit Schwarzcz József hirdetőjében, Budapest, Andrássy-ut 7. 3127

Gazdaságunkban Magyar-óvárról tavaly beszerzett mag után termelt **Abundanz-zab** 4 18 kor. eladó vevő záskájában vasutai szállítva. A mult évben kat. holdanként 13 mázsát termelt és késő érésűnél fogva a buzaarást nem hátráltatta, mint egyéb külföldi zaboknál elő szokott fordulni. Hónig Jakab és József Erzsébet-pusztá, u. p. Bar. Sellye, vasutállomás Drávasztára-Zalába. 3187

Eladó egy alig használt eredeti Welger-féle számalapés, mely direkt a cséplőgépből kikerülő szalmát kifőzl bálókba. Czim meg tudható a kiadóhivatásban. 3182

Egy pár nikkelkulcsos parádés löszerszám eladó. Schönbald József, Budapest, Aradi-utca 24. 3126

Vetőmag. Elismerett hírneves szlavoniai bükkönymagot tisztán 20 kor., zabosban 18 kor.-ért szállít. Aszód Márkus Gjelotovi, Szlavonia vasutállomásról. 3199

Elsőrendű Baťa-cimvetőmagot vasutához Dunapentele, Brnek Rezső. 3183

Főváros közelében, Állomás mellett, kertészet és tejjgazdaságra alkalmas ingatlan, kényelmes nagy uriak fürdőszobával, két hold kerttel, sok gyümölcsfával, tvegőházakkal eladó. Két istálló, két ocselőkács, kocsiszin, kamrák, nagy földterület, gazdasági felszerelések, kocsik stb. tartoznak hozzá. Felvilágosítást ad Maniszovits Péter, Rákóczi-ut 17. 3184

Préselt buzaszalmát és zabszalmát szállít elsőrendű minőségben és legolcsóbban **Ehrenreich Béla Bajtók** (Bácska). 6880

Phosphor-pasta PATKÁNYOK

teljes kipisztítására szavatosság mellett ávegekben 50 fillér, 80 fillér és 1 koróna 50 fillér. **DETSINYI FRIGYES** Budapest, V., Marókkói-u. 2.

Gazdaságomban első után-termesű Hanna árpa 18 korona, **Abundanz zab** 19 korona, eladó míg a készlet tart, vevő záskájában állomásra szállítva. Ugyanokos **állomáson eladók** elsőrendű törzskönyvezett **Yorkshirei tenyészkanok és emsek** különféle korban. 4064 **Mesterházy Ernő** Nagygerecs.

Fajtiszta HANNAÁRPA, első és második utánvetés eladó, amíg a készlet tart. Ára 100 kg.-ként, vevő záskájában, ab vasutállomás Lovasberény, **18 korona. Az intéző.** Pusztá-Forna, u. p. Csákvár, Fejér megye. Telefon: Budapest környék Csákvár 4. 5011

Eladó saját termésűnkől első osztályú dugyókereszti, bor- és osemegefajta és **szőlőültvány,** továbbá a kifinósn beavált magentermő fehér bort adó **piros Delaware-ből** sima és gyökerevesző, fajtisztaságát való szavatolással. Árat mérősekkelte. Kivánatra árjegyzékkel szolgálunk. **Rendes és Komlós Székely-híd, Biharmegye. 3893**

Vétel Füllesztőgépet, takarmány-gúzölő, Ventsky Reform, vagy Heurka-rendszerűt 630-750 liter tartalommal használatát, de jókában levő megvinnék. Ajánlatok Kemény Regesteruska Garabodgázány címre intézendők. 3088

Kneifel árpa 750 kg. vetőmag megvétetik. Ajánlatok mintabeküldéssel Sinaletépbérgazdasághoz u. p. Erosi, Fehér megye intézendők. 3185

Bérlet 450 m. holdas alföldi, mely 1920. évben telik. Átadtnam, vagy oly eggyemmel, ki vezetés a gazdaságot és a befektetés felét fedezné, társulnék. Czim: G. I. Kisújszállás, postafiók. 3200

Keresek 130-220 kat. holdas bérletet őszi átvételre, esetleg 16 ezer korona befektetéssel kisebb birtok kezelését olvállalnom. Szives ajánlatokat kér „33 éves gazda” Zombára, Tolna megye, posta restantó kéré. 3190

Birrokberlet. 6-800 holdas épületekkel, tavaszi átvételre kerestetik, közel vasut és városba. Ajánlatok birtokleírással és feltételekkel ellátva Szék Gyula, Ötvöskényi, Somogy m. köretnék. 3188

Közel nagyobb városhoz f. évi április 1-én átvenhető intenzív üzemre alkalmas 200-400 holdas **bérletet keresek.** Értesítések B. J. Nagyvárad, Szacevay-utca 43. czimzom 3182

Hírde...
A leg...
Bor...
Földbir...
Dijmen...
A Magyar...
Egyes...
Üllői-ut...
tokos...
állást...
hol gazd...
zobb áll...
gyezve...
Az áll...
díjmen...
esetén...
gratóság...
István...
tisztet...
donos...
nyitva...
eddig...
nathoz...
küldi...
Tisztele...
bírtok...
hogy ga...
becstét...
egyesül...
osztály...
szivessé...
A K. Gazd...
Czirágos...
Hosszu...
len család...
tiszt, ki e...
telek" szer...
zolta, azaz...
e lap olvas...
kel enyhít...
szemvedett...
csenkélyes...
adóhivatás...
datisz" jel...
Betöl...
Foldmives...
gyakorlat...
aszomai...
Evi bér-800...
Ajánlatok...
tokkal, meg...
detnek, Kr...
tokos czimre...
Temes meg...
Szerényeb...
szot összes...
maga is dol...
vételit, Fe...
ványok Olla...
posta Alsó...
Gőzekegép...
dasági gépe...
Fizetés 1200...
Jakab. Bőve...
uradalmi szá...
zovacon...
Gazdasági...
végzett, kato...
nek eleget...
ember alkalm...
gazdasági ell...
500 korona...
szobából álló...
február 1-ét...
végéig bármily...
deközők más...
nyaklakkal...
küldetnek...
uradalmi...
Déghe, Vesz...
Vinczellér...
nagyobb szől...
ideig önálló...
öltvány készit...
mezőgazdasá...
józan, megbíz...
románul tudó...
márczius hó...
pésze. Folyam...
lendő bizony...
nem küldöm...
Ödön Széklya...
Segéttiszt...
Dr. Kemény...
intézendők...
Zichyfalvai...
számadosok...
nőlen fiatal...
megbírható...
írásal bírók...
stúnek. Javada...
korona, szabad...
világítás. Csa...
pályázók véte...
Ajánlatok kö...
Sárszentmihály

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek **szántását** eredeti **Fowler-féle gőzekével**, épügy **mélyrigolozást** szőlőtelepítésekhez elvállal **WOLFF ERNŐ** gőzszántási vállalkozó **Budapest-Kelenföld.**

30 drb 1/4 éves herczeg Sulkowski J. M.-féle vészén átment **manalicza tenyészkan eladó.**

Iby Ferencz Szőlősmajor, posta és vasút Pankota (Arad megye).

5118

Eladó.

A nagyméltóságú gróf Wenckheim Frigyes ur **pósteleki uradalmában** több kiválóan szép, fajtisza, orsz. törzskönyvezett **másfél éves**

berni bika.

Posta, vasút **B.-Csaba.**

5176

Eladásra kerül nagy mennyiségben sima és gyökeres **Riparia Portalis és Rupestris Monticola** alanyvessző, ugyszintén ily alanyokon készült

elsőosztályu gyökeres fásoltvány

a legkitünőbb **bor- és csemegeszőlőfajokban.** Továbbá eladunk többféle fajban egy- és két éves

gyökeres hazai szőlővesszőt.

Megkeresések közvetlen hozzánk intézendők:

Badacsony-Szentgyörgyhegyi szőlőoltványtelep, Tapolcza. (Balaton-vidék.)

3943

Szolid vadkiviteli üzlet!

Van szerencsém a magyarországi uradalmak és vadász urak értésére adni, hogy a 36 év óta fennálló vadkiviteli üzletemet Bécs városi hűtőkamrákban bérelt raktárral bővíttem ki, miáltal módomban áll bármely nagymennyiségű vadat megvenni. Főtörvényem mindig az volt, hogy uradalmamat pontos és levonás nélküli fizetéssel kielégítsem, aminek a jövőben is meg fogok felelni. — Óvadékkal és referenciákkal szolgálhatok.

SCHLESINGER REZSŐ vadkiviteli üzlete — PÁPA. —

Leveleket központi irodámba Páparra kérem. 3564

MOST JELENT MEG:

SZILÁRD GYULA

MEZŐGAZDASÁGTAN

ezimű művének

második bővített kiadása.

I. KÖTET:

Általános és különleges növénytermelés. Kert és szőlő.

E kötet tartalmából felemlítjük a következő főbb fejezeteket: A növény. — A talaj. — Földművelés. — Trágyázás. — Vetés és vetések ápolása. — A termények letakarítása és eltarítása. — Rétek és legelők gondozása. — Gabonafélék. — Hüvelyes növények. — Kapásnövények. — Olajos növények. — Szálas takarmánynövények. — Ipari és gyári növények. — Konyhakertészet. — Gyümölcskertészet. — Szőlőművelés.

II. KÖTET:

Állattenyésztés. Gazdasági üzletvitel.

Tartalma: Az állati test. — Állatok takarmányozása. — Egészséges és beteg állatok ápolása. — Istállók. — Általános tenyésztési szabályok. — Lótenyésztés. — Szarvasmarhatenyésztés és tejkezelés. — Juh- és kecskatenyésztés. — Sertésenyésztés. — Baromfitenyésztés. — Házinyúltenyésztés. — Méhészet. — Selyemhernyótenyésztés. — Gazdaságok berendezése. — Üzleti tőkék. — Számadás és jövedelemszámítás. — Közgazdasági ismeretek. — Fontosabb törvények és intézmények ismertetése.

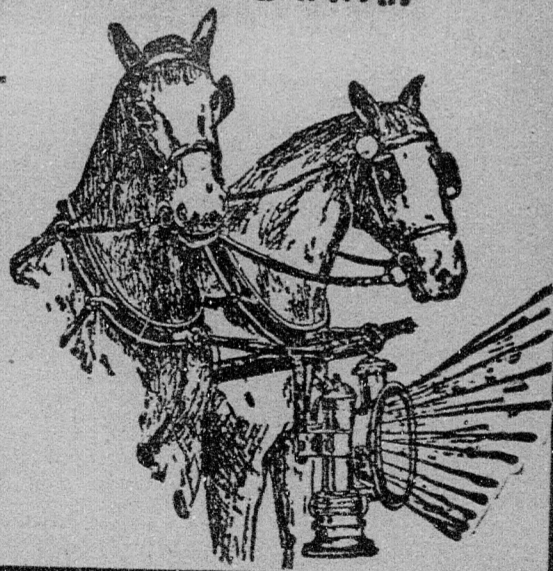
Ára kötetenként fűzve 3 korona, vászonkötésben 4 korona.

Megrendelhető a "PÁTRIA" r.-t. gazdasági szak-könyvkereskedésétől, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

☎ Telefon 65-43. ☎

VAS - LÁMPÁK

☎ Sürgőnyozim: Dunlop. ☎

ACETYLEN-LÁMPÁK.

Gőzeke-, Spritzbogen-, kocsirúd-, kézi-, asztali-, fali-, függő-, istálló- és udvari-lámpák, nagyon praktikus függő ivlámpák gazdaságok és gyárak részére.

VAS GÉZA és FIA, Budapest, VI., Liszt-Ferencz-tér 6.

☎ Árjegyzék ingyen és bérmentve. ☎

15-50 évig terjedő amortizációs, nemkülönb II. helyű **hosszabb lejáratu kölcsönöket** **földbirtokokra, házakra és szőlőkre** a legelőnyösebb feltételek mellett **a legrövidebb idő alatt** nagy **Tánczer Nándor bank- és váltóüzlete** bankösszeköttetésem révén a leggyorsabban folyósítatok. **BUDAPEST, VI., Teréz-körút 4/K.**

4012

☎ Telefon 107-41. ☎

"PÁTRIA" irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomása, Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek).

Mező

(Malcomes Jern)

Valamennyi mezeje nagyobbára a gazdaság terjedésében álló elmaradástól függ, az eredményes földművelés az emek természeténél fogva nem megfelelő számú munkaerővel, azaz a természetesen előforduló eshetőségek általános kezele a gazdaság zavarokat és fennmaradására egész gazdaságra nézve. Az ilyen természetű csapások általános érzékenyebbek és képes az illető gazdaság semmisült tárgyak nem is említve a mikor a már majdnem elemi csapás folytán egy esztendő fűrészesen gyakran tönkretételét okozta. Éppen a gazdák, kik a naponta alig meghaladó jövőjükben maguk között sokszor sulyosabb helyzetbe

A német faj társuló kölcsönös segélyre rég felismerte, hogy okozott vesztesége ugyan felette érzékeny anyagi csapást egész község, vidék ről meg sem érezve a gondolat a gyakorlatban megvalósítva okozta káresetek elgalmát, mely szerint mind megosztja; természetesen a szövetkezetek az egyszeri, ha ritkán bekövetkező káresetek, azonban apró kiadású. Az ilyen teire szóló kölcsönös kárbiztosításnak a német Nemetsországi jelesen a délnémet legjobban és honos az máig igen jelentős ményekké fejlődött. A különbözőségénél az intézményük kialakulását szerint megyén végben mégis a következők a kölcsönösségi kezdek mintájára és mások, melyeknek tag és biztosítottak is, k